

EESTI PANGA
2019. AASTA
ARUANNE

2020

Address
Telefon
E-post
Veebileht

© Eesti Pank, 2020

Estonia pst 13, 15095 Tallinn
668 0719
info@eestipank.ee
www.eestipank.ee

Info Eesti Panga
üllitiste kohta

trykis@eestipank.ee

Trükis
Võrguväljaanne

ISSN 1406-1406
ISSN 2382-8781

Vastutav väljaandja
Toimetaja
Kujundaja
Trükitud trükikojas

Villu Känd
Mare Koit
Urmas Raidma
Folger Art

SISSEJUHATUS 2019. AASTA ARUANDELE.....	4
EESTI PANGA PEAMISED ÜLESANDED.....	10
EESTI PANGA NÕUKOGU TEGEVUS 2019. AASTAL.....	12
ÜLEVAADE EUROALA JA EESTI MAJANDUSE OLUKORRAST.....	16
EESTI PANGA TEGEVUS 2019. AASTAL.....	20
OSALEMINE EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITIKA KUJUNDAMISEL JA ELLUVIIMISEL.....	20
Rahapoliitilised otsused	20
Rahapoliitika elluviimine euroalal	22
Eesti Panga rahapoliitilised operatsioonid	24
FINANTSSTABIILSUSE TAGAMINE.....	28
Finantsstabiilsust ohustavad riskid.....	28
Makrofinantsjärelevalve poliitika	29
Finantssektori poliitika	31
FINANTSVARA INVESTEERIMINE	36
Reservihaldus	36
Varahaldusteenuste osutamine	37
RAHARINGLUSE KORRALDAMINE	38
Sularaharinglus	38
Sularaha käitlemine	39
Pangatähtede ja käibemüntide tootmise korraldamine.....	40
Meene- ja mälestusmüntide emiteerimine	40
MAKSEKESKKONNA TOIMIMINE	44
Eesti Panga hallatavad maksesüsteemid	44
Maksesüsteemide järele vaatamine.....	45
Maksekeskkonna arendamine	46
STATISTIKAALANE TEGEVUS.....	50
Statistika koostamine ja levitamine.....	50
Uute statistikavaldkondade arendamine.....	51
Statistika infosüsteemide arendamine.....	52
Statistikaorganisatsiooni arendamine	52
ANALÜÜS JA NÕUSTAMINE	54
Seire ja majandusanalüüs Eesti Pangas	54
Prognoos	54
Uuringud.....	55
Nõustamine	56
RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ JA AVALIK SUHTLUS.....	60
Rahvusvaheline koostöö.....	60
Avalik suhtlus	62
Eesti Panga 100. juubelisünnipäeva tähistamine	63
ORGANISATSIOON	66
Töötajad.....	66
Koolitus- ja arendustegevus	68
EESTI PANGA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE	
31. DETSEMBRIL 2019 LÕPPENUD MAJANDUSAASTA KOHTA.....	72
LISAD.....	106
LISA 1. EESTI PANGA NÕUKOGU OTSUSED 2019. AASTAL.....	106
LISA 2. EESTI PANGA PRESIDENTI MÄÄRUSED 2019. AASTAL	107
LISA 3. EESTI PANGA PUBLIKATSIOONID JA ARTIKLID.....	109
LISA 4. MÕISTESELGITUSI	114

SISSEJUHATUS 2019. AASTA ARUANDELE

2019. aasta oli Eesti Panga jaoks eriline. Möödus sada aastat panga asutamisest. 24. veebruaril 1919 kinnitas Ajutine Valitsus Eesti Panga põhikirja, 3. mail aga kanti panga pearaamatust läbi põhikapital kümme miljonit marka. Eesti Pank oli alustanud tegevust.

Juubeliaasta andis hea võimaluse rääkida Eesti Panga tegevusest ja ülesannetest tavapärasest rohkem paljudele sihtrühmadele. Aastaruanne annab neist ettevõtmistest põhjaliku ülevaate nii sõnas kui ka pildis.

Möödunud aasta nägi muutusi ka panga juhatuses – vahetusid nii president kui ka asepresident. Mul oli suur au vahetada suve hakul Eesti Panga presidendi kohal välja oma seitsmeaastase ametiaja lõpetanud Ardo Hansson, kelle teeneid keskpanga arendamisel on raske üle hinnata. Ardo pärandiks on hästi toimiv Eesti Pank ning meie veelgi tugevam positsioon Euroopa Keskpanga nõukogus. Euroala rahapoliitika kujundamisel räägib Eesti kaasa rohkemgi, kui meie n-ö suhteline kaal eeldab. Olen Ardole tema töö eest väga tänulik.

Mul on ka hea meel, et asepresidendi kohale kandideeris rikkaliku rahvusvahelise töö- ja juhtimiskogemusega Maive Rute, kelle kandidatuuri Eesti Panga nõukogu pärast tiheda konkursi läbimist ka heaks kiitis. Maive on toonud panka värske energiapuhangu, innovaatilisi ideid ja uusi teemasid.

Ja lõpuks – ning eks see puudutab kõiki eurosüsteemi keskpankasid – sai uue juhi ka Euroopa Keskpank. Christine Lagarde on Euroopa Keskpanga nõukogus teinud jõupingutusi koostööalt ja usaldusliku õhkkonna loomiseks ning arvestades nõukogu rolli euroala rahapoliitika kujundami-

sel on see väga oluline. President Lagarde'i eestvedamisel on juba algatatud rahapoliitika strateegia laiapõhjaline ülevaatus, mis hakkab mõjutama euroala rahapoliitika kujundamise lähtekohti lähiaastatel.

Aga ükskõik kui eriline 2019. aasta ka Eesti Panga jaoks polnud, tõi 2020. aasta kaasa täiesti uue olukorra kogu maailmale. Kui suurt ja kui kestvat mõju avaldab koroonaviiruse pandeemia maailmamajandusele, on praegu veel keeruline ennustada. Üks on selge – majanduskeskkond on juba praegu järsult muutunud. Väärrib rõhutamist, et Eesti Panga aruanne räägib olukorrast 2019. aasta lõpu seisuga, mil pilt oli veel sootuks teine.

EUROALA MAJANDUSKASV OLI OODATUST KEHVEM

Majanduslik keskkond, milles kõik eurosüsteemi pangad 2019. aastal oma tööd tegid, oli üsna heitlik. Majandustegevust maailmas varjutas USA ja Hiina kaubandustüli. Sellest tulenenud ebakindlus pidurdas majanduse kasvu tugevalt. Maailmamajanduse olukord mõjutab muidugi ka euroala majandust, mille käekäigu kohta tuli aasta vältel oodatust halvemaid signaale. Teiste sõnadega – olukord osutus kehvemaks, kui näitasid varasemad prognoosid.

Hinnakasv euroalal jäi endiselt allapoole rahapoliitilist eesmärki, milleks on inflatsiooni püsimine allpool 2 protsenti, kuid selle lähedal keskpika aja jooksul. Seda arvestades otsustas Euroopa Keskpanga nõukogu septembris pakkuda euroala majandusele rahapoliitika abil täiendavat tuge, tagades soodsad rahastamistingimused kõikidele majandussektoritele.

Lisaks intressimäärade langetamisele otsustati novembris alustada varaostukava raames taas igakuiselt varade juurdeostmist 20 miljardi euro ulatuses. Mäletatavasti oli varaost 2018. aasta detsembris jõustunud otsusega peatatud. Ostud jätkuvad nüüd eeldatavasti seni, kuni see on vajalik baasintressimäärade hinnakasvu toetava mõju tugevdamiseks, ja lõpetatakse vahetult enne seda, kui nõukogu hakkab Euroopa Keskpanga baasintressimäärasid tõstma.

Keskpankade leebele rahapoliitikale, soodsatele rahastamistingimustele ja ka jõudsale laenukasvule vaatamata jäi inflatsioon euroalal varasemalt prognoositust madalamaks. Majanduskasvu piirasid mitmed geopoliitilised tegurid, kasvav proteksionism ja arenevate turgude haa-vatavus.

Ka Eesti majanduskasv hakkas 2019. aastal aeglustuma. Et selle hoog rauged, oli tegelikult ootuspärane. Ühest küljest polnud Eesti majandusse kuhjunud kasvu järsult lõpetada ähvardavaid tegureid – nii ettevõtete kui ka majapidamiste laenukoormus on aastatega vähenenud ja säästud suurenenud ning võimalikeks raskemateks aegadeks ollakse seeläbi paremini valmis. Teisest küljest ei saanud aga majandus konkurentsivõimet kaotamata pikalt täistuuridel toimida, sest palgakulude tõus sundis eksportivaid ettevõtjaid tõstma hindu konkurentidest kiiremini. Ettevõtjate endi hinnang konkurentsivõimele muutus juba mõnevõrra pessimistlikumaks.

2019. aastal oli Eesti majandus siiski suhteliselt heas seisus. Enne-
kõike peegeldus see tööturul, kus tööpuudus oli langenud aegade
madalaimale tasemele ning hõivatute osakaal tööealisest elanikkonnast
suur. Kiire palgakasv suurendas ostujõudu. Seda soosis ka tagasihoidlik
hinnakasv euroalal, kust me paljusid kaupu impordime.

Aga ehkki majapidamistel läks hästi, hakkas ettevõtjate, eelkõige
eksportivate ettevõtete optimism ümbritsevate olude tõttu siiski kaha-
nema. Palgatöötajal polnud põhjust kurta, kuid töökäte pärast võitlev
ettevõtja ennast väga kindlalt enam ei tundnud.

EESTI PANGA PEAMISED ÜLESANDED ON TÄIDETUD

Sellises kontekstis tegutsesid 2019. aastal kõik keskpangad ja
Euroopa Keskpank, et täita rahapoliitika peamist eesmärki tagada
euroala hinnastabiilsus ja majanduse vastupidavus. Euroala keskmine
hinnatõus ulatus möödunud aastal 1,2 protsendini. See on küll selgelt
alla 2 protsendi ligidale seatud eesmärgi, kuid siiski on suudetud ära
hoida nii deflatsiooni kui ka liiga kiire hinnatõusu oht.

2019. aastat kokku võttes võin väita, et lisaks aktiivsele osalusele
euroala keskpankade koostöös sai Eesti Pank edukalt hakkama teistegi
oma ülesannetega. Finantsstabiilsus oli hoolsa järelevalve all. Makro-
finantsjärelevalve asutusena on Eesti Pank kehtestanud Eestis tegut-
sevatele pankadele täiendavaid kapitalipuhvrinõudeid ning reegleid
eluasemelaenude väljastamisele. Meie hinnangul olid finantssektori
toimimist ohustavad riskid 2019. aastal väikesed. Eesti pangandussek-
tori omavahendite tase oli kõrge ehk pankade vastupanuvõime riski-
dele hea. Viimase paari aasta jooksul on palju tähelepanu leidnud nii
Eesti finantsjärelevalve kui ka pankade pingutused rahapesu tõhusamal
tõkestamisel. Eesti Pangas oleme välja pakkunud, et tulevikus võiks
keskpanga poolt pankadelt kogutavaid andmeid teha rahapesu riskide
operatiivsemaks hindamiseks kättesaadavaks rahapesu andmebüroole.

Raharinglus toimub riigis hästi. Eestis ringleva sularaha kvaliteet on
tarbijate hinnangul hea ning ka selle kättesaadavus on paranenud, kuna
suurenenud on selliste kaupluste hulk, mille kassadest saab raha välja
võtta. Eesti Pangast väljastati 2019. aastal krediidasutustele 840 miljonit
eurot, 26,1 miljonit pangatähte. Edukalt viidi lõpuni ka teise seeria pan-
gatähtede ringlusse laskmine.

Eesti Panga investeerimisportfelli suurendati mullu 569 miljoni euro
võrra; investeeriti nii olemasolevatesse kui ka uutesse varaklassidesse.
Aasta lõpu seisuga oli Eesti Pangal investeerimisvarasid 1,2 miljardi euro
väärtuses, mis võrdub umbes 4 protsendiga sisemajanduse kogutoo-
dangust. Portfelli investeerimine osutus mullu erakordselt tulusaks –
Eesti Pank teenis sellega ligi 39 miljonit eurot. On tähtis, et keskpank
suudaks teenida piisavalt tulusid oma tegevuskulude katmiseks.

Eesti Panga üks ülesanne on edendada turvalist ja hästi toimivat
maksekeskkonda ehk makse- ja arveldussüsteeme. Välmaksete ja
neile tuginevate makselahenduste vallas tehti 2019. aastal suur samm

edasi. Võib väita, et Eesti on väikmaksete kasutuselevõtmisel euroala riikide seas esirinnas. Süsteemiga on liitunud SEB Pank, Swedbank, LHV Pank ja Coop Pank ning seega on väikmakse tegemise võimalus enamikul pangaklientidel.

Vajaliku statistika koostamisel oleme olnud uuenduslikud ja arvestanud kiirelt muutuva tehnoloogia ning tarbijate vajadustega. Rahvusvahelistes kvaliteediraportites on Eesti Panga koostatud statistika tunnustatud usaldusväärseks, kvaliteetseks ja Euroopa Liidu ning rahvusvahelistele statistikanõuetele vastavaks.

Oma põhiülesannete täitmiseks teostab Eesti Pank majanduse pidevat seiret, andmete analüüsi ja uuringuid. Töö Eesti ja euroala majanduse analüüsimisel koos täiendavate uuringutega on keskpanga hästi ette valmistanud, et anda valitsusele nõu nii riigieelarvega seonduvas kui ka muude oluliste, kogu ühiskonda mõjutavate majanduspoliitiliste valikute asjus. 2019. aastal leidis enim tähelepanu keskpanga mõjuanalüüs kavandatavate muudatuste kohta pensionisüsteemis. Selle tulemusena järeldasime, et kui muuta kogumispensioni süsteemis osalemine vabatahtlikuks ja võimaldada seni kogutud säästud pensionifondidest välja võtta, tooks see endaga kaasa suuri riske.

Keskpanga põhiülesannete täitmine eeldab aktiivset koostööd rahvusvahelistes institutsioonides. Meie eksperdid osalevad regulaarselt umbes 200 erineva, peamiselt Euroopa või meie regiooni keskpankade tegevusi koordineeriva koostöökogu tegevuses. Samuti esindab Eesti Pank meie riiki Rahvusvahelises Valuutafondis. Lisaks osalevad Eesti Panga esindajad Euroopa Liidu Nõukogu, Euroopa Komisjoni ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide töös.

Valgustamist väärrib ka Eesti Panga koostöö finantsinspeksiooniga. Samal ajal kui Eesti Panga peamine ülesanne on hinnastabiilsuse säilitamine ja finantsinspeksiooni oma teostada järelevalvet finantsinstitutsioonide ja väärtpaperiturule üle, seisavad mõlemad asutused hea finantsstabiilsuse eest. Seetõttu on kahe asutuse vahel kujunenud välja tihe koostöö. Finantssüsteemi ohustavate riskide hindamiseks vahetatakse regulaarselt teavet ning arutatakse võimalikke samme, mis aitaksid ohtusid vähendada või finantsvahenduse toimimist ja usaldusväärsust üldiselt parandada.

Pidev koostöö finantsinspeksiooniga toimub ka maksete valdkonnas, kus Eesti Pank täidab maksesüsteemide järelevalvaja rolli ning osaleb finantstehnoloogia arengu aruteludes. Statistika tegevusalal väärrib esiletoomist juba 2018. aastal loodud Eesti Panga ja finantsinspeksiooni ühine andmekogumisportaal, mis on võimaldanud pankadel ja teistel finantsasutustel tõhusamalt statistilisi ja järelevalvelisi aruandeid esitada. Ühist tööd ja otsuseid on suuresti mõjutanud ka osalemine Euroopa ühtse järelevalvemehhanismi töös.

Lisaks eeltoodule leiab tööalaseid kokkupuutekohti mujalgi. Alates sellest, et Eesti Pank osutab finantsinspeksioonile paljusid tugiteenusi, ja lõpetades faktiga, et finantsinspeksiooni nõukogusse kuuluvad ka keskpanga president ja asepresident.

UUENDATUD STRATEEGIA

Muutuvad olud sunnivad meid regulaarselt ümber hindama seni eelostatud tegevussuundi ja rõhuasetusi. Seetõttu uuendasime 2019. aastal ka Eesti Panga strateegiat.

Uuendatud strateegias on viis suuremat tegevusvaldkonda, milles soovime tuntavat edasiminekut näha. Üheks eelisarendatavaks suunaks on Eesti Panga tegevus majandusalase nõuandjana valitsusele ja avalikkusele. Eesti Panga töö nii Eesti majanduse ja finantssektori kui ka riigi peamiste kaubanduspartnerite majandusolukorra analüüsimisel on meile loonud kasuliku tausta pakkumaks majanduspoliitilist nõu valitsusele ja poliitikakujundajatele. Seda seadusega ette nähtud rolli peaks Eesti Pank täitma veelgi aktiivsemalt, osaledes majanduspoliitilistes aruteludes mitte üksnes vastates meile esitatud küsimustele, vaid riigi jaoks olulisi majanduspoliitilisi valikuid tajudes ka ise teemasid tõstatades. Kuigi päris rahul võime olla eelkõige siis, kui meie nõuannetega ka arvestatakse, mõistame me loomulikult ka erinevate institutsioonide rolli poliitika kujundamisel.

Keskpanga teine suur ülesanne on analüüsida finantssektoris ja -teenustes toimuvaid muutusi ja aidata neid mõista kogu ühiskonnal. Seegi maailm muutub kiiresti. Ühelt poolt laienevad tarbijate võimalused, teisalt aga suurenevad ka ohud. Eesti Panga töö on omada finantsturul toimuvast täit ülevaadet ja riskide ilmnemisel vastavalt reageerida.

Suurenenud on ka vajadus pöörata tähelepanu Eesti Panga ja teiste finantsasutuste suutlikkusele täita oma põhiülesandeid erinevates kriisiolukordades. Seetõttu on meie üks olulisemaid eesmärke olla valmis tagama pankadele likviidsustugi, kriitiliste maksete toimimine ja riigi varustamine sularahaga ka hädaolukordades.

Üheks kriisi vallandajaks võib olla küberrünnak. Võrgusüsteemide kaudu toimuvad rünnakud ettevõtete ja riigiasutuste vastu on muutunud üha keerukamaks ning raskemini tuvastatavaks ja seetõttu on see valdkond ka üks prioriteete. Eesti Panga infosüsteemid peavad olema ülimalt turvalised, kuna neist oleneb nii keskpanga varade ja andmete säilimine kui ka meie võimekus täita oma ülesandeid.

Ja viimasena, kuid mitte vähem tähtsana rõhutan meie eesmärki arendada Eesti Panka kui avatud hoiakuga ja uuendusmeelset organisatsiooni. Ka keskpank peab arvestama muutustega tööjõuturul suutmaks värvata ja hoida vajalikul tasemel töötajaid. Me peame kaasas käima ootustega, mis puudutavad nüüdisaegseid ja paindlikke töövõimalusi, töötajate heaolu ja motiveerivat töökeskkonda, sealhulgas võimalust tegeleda erinevate teemadega. Teisalt julgustame kõiki töötajaid osalema sellistes ettevõtmistes väljaspool keskpanka, kus avaneb võimalus tutvustada Eesti Panka, selle tööd ja seisukohti.

Eesti Panga strateegiliste eesmärkide, oodatavate tulemuste ja tegevustega saab lähemalt tutvuda panga kodulehel. Strateegiat lugedes on oluline mõista, et selles ei räägita kõigest, mis on Eesti Panga jaoks tähtis ja millega me tegeleme. Jutt on eelkõige valdkondadest, kus me tahame järgmise viie aasta jooksul näha silmnähtavat muutust.

EESTI PANGA JUHATUS:
ASEPRESIDENT ÜLO KAASIK,
PRESIDENT MADIS MÜLLER JA
ASEPRESIDENT MAIVE RUTE.

On väga tähtsaid valdkondi, mis strateegiasse pole veel jõudnud. Näiteks kliimaküsimus, mille aktuaalsus suureneb lausa päevadega. On selge, et kliimaneutraalsuse saavutamine mõjutab majandust üleilmses mastaabis. Aga mil määral? Milline on kliimaneutraalsuse hind Eesti majandusele, finantssektorile, ettevõtlusele, tavatarbijale? Need on küsimused, mis on ka Eesti Panga huviorbiidis.

Uued horisondid terendavad ka *fintech*'i valdkonnas. Jutt on finants-teenuseid osutavatest ettevõtetest, kelle äri on üles ehitatud uutele tehnoloogiatele, mis võimaldavad neil klientidele pakkuda innovatiivsemaid ja veelgi mugavamaid lahendusi.

Ja lõpuks ei tea me veel, millised ülesanded seab meie ette 2020. aastal puhkenud koroonakriis.

Kuid olen veendunud, et me saame hästi hakkama nii kõigi olemasolevate kui ka uute ülesannetega. Eesti Pangal on tugev ja professionaalne meeskond, tänu kellele ei karda me püstitada uusi suuri eesmärke.

Edu järgmiseks sajaks aastaks!

EESTI PANGA PEAMISED ÜLESANDED

MISSIOON

Eesti Vabariigi keskpanga ja eurosüsteemi liikmena panustame Eesti majanduse kestlikku arengusse ja jõukuse kasvu. Hoiame hinnakasvu mõõdukana, kujundades koos teiste euroala keskpankadega ühist rahapoliitikat ja seda Eestis ellu viies. Hoiame Eesti finantsüsteemi stabiilsena, aidates kujundada finantssektori poliitikat. Tagame kvaliteetse sularaha ja edendame turvalist ning hästi toimivat maksekeskkonda. Anname sõltumatu hinnangu majanduse olukorrale ja väljavaatele, nõustame valitsust olulistes majanduspoliitilistes küsimustes ja teeme kvaliteetset statistikat.

VISIOON

Eesti Panga seisukohtadel ja tegevusel on kaalu nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt. Eesti Pank on tõhus ja uuendusmeelne organisatsioon ning Eesti tugevaim kompetentsikeskus makrotasandi majandus- ja finantsküsimustes.

EUROALA ÜHTNE RAHAPOLIITIKA

Eurosüsteemi keskpangana osaleb Eesti Pank euroala ühtse rahapoliitika kujundamises. Ühtse rahapoliitika elluviimiseks vajalikud otsused valmistatakse ette kõigi eurosüsteemi keskpankade koostöös. Pädevate otsuste langetamiseks analüüsib Eesti Pank nii kogu eurosüsteemi mõjutavaid protsesse kui ka arengusuundi Eesti majanduses.

FINANTSSTABIILSUSE TAGAMINE

Eesti Panga ülesanne on tagada finantsüsteemi kui terviku toimimine. Selleks analüüsib ja hindab keskpank finantssektorit ja seda ohustavaid riske ning astub vajadusel samme riskide vähendamiseks. Eesti Panga ülesanne on jälgida, et panganduse olukord tervikuna oleks stabiilne ja tugev. Eesti Pank kujundab finantssektori poliitikat, osaledes õigusaktide väljatöötamises ja arendades kriisihaldusraamistikku.

FINANTSVARA INVESTEERIMINE

Eesti Pank hoiab oma reservidega raha väärtust ja selle pealt teenitud tuluga rahastab oma tegevust. Eesti Pank investeerib ja haldab oma ning Euroopa Keskpanga varasid. Keskpanga varade säilimine ja investeerimine on keskpanga finantsilise sõltumatuse eeldus. Lisaks haldab Eesti Pank koostööleppel alusel tagatisfondi investeerimisportfelli ja on valmis investeerima muidki avaliku sektori pikaajalisi reserve.

RAHARINGLUS

Eesti Panga ülesanne on tagada nõudlusele vastav kogus kvaliteetset sularaha. Eesti Pank emiteerib koostöös euroala keskpankade ja Euroopa Keskpangaga euroalal seadusliku maksevahendina kehtivaid pangatähti ja münte. Eesti Pank hoolitseb selle eest, et europangatähtede ja -müntide nõudlus oleks rahuldatud ja säiliks ringluseks vajalik käibevaru, tagab sularaha kvaliteedi ja osaleb pangatähtede võltsimise vastases tegevuses. Eesti Pank täidab oma kohustust tagada sularaharingluse toimimine hädaolukordades.

ARVELDUSED

Keskpank hoolitseb selle eest, et maksed ja arveldused toimuksid tõrgeteta. Eesti Pangal on õigus asutada ja hallata maksesüsteeme. Eesti Pank tegutseb oluliste makse- ja arveldussüsteemide järelevaatajana – hindab nende riske ja teeb soovitusi süsteemide tõhusamaks muutmiseks. Eesti Pank osaleb maksekeskkonna arendamisel ning selle poliitika ja õigusraamistiku kujundamisel.

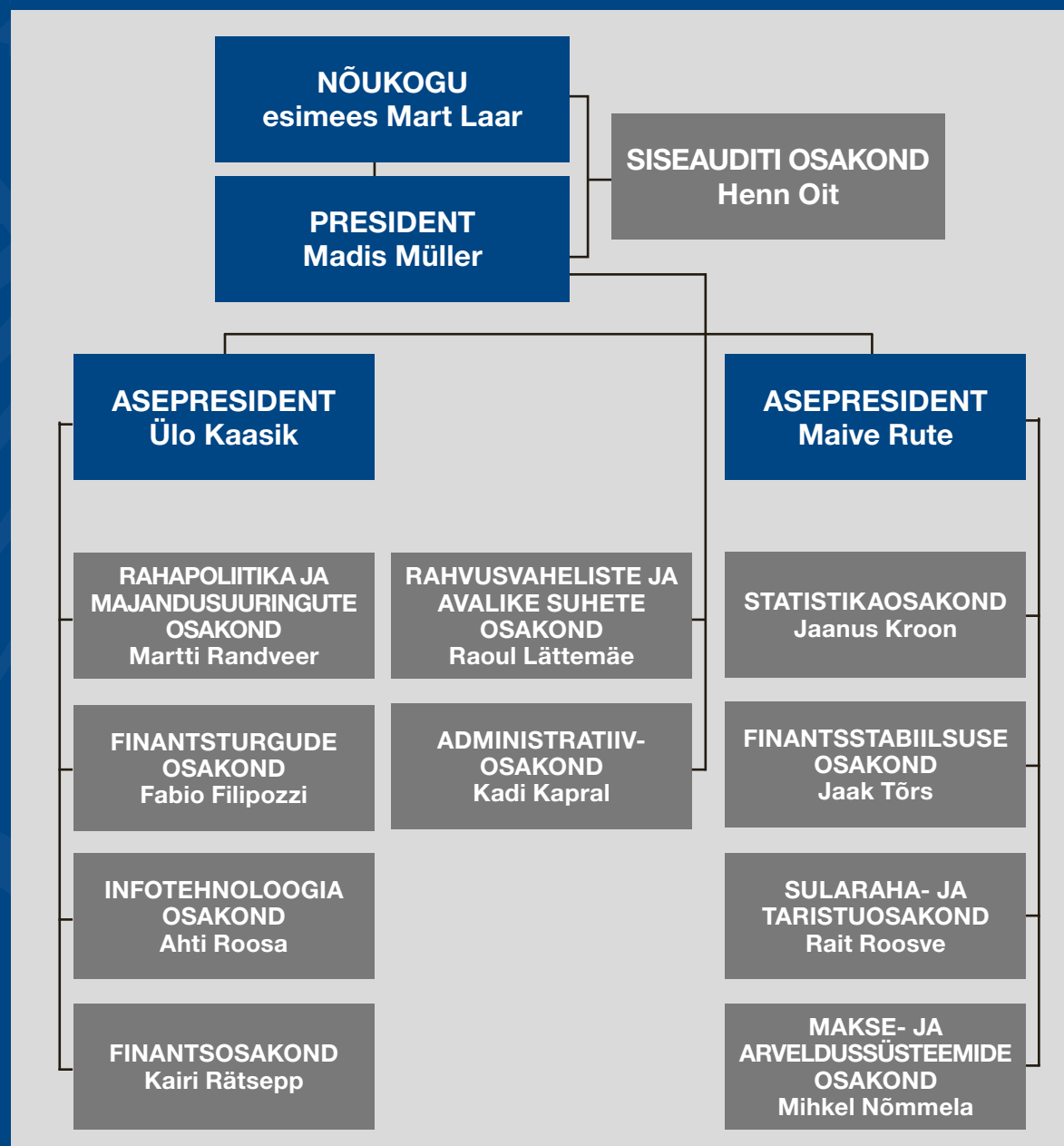
STATISTIKA

Eesti Pank on statistikaameti kõrval teine riikliku statistika tegija Eestis. Statistikat kasutab keskpank finantsstabiilsuse tagamisel ja majandusprognooside ja -analüüside koostamisel, samuti abistab see ettevõtjaid investeerimisotsuste tegemisel. Eesti Pank vastutab Eesti finants- ja välissektori ning finantskontode statistika tegemise eest. Samuti osaleb Eesti Pank Euroopa majandus- ja rahaliidu statistika tegemisel ja statistikametoodikate arendamises.

ANALÜÜS JA NÕUSTAMINE

Eesti Pank nõustab valitsust majanduspoliitilistes küsimustes ja teeb koostööd teadusasutustega, teiste keskpankade ning rahvusvaheliste institutsioonidega. Keskpanka analüüse ja uurinuid saab valitsus kasutada majanduspoliitika kujundamisel, ettevõtjad ja eraisikud aga oma rahaliste otsuste tegemisel. Nõustamise ja koostööga seotud ülesannete edukas täitmine eeldab aktiivset suhtlust eurosüsteemis, samuti rahvusvahelistes organisatsioonides ja meedias.

EESTI PANGA ORGANISATSIOONISKEEM 2019

EESTI PANGA NÕUKOGU TEGEVUS 2019. AASTAL

2019. aastal oli Eesti Panga nõukogu üheks suureks ülesandeks juhtkonnavahetuse korraldamine viisil, mis kinnitaks Eesti Panga poliitilist sõltumatust ja stabiilsust olukorras, kus Eesti pangandust on tabanud mitmed rahapesuskandaalid. Selleks oli vajalik senise presidendi ametiaja lõppemisel korraldada uue valimine rahulikult ja organisatsiooni järjepidevust kinnitavalt. Nõukogu sai selle ülesandega ka hakkama. Rahapesuskandaaligagi pidi Eesti Panga nõukogu 2019. aastal korduvalt tegelema, pidades muu hulgas selleteemalise ühisseminari finantsinspektsiooni nõukogu ja juhatusega. Nõukogu toetas finantsinspektsiooni tegevusi rahapesu tõkestamise valdkonnas.

Eesti Panga nõukogu pidas 2019. aastal kokku üheksa korralist istungit ja ühe erakorralise istungi elektroonsete kanalite vahendusel. Lisaks istungitele jätkas nõukogu täiendava töövormina ka seminaridega (kokku neli seminari).

JÄRELEVALVE EESTI PANGA JUHATUSE TEGEVUSE ÜLE

2019. aastal kuulas nõukogu ära ülevaate Eesti Panga 2018. aasta finantstulemustest ja kinnitas Eesti Panga presidendi ettepanekul panga 2018. aasta aruande. Kinnitatud aruande esitas nõukogu esimees riigikogule.

Samuti vaatas nõukogu üle Eesti Panga kasumijaotuse strateegia. Otsustati jätkata senise strateegiaga, mille kohaselt kantakse riigieelarvesse igal aastal kuni 25% kasumist, ning kanda Eesti Panga 2018. aasta kasumist 25% ehk 3 478 881 eurot riigieelarvesse.

Nõukogu kuulas ära juhatuse selgitused raamatupidamisarvestuses toimunud tehnilise vea kohta, mis avaldas mõju Eesti Panga 2018. aasta kasumi suurusel. Samuti kuulas nõukogu ära erakorralise auditi tulemused ja selgitused täiendavalt rakendatud kontrollimeetmete kohta.

Nõukogu otsustas muuta juhatuse tasustamise aluseid, sh täpsustades Eesti Panga presidendile tegevuspiirangute talumise eest hüvitise maksmist.

Nõukogu käsitles Eesti Panga uuendatud strateegiat.

Nõukogu kuulas ära juhatuse liikmete aruanded 2018. aasta ja 2019. aasta I poolaasta kohta ning avaldas tunnustust tehtud töö eest. Heast juhtimistavast lähtuvalt kohtus nõukogu Eesti Panga presidendi ning panga siseauditi osakonna juhatajaga ka mitteformaalselt.

Aasta viimasel istungil tutvustas Eesti Panga president nõukogule Eesti Panga 2020. aasta eelarve kavandit. Nõukogu tunnustas koostajaid hea eelarve eest ja võttis kavandatava eelarve teadmiseks.

Eesti Panga nõukogu kuulas ära riskijuhtimise aruande.

SISEAUDIT

2019. aastal täiendas Eesti Panga nõukogu kahel korral siseauditi tööplaani ja kuulas ära siseauditi osakonna töö aruanded. Lisaks kohutus nõukogu kahel korral mitteformaalselt ja protokolliväliselt siseauditi osakonna juhatajaga.

OSALEMINE EUROSÜSTEEMI OTSUSTE TEGEMISEL JA NENDE OTSUSTE ELLUVIIMINE

Oma istungitel sai nõukogu korrapäraselt *ex post* ülevaateid Euroopa Keskpankade süsteemi tööst, sh ühtse rahapoliitika kujundamisest, ühtse pangandusjärelvalve tegevusest ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu tööst. Juhatus esitles nõukogule Eesti Panga majandusprognose, mis valmisid koostöös Euroopa Keskpanga ja teiste euro-süsteemi riikide keskpankadega ühise prognoosiprotsessi käigus.

FINANTSSTABIILSUS

Oma istungitel kuulas Eesti Panga nõukogu ära finantsstabiilsuse ülevaated, majanduse rahastamise ülevaate ja tööturu ülevaate.

NÕUSTAMINE JA KOOSTÖÖ MAJANDUSPOLIITILISTES KÜSIMUSTES

2019. aastal kuulas nõukogu kahel korral ülevaateid eelarvenõukogu tegevuse teemadel. Kuulati ära eelarvenõukogu aastaaruande tutvustus, ülevaated eelarvenõukogu tegevusest ja hinnangutest koostatavale riigieelarvele. Eesti Panga nõukogu avaldas nii toetust kui ka tunnustust eelarvenõukogu tegevusele. Ühtlasi väljendas nõukogu rahulolematust, sest valitsuselt laekunud materjalid olid eelarvenõukogu jaoks hinnangu andmiseks ebapiisavad ning esitatud ka liiga lühikese tutvumisajaga, ja avaldas arvamust, et eelarvenõukogu peaks näitama üles suuremat aktiivsust ning võtma avalikkuse ees rohkem sõna.

Juhatus andis nõukogule ülevaateid oma tegevusest Rahvusvahelises Valuutafondis ja Rahvusvaheliste Arvelduste Pangas.

ORGANISATSIOON

Nõukogu hoidis end kursis Eesti Panga osakondade tegevusega ja kuulas ära ülevaated sularaha- ja taristuosakonna tööst, sh Eesti Panga füüsilisest turvalisusest ja selle võimalikest arenguteedest ning ülevaate sularaha teemal. Samuti kuulas nõukogu ära ülevaate finantsstabiilsuse osakonna kriisiharjutusest. Eesti Panga president teavitas nõukogu kavandatavatest muudatustest organisatsiooni struktuuris.

AMETISSE NIMETAMISED

Nõukogu tegi Vabariigi Presidendile ettepaneku nimetada Madis Müller Eesti Panga presidendiks.

Nõukogu nimetas Maive Rute Eesti Panga asepresidendiks.

Nõukogu nimetas Rein Minka ja Maive Rute finantsinspektsiooni nõukogu liikmeteks.

Nõukogu nimetas ametisse eelarvenõukogu, esimees Raul Eamets, aseesimees Andrus Alber ja liikmed Ülo Kaasik, Martti Randveer, Urmas Varblane, Andres Võrk.

MEENEMÜNDID

Nõukogu kinnitas kolme 2eurose mälestusmündi rahvusliku külje ja kahe hõbedast meenemündi kujundused.

HINNANGUD EESTI PANGA JUHTIMISTEGEVUSELE AASTAL 2019

Eesti Pank suutis strateegilisi ülesandeid täites saavutada oodatud tulemused.

Nõukogu toetas juhatuse tegevust küberturvalisuse taseme tõstmisel ja pidas vajalikuks jätkata järelkontrolle.

Nõukogu tunnustas Ardo Hanssonit täiendava preemiaga tema Eesti Panga presidendina tehtud tulemusliku ja mõjusa töö eest.

EESTI PANGA NÕUKOGU
2019. AASTAL.

ISTUVAD (VASAKULT)

KAIE KEREM, ESIMEES MART
LAAR JA LIINA TÕNISSON.

SEISAVAD (VASAKULT)

JAANUS TAMKIVI, ENN LISTRA,
REIN MINKA, KALEV KALLO JA
URMAS VARBLANE.

EESTI PANGA NÕUKOGU PÄDEVUS

Eesti Panga nõukogu on Eesti Panga järelevalveorgan. Nõukogu pädevusse kuulub järelevalve Eesti Panga kogu tegevuse üle.

NÕUKOGU PÄDEVUSSE KUULUB:

- Eesti Panga põhikirja kinnitamine;
- Eesti Panga eelarve täitmise järelevalve;
- Eesti Panga aastaaruande kinnitamine; aastaaruande esitamine riigikogule;
- ettepaneku tegemine Vabariigi Presidendile Eesti Panga presidendi ametissenimetamiseks;
- Eesti Panga asepresidentide ning siseauditi osakonna juhataja ametissenimetamine ja vabastamine;
- finantsinspektsiooni nõukogu liikmete nimetamine ja tagasikutsumine Eesti Panga presidendi ettepanekul;
- Eesti Panga juhatuse tasustamise aluste kinnitamine;
- siseauditi osakonna põhimääruse kinnitamine
- Eesti Panga siseaudiitorite nimetamine ja siseauditi tööplaani kinnitamine;
- Eesti Panga siseauditi osakonna juhataja palga määramine;
- Eesti Panga sõltumatute audiitorite nimetamine Eesti Panga seaduses sätestatud korras;
- Eesti Panga kasumi jaotamine seaduse ja nõukogu kinnitatud kasumijaotuse strateegia järgi;
- Eesti Panga nimel riigikogule esitatavate kirjalike ettepanekute ja muude dokumentide läbivaatamine ja heakskiitmine;
- otsuste tegemine mälestusmüntide rahvusliku külje kujunduse ning meenemüntide nimiväärtuse ja kujunduse kohta Euroopa Liidu õigusaktidega sätestatud korras;
- Eesti Panga sümbolika kujunduse kinnitamine;
- Eesti Panga iseseisvate allasutuste asutamise, reorganiseerimise ja likvideerimise otsustamine presidendi ettepanekul;
- Eesti Panga iseseisvate allasutuste ja esinduste põhikirjade kinnitamine;
- eelarvenõukogu põhikirja kinnitamine ja nõukogu liikmete nimetamine ning tagasikutsumine.¹

¹ Vt Eesti Panga seaduse § 4² 2014. aastal lisandunud kohustus: Euroopa Liidu riikide vaheliste kokkulepete järgi on stabiilsuse ja kasvu paktist tulenevate eelarvetasakaalu nõuete järgimise üle alustatud põhjalikumat järelevalvet. Eestis valvab eelarvetasakaalu järele eelarvenõukogu.

ÜLEVAADE EUROALA JA EESTI MAJANDUSE OLUKORRAST

Euroala majanduskasv aeglustus 2019. aastal 1,2%-le – veel 2018. aastal oli see 1,9%. Nõrgenemise põhjustasid eeskätt välisturgude olukord ja ekspordisraskused, sest üleilmne kaubavahetus vähenes kaubanduspingete ja geopoliitilise ebakindluse tõttu. Sisenõudlus püsis euroalal samal ajal tugev ja tööturu olukord paranes: töötuse määr alanes 7,6%-le, palgakasv kiirenes ja hõive kasvas. Tänu sellele püsis ka tarbijate kindlustunne suur.

Neis oludes õnnestus koduturule suunatud teenuste sektoril teataval määral tasakaalustada negatiivset mõju, mis tööstussektorile üsnagi laialdaselt avaldus – peale euroalalt välja liikuva kaubavoo pidurdasid kaubanduspiirangutest põhjustatud tõrked tarneahelates ja süsinikdioksiidi heitkoguste normide täitmata jätmisest tingitud seisak autotööstuses ka euroalasisest kaubavahetust. Majandust aitas elavdada avaliku sektori kulutuste kasv ja olulist rolli mängisid ka endiselt soodsad rahastamistingimused, mistõttu ettevõtete investeerimisaktiivsus püsis üldiselt suur. Ettevõtteid toetas ka tootmise sisendihindade langus ja eksportijaid abistas see, et euro vahetuskurss odavnes kaubanduspartnerite valuutade suhtes. Kuna euroala hinnakasv aeglustus 2019. aastal 1,2%-le, mis on madalam kui Euroopa Keskpanga rahapoliitiline eesmärk, muutus rahapoliitika veelgi leebemaks (vt lähemalt lk 20).

Eesti majanduse maht kasvas 2019. aastal 4,3%, mis ületas mõnevõrra ootusi, ent kinnitas siiski varasemaid hinnanguid, et Eesti majanduse kasvutempo raugeb tasahilju. Võrdluseks: 2018. aastal oli kasv 4,8% ja 2017. aastal koguni 5,7%. Eelmiste aastate kasvuspurt viis Eesti majanduse uute rekorditeni. Tööpuuduse määr langes eelmiseks aastaks maha aegade madalaimale tasemele hoolimata asjaolust, et inimesed osalevad tööturul üha aktiivsemalt. Tööturul osalemise aktiivsus on lausa saavutanud taasiseseisvunud Eesti ajaloo kõrgeima taseme. Need kaks ühel ajal toimunud muutust annavad tunnistust sellest, et majandusolud olid eelmisel aastal endiselt head. Ettevõtted soovisid veel töötajaid juurde palgata ja hea üllatusena vastasid tööturule sisenenud inimeste oskused sellele, mida ettevõtted otsisid. Inimesed vahetasid töökohti aktiivsemalt kui kunagi varem, peamiselt selleks, et leida tasuvamat ametit. Suur liikuvus tööturul tähendas ühtlasi, et jätkus kiire palgakasv ja tööandjate jaoks suurenesid jõudsalt ka tööjõukulud.

Kuigi tempokas palgakasv meelitas seni tööturul eemal olnud inimesi üha rohkem rakedust leidma, ei suutnud kohalike töösoovijate hulga kasv sammu pidada ettevõtete sooviga inimesi juurde värvata. Nii jääb eelmist aastat muu hulgas iseloomustama see, et lühiajaliste välistöötajate arv kasvas hoogsalt. Peamiselt Ukrainast, Valgevenest ja Venemaalt saabunud töötajad võimaldasid leevendada töökäte puudust ennekõike töötlevas tööstuses, põllumajanduses ja ehituses. Aasta kokkuvõttes andsid lühiajalised töötajad ligi poole koguhõive suurenemisest. See tähendab ühtlasi, et märkimisväärne osa eelmise aasta majanduskasvust rajanes ajutistel, majandustsükli kõrgseisust tingitud teguritel. Ettevõtete pessimism tuleviku suhtes suurenes eelmise aasta kestel ja ühes sellega muutusid tagasihoidlikumaks tulevased kasvu- ja investeerimisplaanid. Kooskõlas sellega on koomale tõmmatud ka värbamiskavat-susi.

Elanike sissetulekute suurenemine ja tugev sisenõudlus olid möödunud aastal peamised kasvuallikad. Eratarbimine suurenes aasta kokkuvõttes pisut üle 3% ja kulutused investeerimiskaupadele üle 13%. Arvestades seda, et hüvitised töötajatele kasvasid 9% ja tarbijahindade tõus piirdus 2,3%ga, kasvasid majapidamiste tarbimiskulutused isegi tagasihoidlikult. Osa sellest on selgitatav asjaoluga, et varasemast suurem osa teisest tulust maksti välistöötajatele, kes tarbivad Eestis suhteliselt väiksema osa oma teenistusest.

Erinevalt ettevõtetest tarbijate ebakindlus tuleviku ees ei suurenenud, mistõttu eluruumidesse tehtavad investeeringud kasvasid ligemale viiendiku võrra. Soov kinnisvara soetada püsis seega endiselt suur ja kinnisvaratsükkel jätkus tänu sellele tugevas seisus. See soov kajastus ka laenuõudluses, sest pangad väljastasid majapidamistele eluasemelaene 7% rohkem kui aasta varem. Sama hoogsalt kasvas majapidamiste laenude ja liisingute kogumaht, kuid muude laenude ja liisingute väljastamise varasem kiire tempo asendus märgatavalt aeglasema kasvuga. Eelmise aasta lõpus ulatus majapidamiste laenude ja liisingute kogumaht 10,1 miljardi euroni, millest lõviosa, 8 miljardit eurot, olid eluasemelaenud.

Kui koduturule suunatud tegevusalad said tuge kiiresti suurenevast nõudlusest, siis välis- turgudele suunatud tegevusalade jaoks muutusid olud kesisemaks, sest kaubanduspiirangu- test räsitud rahvusvaheline kaubandus halvendas eelmisel aastal ka Eesti ekspordivõimalusi. Peale selle pärssis kaupade väljavedu nüüdseks juba pikka aega kestnud kiire töajookulude tõus. Suur osa ekspordiedust sõltub hinnapõhisest konkurentsivõimest ja kuna see on kulude kasvu tõttu olnud löögi all, muutus ekspordivate ettevõtete hinnang oma konkurentsivõime kohta välis- turgudel terve aasta kestel halvemaks.

Parem seis valitses teenuste ekspordis, mis edenes jõudsalt. Silmatorkav on tõus olnud telekommunikatsiooni ja infoteenuste ning muude äriteenuste ekspordis. See haakub hästi pikemaajalise suundumusega, mis näitab, et Eesti majandus on järjepanu muutunud tee- nusepõhisemaks ja traditsiooniliste tootmisharude osakaal on nii loodavas lisandväärtuses kui ka hõives vähenenud. Eelmise aasta majanduskasvust suisa umbes neljandik tuli info ja side valdkonnast, mis on selle haru väiksust arvestades erakordne, kuid nii IT- kui ka äri- teenuste osakaalu kasvades võib oodata, et nende panus suureneb püsivalt. Üks põhjus, miks seda võib eeldada, on nende teenuseharude kasumikasv, mis loob paremad tingimused uute investeeringute rahastamiseks, samal ajal kui traditsiooniliste tegevusalade kasumlikkus pigem kahanes.

Ettevõtete investeeringuid ja muud tegevust rahastati 2019. aastal endiselt peamiselt pan- gandussektori abil. Aasta lõpuks oli Eesti pankadest ja liisinguettevõtetest siinsetele ettevõ- tetele antud 9,2 miljardit eurot rahastust ehk sama palju kui aasta varem. Portfelli maht oleks kasvanud umbes 3–4%, kuid kahe Eestis tegutsenud filiaali tegevuse lõpetamise tõttu liikus osa laene Eestist välja. Ettevõtted laenasid kohaliku finantssektori käest pigem tagasihoidli- kult, ent selle tasakaalustamiseks võtsid nad hoogsamalt laene välismaalt ja teistelt reaalsek- tori ettevõtetest.

Ühes laenude mõõduka kasvuga suurenes eelmisel aastal ka hoiuste maht. Ettevõtetele oli siinsetes pankades eelmise aasta lõpu seisuga 7 miljardit ja majapidamistel 8 miljardit eurot; kõikide hoiuste aastane juurdekasv oli 7% ehk pisut väiksem kui majanduskasv jook- sevhindades (7,7%). Samal ajal jätkasid pangad aktiivselt Euroopa Liidu välistest riikidest pärit mitteresidentide hoiuste vähendamist. Aastaga vähenes selliste hoiuste osakaal 1,5%-lt 1%ni.

Pankade laenuportfelli kvaliteet püsis eelmisel aastal väga hea. Üle 60 päeva hilinenud tagasimaksetega laene oli pankadel 90 miljoni euro väärtuses, mis tähendab, et nende lae- nude osakaal pangalaenude portfellis kukkus 0,5%-le. Pangandussektor teenis Eestis 2019. aastal 285 miljonit eurot puhaskasumit ehk viiendiku võrra vähem kui aasta varem. Selle pea- miseks põhjuseks olid pangandusturul toimunud struktuurimuutused. Pankade puhaskasumi- tulu vähenes koguvarade suhtes veidi, kuigi nii ettevõtetele kui ka majapidamistele väljastatud laenude intressimäärad tõusid mõnevõrra. Ettevõtete pikaajaliste laenude keskmine intressi- määr oli 3,1%, kuid varasemal kolmel aastal jäi keskmine näitaja alla 2,5%. Eluasemelaenude keskmine intressimäär tõusis aastaga 0,1% võrra, 2,5%-le. Veidi vähenes ka puhasteenusta- sutulu ja halduskulud kasvasid koguvaradega samas tempos. Pangandussektori puhaska- sum moodustas koguvaradest 1%, millega Eesti pangad olid euroala riikide seas Leedu, Läti ja Sloveenia järel kasumlikkusest neljandal kohal.

2019 . AASTA OLI EESTI PANGA JUUBELIAASTA.
3. MAIL TÄHISTATI PANGA 100. SÜNNIPÄEVA.
JUUBELIÜRITUSTEGA ALUSTATI JUBA VARAKULT.
2018. AASTA SÜGISEST 2019. AASTA SUVENI TOIMUS KESKPANGAS NELI
AVALIKKU LOENGUT, KUS ESINESID RAHVUSVAHELISELT TUNNUSTATUD
RAHANDUS- JA MAJANDUSTEGELASED.

LOENGUSARJA
AVAS 2018. AASTA
SEPTEMBRIS INGLISE
PANGA PEAÖKONOMIST
ANDY HALDANE,
KES KESKENDUS
OMA ETTEKANDES
PEAMISELT SELLELE,
MIS ON KESKPANKADE
SUHTLUSES
AVALIKKUSEGA VIIMASTEL
AASTAKÜMNDEL
MUUTUNUD.

MAAILMAMAINEGA
MAJANDUSTEADLANE,
ÜHISKONNATEGELANE JA
PUBLITSIST, COLUMBIA
ÜLIKOOLI PROFESSOR
JEFFREY SACHS
ARUTLES EESTI PANGA
ISESEISVUSSAALIS, KUIDAS
TUGEVDADA EUROOPA
LIITU JA TAGADA SELLE
KESTLIK ARENG.

EUROOPA
KESKPANGA
PEAÖKONOMISTI
PHILIP R. LANE'I
ETTEKANNE
KESKENDUS
EUROOPA ÜHISRAHA
AJALOOLE JA SELLE
TULEVIKULE.

LOENGUSARJALE
PANI PUNKTI SAKSA
MAJANDUSTEADLANE
PROFESSOR OTMAR
ISSING, KES KÕNELES
KESKPANKADE
SÕLTUMATUSEST,
KOMMUNIKATSIOONIST JA
MÕJUVÕIMUST.

EESTI PANGA TEGEVUS 2019. AASTAL

OSALEMINE EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITIKA KUJUNDAMISEL JA ELLUVIIMISEL

RAHAPOLIITILISED OTSUSED

Eesti Pank osaleb euroala ühtse rahapoliitika kujundamises. Rahapoliitika elluviimiseks vajalikud otsused valmistatakse ette kõigi eurosüsteemi keskpankade koostöös.

Eurosüsteemi ehk Euroopa Keskpanga (EKP) ja 19 euroala liikmesriigi keskpanga rahapoliitika kõige tähtsam eesmärk on hoida euroalal hinnad stabiilsed. EKP määratluse järgi saab hinnastabiilsusest rääkida siis, kui inflatsiooni aastakasv püsib keskmise aja jooksul alla 2%, kuid selle lähedal.

Euroala inflatsioon on juba pikemat aega jäänud eesmärgist allapoole (vt joonis 1), aeglustudes 2019. aasta keskmisena 1,2%-le. Hinnakasvu on endiselt enim mõjutanud energia- ja toiduhinnad. Eurosüsteemi ekspertide 2019. aasta detsembris avaldatud prognoosi järgi pidurdub inflatsioon 2020. aastal veelgi, kuid hakkab seejärel tasapisi tõusma.

Alusinflatsioon ehk hinnakasv energiat ja toitu arvesse võtmata aasta lõpus küll veidi kiirenes, kuid oli 2019. aasta keskmisena endiselt vaid 1,1%. Järgnevateks aastateks ennustatakse alusinflatsiooni järkjärgulist kiirenemist, millele aitavad kaasa võrdlemisi tugev palgakasv ning majandusaktiivsuse paranemise tulemusel taastuvad kasumimarginaalid. Majanduskasvu ning inflatsiooni kiirenemist toetab ka EKP nõukogu mitmekesine rahapoliitiliste meetmete pakett, mis kiideti heaks septembris.¹

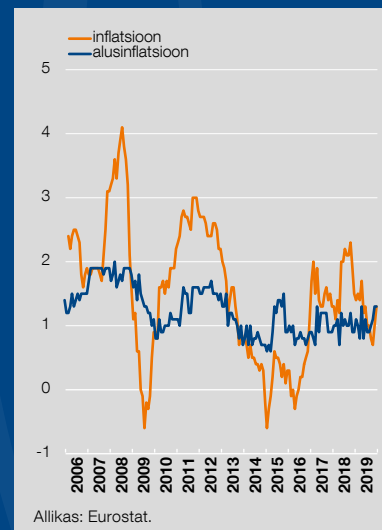
Selleks, et rahastamistingimused püsiksid soodsad ning pikemat aega eesmärgile alla jäänud hinnakasv võiks hoogu koguda, langetas EKP nõukogu hoiustamise püsivõimaluse intressimäära septembris 10 baaspunkti võrra -0,50%-le. Põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäär (0,00%) ning laenamise püsivõimaluste intressimäär (0,25%) püsivad endiselt samuti majandus- ja rahaliidu kõigi aegade madalaimal tasemel (vt joonis 2). Turuootuste suunamiseks pikemal perioodil kasutab keskpank eelkommunikatsiooni, mis aitab majandusagentidel paremini mõista, kui kiirelt ja kuhu suunas intressimäärad võivad liikuda. Kui juunis otsustati pikendada perioodi, mille jooksul pole plaanis intressimäärasid muuta (2020. aasta I pool), siis septembris ajaline viide kaotati ning täpsustati inflatsiooni kulgu puudutavaid tingimusi.²

Lisaks madalatele intressimääradele on eurosüsteem võtnud kasu-

¹ Pakett sisaldab hoiustamise püsivõimaluse intressimäära langetamist, netovaraostude taaskäivitamist, muutust eelkommunikatsioonis, reservidelt makstavate intresside kaheastmelise süsteemi kasutuselevõttu ning suunatud pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide (TLTRO-III) laenuitingimuste lõdvendamist.

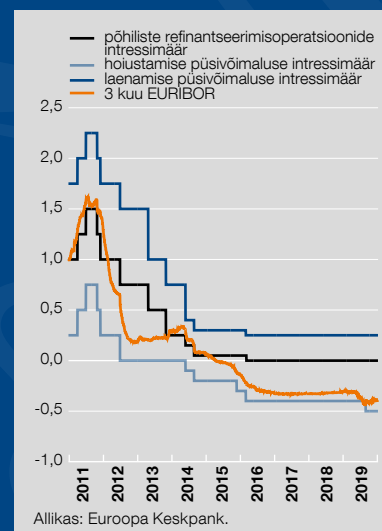
² Nõukogu eeldab praegu, et EKP baasintressimäärad püsivad nüüdsele või sellest madalamal tasemel seni, kuni inflatsiooniväljavaade on lähenenud tasemele, mis on ettevaateperioodil 2% allpool, ent sellele piisavalt lähedal ning see lähenemine kajastub järjepidevalt alusinflatsiooni arengus.

JOONIS 1. EUROALA
INFLATSIOON JA
ALUSINFLATSIOON %

EKP nõukogu otsustas septembrikuu istungil rahapoliitikat mitmekesise meetmetepaketiga lõdvendada.

JOONIS 2. EUROSÜSTEEMI
RAHAPOLIITILISED JA RAHATURU
INTRESSIMÄÄRAD %

tusele teisigi rahapoliitilisi meetmeid (vt tabel 1) rahastamistingimuste leevendamiseks ja laenupakkumise elavdamiseks, et kindlustada rahapoliitika mõju ülekandumine majandusse ning seeläbi inflatsiooni kiirenemine. Muu hulgas alustati 1. novembrist varaostukava raames

TABEL 1. EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITIKA RAKENDAMISE RAAMISTIK 2019. AASTAL

Rahapoliitika standardraamistik	Tähtaeg	Sagedus	Muudatus 2019. aastal
1. Avaturuoperatsioonid			
Põhilised refinantseerimisoperatsioonid (MRO)	Nädal	1x nädalas	12. septembril võttis EKP nõukogu vastu otsuse alandada hoiustamise püsivõimaluse intressimäär 10 baaspunkti võrra -0,50%-le. Nõukogu eeldab, et EKP baasintressimäärad püsivad nüüdsel või sellest madalamal tasemel seni, kuni inflatsiooniväljavaade on jõuliselt lähenenud tasemele, mis on ettevaateperioodil 2% allpool, ent sellele piisavalt lähedal ning see lähenemine kajastub järjepidevalt alusinflatsiooni arengus.
Pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid (LTRO)	3 kuud	1x kvartalis	
Peenhäälestusoperatsioonid (FTO)	Vastavalt vajadusele	Vastavalt vajadusele	
Struktuurioperatsioonid	Vastavalt vajadusele	Vastavalt vajadusele	
2. Püsivõimalused			
Hoiustamise püsivõimalus (DF)	Üleöö	Iga päev	
Laenamise püsivõimalus (MLF)	Üleöö	Iga päev	
3. Kohustuslik reserv			
Nõue hoida kohustuslikku reservi	Iga päev	Iga päev	
Peamised mittestandardised meetmed			
Jaotamispiiranguta ja fikseeritud intressimääraga laenurežiim	Alates 2008. a oktoobrist vähemalt kuni 2021. a märtsis algava arvestusperioodi lõpuni	Pidevalt	7. märtsil otsustas EKP nõukogu jätkata eurosüsteemi laenuoperatsioonide teostamist piiramatul määral ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena niikaua, kui see on vajalik ning vähemalt kuni 2021. aasta märtsis algava arvestusperioodi lõpuni.
Valuutavahetuslepingud juhtivate euroalaväliste keskpankadega	Tähtajatu	Vastavalt vajadusele	
Väärtpaberituruprogramm (SMP) ja tagatud võlakirjade ostuprogrammid (CBPP, CBPP2)	Ostud on lõpetatud, soetatud väärtpabeereid hoitakse lunastustähtaegadeni		
Sihtotstarbeliste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide (TLTRO-II) tagasimaksed	juuni 2018 – märts 2021	1x kvartalis, kui laenu alguskuupäevast on möödunud vähemalt 24 kuud.	2019. aasta jooksul oli neli ennetähtaegse tagasimaksimise võimalust (märtsis, juunis, septembris ja detsembris).
Sihtotstarbeliste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide kolmas seeria (TLTRO-III)	september 2019 – märts 2021	1x kvartalis	7. märtsil kuulutas EKP nõukogu välja TLTRO-III kolmanda seeria, mis algas septembris. 12. septembril muutis EKP nõukogu esialgu välja kuulutatud tingimusi soodsamaks (pikkus 3 aastat, intress 0% kuni -0,5%).
Laiendatud varaostukava (APP), mis koosneb pandivõlakirjade kolmandast ostuprogrammist (CBPP3), varaga tagatud väärtpaberite ostuprogrammist (ABSPP), avaliku sektori võlakirjade ostuprogrammist (PSPP) ja 2016. a. lisandunud ettevõtete võlakirjade ostuprogrammist (CSPP)	Alates 2019. a novembrist kuni see on vajalik baasintressimäärade toetava mõju tugevdamiseks	Pidevalt	12. septembril võttis EKP nõukogu vastu otsuse (taas) alustada alates 1. novembrist netovaraostude tege- mist igakuiselt 20 miljardi euro ulatuses. Varaostud lõpetatakse vahetult enne seda, kui nõukogu hakkab EKP baasintressimäärasid tõstma.
Laiendatud varaostukava raames ostetud võlakirjade väljalaenamine	Alates 2. aprillist 2015	Vastavalt vajadusele	12. septembril otsustas EKP nõukogu jätkata varaostukava raames ostetud aegumistähtajani jõudnud väärtpaberitelt laekuvate põhiosa tagasimaksude täies ulatuses reinvesteermist pikema aja jooksul pärast kuupäeva, mil nõukogu hakkab tõstma baasintressimäärasid, ning igal juhul seni, kuni see on vajalik soodsate likviidsustingimuste ja küllaldaselt toetava rahapoliitilise kursi säilitamiseks.
Intressivabastus ehk <i>tiering</i>	Alates 30. oktoobrist 2019		12. septembril otsustas EKP nõukogu võtta kasutusele reservidelt makstavate intresside kaheastmelise süsteemi, milles osa pankade hoitavast ülelikviidsusest vabastatakse hoiustamise püsivõimaluse negatiivsest intressimäärast.

taas igakuiseid täiendavaid varaoste³ 20 miljardi euro ulatuses. EKP nõukogu eeldab, et varaoste tehakse seni, kuni see on vajalik baasintressimäärade toetava mõju tugevdamiseks ning ostud lõpetatakse vahetult enne seda, kui nõukogu hakkab baasintressimäärasid tõstma.

Endiselt jätkatakse ka varaostukava raames ostetud ja aegumistähtajani jõudnud väärtpaberitelt laekuvate põhiosa tagasimaksete täies ulatuses reinvesteeringut pikema aja jooksul pärast kuupäeva, mil nõukogu hakkab tõstma baasintressimäärasid, ning igal juhul seni, kuni see on vajalik soodsate likviidsustingimuste ja küllaldaselt toetava rahapoliitilise kursi säilitamiseks. Teisisõnu turgutab varaostude kaudu euroala finantssüsteemi suunatud raha majandust seni, kuni seda vajalikuks peetakse.

Märtsis otsustas EKP nõukogu alates 2019. aasta septembrist pakuda pankadele taas pikaajalisi soodsaid laene. Nii nagu varasemad suunatud pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid (ingl *targeted longer-term refinancing operations*, TLTRO), hõlmab ka uus laenuseeria TLTRO-III stiimuleid soodsate laenuitingimuste säilitamiseks, et rahapoliitika mõju kanduks sujuvamalt üle ettevõtetele ja tarbijatele. Juunis kokku lepitud laenuitingimusi muudeti septembris soodsamaks, muu hulgas pikendati laenude tähtaega kahelt aastalt kolmele.

Septembripaketi ühe osana võeti euroalal kasutusele reservidelt makstavate intresside kaheastmeline süsteem, milles osa pankade ülelikviidsusest, mida hoitakse keskpangas, vabastatakse hoiustamise püsivõimaluse negatiivsest intressimäärast. Astmeline süsteem vähendab keskpanga hoiuseintressimäära langetamise negatiivset mõju pankadele ning aitab kaasa sellele, et laenuitingimused püsiksid soodsad.

RAHAPOLIITIKA ELLUVIIMINE EUROALAL

Rahapoliitiliste otsuste elluviimine toimub eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonide kaudu, mille standardraamistiku elemendid 2019. aastal ei muutunud. Küll aga täiendati mittestandardseid meetmeid. Ülevaade 2019. aasta jooksul toimunud muudatustest on esitatud tabelis 1.

Kuna suurema osa 2019. aastast eurosüsteem varasid juurde ei ostnud, vaid ainult reinvesteeris, suurenes 2019. aasta jooksul varaostukava (APP) raames ostetud varade maht 2,6 triljonilt 2,7 triljoni euroni.⁴ Aasta kahe viimase kuuga osteti netosummas kokku 40 miljardit eurot. Kogumahust suurema osa moodustasid aasta lõpus avaliku sektori varade ostuprogrammi (PSPP) raames ostetud varad, u 2,1 triljonit eurot. Avaliku sektori võlakirju ostetakse ainult järelturult, kusjuures on lubatud osta kuni 33% ühest võlakirjaemissioonist ja mitte rohkem kui 33% ühelt emitendilt. Erasektori varade ostuprogrammidest on suurima mahuga olnud pandikirjade ostuprogramm CBPP3 (263 mld eurot); järgnevad ettevõtete võlakirjade ostuprogramm CSPP (185 mld eurot) ja varaga tagatud väärtpaberite ostuprogramm ABSPP (28 mld eurot).

2019. aastal jätkusid sihtotstarbelise pikemaajalise laenumee

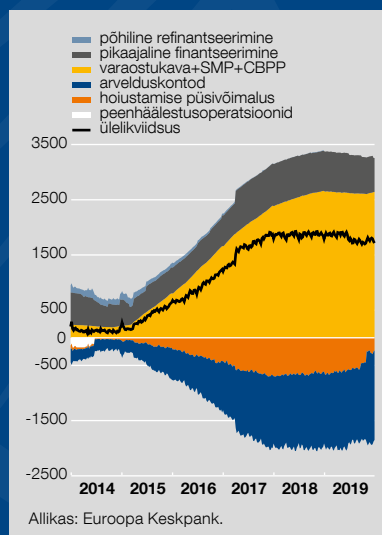
³ Täiendavad varaostud peatati 2018. aasta detsembris.

⁴ Amortiseeritud soetusmaksumuses.

Novembrist alustati varaostukava raames taas igakuiseid täiendavaid varaoste 20 miljardi euro ulatuses.

Reservidelt makstavate intresside kaheastmelise süsteemi kohaselt vabastatakse osa pankade keskpangas hoitavast ülelikviidsusest hoiustamise püsivõimaluse negatiivsest intressimäärast.

JONIS 3. EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITILISTE OPERATSIOONIDE MAHTUDE MUUTUSED 2014-2019. AASTAL MLD EURODES

teise seeria operatsioonide ennetähtaegsed tagasimaksud. Kokku maksid tehingupartnerid tagasi 208,5 miljardit eurot. Septembris ja detsembris toimusid kaks esimest sihtotstarbelise pikemaajalise laenu-meetme kolmanda seeria operatsiooni, kus laenati kokku 101 miljardit eurot. Aasta kokkuvõttes vähenes väljastatud pikemaajaliste laenude maht seega 107,4 miljardit euro võrra ja oli aasta lõpus 612 miljardit eurot. Mõlema senise sihtotstarbelise laenu-meetme kolmanda seeria operatsioonide maht on olnud oodatust tagasihoidlikum: esimesel operatsioonil laenati kõigest 3,4 miljardit, teisel 97,7 miljardit eurot. Väike osalus esimeses operatsioonis tulenes suuresti sellest, et EKP nõukogu muutis vahetult enne operatsiooni esialgseid tingimusi soodsamaks ja võimalikud huvilised oskasid seda oodata. Teisel operatsioonil laenatud summa oli suurem, kuid jäi siiski nii turuootustele kui ka kahe eelmise seeria samalaadsete operatsioonide mahtudele selgelt alla. Nädalaste laenuoperatsioonide (MROde) maht oli kogu aasta vältel väike, keskmiselt 4,4 miljardit eurot.

30. oktoobrist rakendunud reservidelt makstavate intresside kaheastmeline süsteem ehk intressivabastus tähendab praktikas seda, et iga kohustusliku reservi kohuslase puhul vabastatakse hoiustamise püsivõimaluse intressimäärast kuuekordne kohustusliku reservi nõue. Kuna ühekordne kohustusliku reservi nõue on olnud kogu aeg MRO intressiga⁵, tähendas oktoobri lõpus rakendunud intressivabastus seitsmekordse kohustusliku reservi määra suurusele summale rakenduvat nullintressi (keskpangas hoitavatele kommertsbankade vahenditele). Võimalikule ülejäänud osale rakendub endiselt hoiustamise püsivõimaluse intress (-0,50%).

Eurosüsteemi ülelikviidsuse⁶ maht intressivabastuse kehtestamise tagajärjel ei muutunud, kuna enamik eurosüsteemi tehingupartneritest hoiab keskpangas pidevalt rohkem vahendeid, kui intressivabastuse piirmäära sisse mahub. 2019. aasta lõpu seisuga on siiski väike osa intressivabastusest veel kasutamata. Ülelikviidsuse maht oli 2019. aasta lõpus umbes 1,68 triljonit eurot. Eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonide bilansimahtudest annab ülevaate joonis 3.

2019. aastal tekkis euroalale juurde üks uus viiteintressimäär, €STR, mis avaldati esmakordselt 2. oktoobril (peegeldas 1. oktoobri tehninguid)⁷. Samal päeval muudeti ka EONIA arvutamise meetodikat, mis nüüdsest on €STR + 8,5 baaspunkti. €STR intressimäär kõigub -0,54% ümbruses ehk pisut allpool hoiustamise püsivõimaluse intressimäära; EONIA on vastavalt -0,45%.

5 Hetkel on intressimäär 0%.

6 Ülelikviidsuse all mõistetakse neid vahendeid, mida krediidiasutused hoiavad euroala riikide keskpankades üle kohustusliku reservi nõude.

7 Vt ka taustinfo kasti "Kuhu on jõudnud rahaturu viiteintressimäärade reform?".

EESTI PANGA RAHAPOLIITILISED OPERATSIOONID

2019. aastal jätkus Eesti Panga senine tegevus eurosüsteemi rahapoliitika elluviimisel, mille keskseks elemendiks oli osalemine varaostukavas, mis 2019. aasta üheksa esimese kuu jooksul tähendas lõppevate võlakirjade asemele samas mahus uute võlakirjade ostmist. Neljast aktiivsest ostuprogrammist osaleb Eesti Pank avaliku sektori väärtpaberite ostukavas (PSPP), ostes kapitalivõtme proportsioonis erinevaid varasid.⁸ Kuna Eestil riigivõlakirju ei ole, osteti vastavalt ostuprogrammi reeglitele nende asemel Euroopa institutsioonide võlakirju. Aasta jooksul reinvesteeriti võlakirju kokku 353 miljoni euro väärtuses⁹ ja kahe viimase kuuga osteti juurde 32,4 miljoni euro väärtuses¹⁰ võlakirju. Ostude väärtus bilansis oli 2019. aasta 31. detsembri seisuga 5,6 miljardit eurot. Täpsemad andmed ostude kohta on avaldatud Eesti Panga kodulehel¹¹.

ABS-võlakirjade ostuprogrammis (ABSPP), pandivõlakirjade kolmandas ostuprogrammis (CBPP3) ja ettevõtete võlakirjade ostuprogrammis (CSPP) Eesti Pank ei osalenud, kuid jagab riske/tulu eurosüsteemi teiste liikmetega (vastavalt Euroopa Keskpannga kapitalivõtmele, kus Eesti Panga osalus oli 0,28%). Eesti ettevõtete (AS Elering ja AS Eesti Energia) võlakirju on ettevõtete võlakirjade ostuprogrammi (CSPP) raames ostnud Soome keskpank. Lisaks võib mainida veel kahte varasemat ostuprogrammi, mis praeguseks on lõpetatud. Pandikirjade teise ostukava (CBPP2) ja väärtpaberituruprogrammi (SMP) raames soetatud võlakirju hoiab Eesti Pank lunastustähtaegadeni ja nende maht Eesti Panga bilansis järk-järgult väheneb. Ka SMP puhul on riskid/tulu eurosüsteemis jagatud.

2019. aasta kevadel kahanes sihtotstarbelise pikemaajalise laenumeetme teise seeria laenude jääk Eesti Panga bilansis nulli, kuna 2018. aasta lõpus üleval olnud 50 miljonit eurot maksti ennetähtaegselt tagasi. Kohalikel pankadel on endiselt piisavad likviidsuspuhvid ja nad ei sõltu keskpannga pakutavast likviidsusest. Sellest hoolimata osalesid mõned Eesti krediidasutused sihtotstarbelise pikemaajalise laenumeetme kolmanda seeria operatsioonidel. TLTRO kui pikaajaline laenumeede – ja selle soodsad tingimused – on atraktiivsed ka meie pankadele.

Aasta lõpu seisuga oli rahapoliitiliste laenude jääk Eesti Panga bilansis 23 miljonit eurot. Krediidasutused hoidsid aasta lõpus oma keskpannga arvelduskontodel ligikaudu 4,9 miljardit eurot, samas kui kohustuslik reserv moodustas sellest vaid 0,2 miljardit eurot (vahe moodustab nn ülelikviidsuse). Kasutamata intressivabastust Eesti pankadel ei ole.

8 Kapitalivõtmeks (ingl *capital key*) nimetatakse keskpannga osaluse suurust EKP kapitalis. See arvutatakse riigi SKP ja rahvaarvu suhtelise võrdselt kaalutud osatähtsuse põhjal euroaliga viie aasta järel. Alates 1. jaanuarist 2019 on Eesti Panga osaluse suurus 0,2827%.

9 Nominaalväärtus.

10 Netosumma, nominaalväärtuses.

11 <https://www.eestipank.ee/rahapoliitika/eesti-panga-ostud-euroala-keskpankade-avaliku-sektori-volakirjade-ostukava-raames>.

Eesti Panga keskseks tegevuseks rahapoliitika elluviimisel oli osalemine varaostukavas.

Kuhu on jõudnud rahaturu viiteintressimäärade reform?

Pankade ja teiste turuosaliste vahel sõlmitavates lepingutes kasutatakse laialdaselt rahaturu¹² intressimäärasid, mida nimetatakse viiteintressimääradeks või lihtsalt viitemääradeks (ingl *reference rate*). Viitemääradel on oluline roll finantsturgude sujuval toimimisel, sest paljude finantsinstrumentide ja -lepingute hind sõltub nende intressimäärade arvestamise objektiivsusest ja korrektsusest. Euroalal on kasutusel Euroopa Keskpannga poolt avaldatav €STR (ingl Euro Short-Term Rate)¹³, Euroopa Rahaturgude Instituudi (EMMI) poolt avaldatavad EURIBOR (ingl Euro Interbank Offered Rate) ning kuni 3. jaanuarini 2022 veel ka EONIA (ingl Euro OverNight Index Average).

2016. aastal kehtestas Euroopa Parlament koos Euroopa Liidu Nõukoguga viitemääradele uued nõuded¹⁴, mis peavad hiljemalt 31. detsembriks 2021 täidetud olema. Senine EONIA, mis näitas üleöö raha hinda pankadevahelisel turul, neile reeglitele ei vastanud ning pärast 3. jaanuarit 2022 lõpetatakse EONIA avaldamine täielikult. Alates 2. oktoobrist 2019 kehtib EONIA nn üleminekupeeriod, kus EONIAt küll avaldatakse, kuid see baseerub alternatiivsel riskivabal viitemääral €STRil (€STR + 8,5bp). Peale üleminekuperioodi lõppu jääb EONIA asendusena kehtima €STR.

€STR avaldati esimest korda 2. oktoobril 2019.¹⁵ €STR võtab aluseks laialdased euro tagamata intressimäärad, mida euroala pangad küsivad raha hoiustamise eest enda juures üleöö ja erinevalt EONIAst sisaldab see lisaks pankadevahelistele tehingutele ka tehinguid teiste rahaturu osalistega.

Ka senine EURIBOR (viiteintress, millega pangad laenaksid üksteiselt raha üleöölaenust pikema, kuid alla aastase tähtajaga perioodiks) ei olnud kooskõlas viitemäärade uute nõuetega, sest see ei põhinenud tegelikel tehingutel, vaid oli Euroopa suuremate pankade (u 40 panka) hinnanguline intressimäär. EMMI EURIBORi administraatorina on viimaste aastate jooksul tegelenud EURIBORi reformimisega, tugevdades EURIBORi haldamise raamistikku ning arendades välja hübriidmetodoloogiat EURIBORi arvuutamiseks. 28. novembril 2019 andis EMMI teada, et nad on edukalt lõpetanud kõikide EURIBORi paneeli kuuluvate pankade lisamise hübriidmetodoloogiasse. Tänapäevane hübriidmetodoloogial põhinev EURIBOR baseerub nii palju kui võimalik euro rahaturu tehingutel ehk intressil, millega krediidiasutused saavad ELis ja EFTAs (Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioonis) omale laenata eurosid tagamata rahaturgudelt.

¹² Rahaturg (ingl *money market*) on finantsturu segment, mis hõlmab kauplemist lühiajaliste likviidsete finantsinstrumentidega, mille tähtaeg jääb tüüpiliselt alla aasta.

¹³ Euroopa Keskpank on €STR administrator ja vastutab ka selle järelevalve eest.

¹⁴ Vt lähemalt <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1011&from=EN>.

¹⁵ €STRi metodoloogia kohta võib lähemalt lugeda EKP kodulehelt: https://www.ecb.europa.eu/paym/initiatives/interest_rate_benchmarks/shared/pdf/ecb.ESTER_methodology_and_policies.en.pdf.

Aasta lõpu seisuga on rahapoliitiliste laenude jääk Eesti Panga bilansis 23 miljonit eurot.

EESTI

VABARIIGI JA KESKPANGA 100. AASTAPÄEVA
VÄÄRIKAKS TÄHISTAMISEKS ANDIS EESTI PANK
VÄLJA MITMEID MEENEMÜNTE, MIS ON SEOTUD
AJALOO, OLULISTE ISIKUTE NING TRADITSIOONIDEGA.

16. MAIL TOIMUS PÄRNU MUUSEUMIS KONVERENTS, KUS KÄSITLETI EESTI RAHVUSLIKU LIIKUMISE ÜHE SUURKUJU, JOHANN VOLDEMAR JANNSENI MITMEKÜLGSET TEGEVUST. KONVERENTSIL ESITLES EESTI PANK KA JANNSENI 200. SÜNNIAASTAPÄEVALE PÜHENDATUD HÖBEDAST MEENEMÜNTE.

29. MAIL TUTVUSTATI EESTI PANGA ISESEISVUSSAALIS LAULUPEO 150. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD 2EUROST KÄIBEMÜNTE. LAULUPEOMÜNDI KUJUNDAS 15AASTANE TÕRVAST PÄRIT GRETE-LISETTE GULBIS, KELLE KAVAND VALITI VÄLJA LASTE JOONISTUSKONKURSI JA AVALIKU INTERNETIHÄÄLETUSE KAUDU.

8. JUUNIL ESITLESIME
VILJANDI HANSAPÄVADEL
RAEKOJA PARGIS
HANSALINN VILJANDILE
PÜHENDATUD HÖBEDAST
MEENEMÜNTI. EESTI
KUNSTIAKADEEMIA
TUDENGI ELISABETH
JUUSU KUJUNDATUD
MÜNDIL ON ÜHENDATUD
VILJA, KALA, KÜÜNLA JA
KOGE KUJUTIS.

1. DETSEMBRIL
MÖÖDUS 100 AASTAT
EESTIKEELSE ÜLIKOOLI
ASUTAMISEST. SEL
PUHUL TOIMUS TARTU
ÜLIKOOLI MUUSEUMIS
RAHVUSÜLIKOOLI
JUUBELILE
PÜHENDATUD 2EUROSE
MÄLESTUSMÜNDI JA
POSTMARGI ESITLUS.

FINANTSSTABIILSUSE TAGAMINE

FINANTSSTABIILSUST OHUSTAVAD RISKID

Eesti Panga ülesanne on kaasa aidata finantssüsteemi stabiilsele toimimisele. Selleks hindab keskpank finantssüsteemi stabiilsust ohustavaid riske ning rakendab vajadusel meetmeid, et neid vähendada.

Eesti Panga hinnangul olid finantssektori toimimist ohustavad riskid 2019. aastal väikesed. Eesti pangandussektori omavahendite tase oli kõrge ehk pankade vastupanuvõime riskidele hea. Pangad jätkasid laenuportfelli kasvatamist ning finantsvahendus toimus sujuvalt.

Pangandussektorit on mõjutanud ilmsiks tulnud asjaolu, et varasematel aastatel on mitut Eestis tegutsevat panka läbinud kahtlaste klientide raha. Kahtlase päritoluga rahaga tehtud tehingud võivad pankade mainet kahjustada, mille tulemusel võivad halveneda tingimused, millega Eestis tegutsevad Rootsi pangagrupid saavad turgudelt raha kaasaata. Selle riski teostumine vähendaks Eesti pangandussektori võimet senistel tingimustel laene väljastada.

Viimastel aastatel on rahapesu tõkestamise reegleid karmistatud. Pangad on parandanud riskijuhtimist ja muutnud klientide taustakontrolli tegemise põhjalikumaks. Muu hulgas on märgatavalt vähendatud mitteresidentide hoiuste mahtu (vt joonis 4). Kõrgema rahapesuriskiga ELi-väliste ettevõtete hoiuste osakaalu vähendati 2012. aasta 14%-lt 0,1%-le. Risk, et Eestis tegutsevaid panku kasutatakse rahapesuks, on märgatavalt vähenenud.

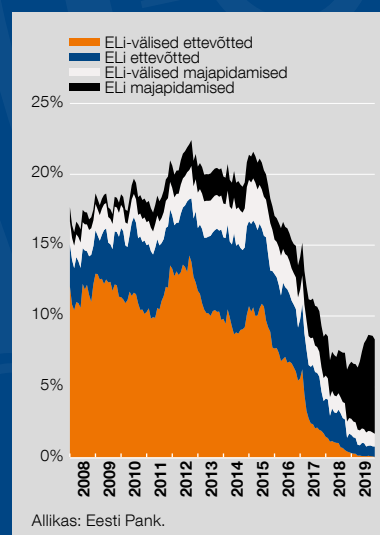
Eesti finantssektorit mõjutasid eelmisel aastal ka pangandusturul toimunud muutused. Seoses rahapesu tõkestamise reeglite süsteemse rikkumisega keelas finantsinspeksioon Danske Bank A/Sil Eestis tegutsemise ning aasta lõpus filiaal suleti. Luminor Bank AS muutus piiriüleseks pangagrupiks, asutades Eestisse peakontori ning muutes Läti ja Leedu üksused filiaalideks. Selle tulemusena mõjutab Eesti pangandussektori tervist varasemast enam Läti ja Leedu majanduses ning panganduses toimuv.

Lisaks müüsid Luminori omanikud Nordea ja DNB sügisel enamusosaluse Blackstone'i investeerimisfondile, mis võib mõjutada panga rahastamise struktuuri: emapankade poolne rahastus võidakse asendada turgudel võlakirjade emiteerimisega. Seda toetab eelmisel aastal vastu võetud pandikirjaseadus, mis lihtsustab pankadel eluasemelae-nude tagatisel täiendavate vahendite kaasamist. Senisest suurem toetumine turupõhisele rahastamisele võib finantsvahenduses pakkuda uusi võimalusi, ent kätkeka ka riski, kuivõrd majanduse rahastamine muutub sõltuvamaks finantsturgude meelsusest.

Pankade laenukvaliteedis eelmisel aastal suuri muutusi ei toimunud. Mitmed väliskeskonnast lähtuvad riskid teravnesid ning Eesti peamiste kaubanduspartnerite majanduskeskkond nõrgenes. Sellest tulenevalt vähenes Eesti ettevõtete kindlustunne, kuid laenumaksevõime püsis endiselt kiire majanduskasvu toel tugev. Samal ajal survestas kasumeid jätkuvalt kiire palgakulu kasv. Investeerimisotsuste tegemisel olid ettevõtted ettevaatlikud ning tulevikus võib see halvendada nende konku-

Viimastel aastatel on rahapesu tõkestamise reegleid karmistatud. Pangad on parandanud riskijuhtimist ja muutnud klientide taustakontrolli tegemise põhjalikumaks.

JOONIS 4. MITTERESIDENTIDE
HOIUSTE OSAKAAL KÕIKIDEST
HOIUSTEST

rentsivõimet. Samuti püsisid ehitus- ja kinnisvarasektori kiirest kasvust tulenevad riskid. Nõudlus elukondliku ja äriotstarbelise kinnisvara järele oli eelmisel aastal suur. Samas on alustatud arvukate arendusprojektidega, mis võib nõudluse vähenemisel turu tasakaalust välja lüüa.

Majapidamiste laenumaksevõime püsis hea. Nõudlus nii eluasemelaenu kui ka teiste finantstoodete järele oli suur, kuna palgad kasvavad ikka veel kiiresti. Kui majanduskasv aeglustub, võib tööpuudus aga suureneeda. Osa laenuvõtjaid ei pruugi töötuks jäämise võimalusega arvestada. Seega püsib oht, et osa majapidamisi hindab oma pikaajalist laenumaksevõimet liiga suureks ning jääb raskemates majandusoludes laenu tagasimaksmisega hätta.

Eesti finantssektori toimimist mõjutab ka Euroopa finantsüsteemi seisukord. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) pidas 2019. aastal Euroopa finantssektori suurimaks süsteemseks riskiks seda, et investorid hindavad finantsinstrumentide riskisust liiga väikeseks. Nõudlus kõrgema riskiga varade järele on suurenenud, sest investorid otsivad madalate intressimäärade keskkonnas võimalusi investeeringute tuluse suurendamiseks. Kui hinnang varade riskisusele suureneb, võib turg järsult kohaneda. Lisaks varahindade suurele langusele võivad selle tulemusena riskantsemate projektide rahastamistingimused halveneda.

Euroopa finantssektor on haavatav, kuna mitmetes riikides on nii valitsus- kui ka erasektoril suur võlakooormus. See võib kaasa tuua raskusi võla teenindamisel, kui majandusolukord ootamatult halveneb. Samal ajal põhjustavad madalad intressimäärad raskusi pankadele, kindlustusseltsidele ja pensionifondidele. Esile on kerkinud ka finantsüsteemi oluliselt kahjustavate küberriskide oht. Kui finantsettevõtete tegevuskeskkond saab kahjustada, võib nende võimekus majandust rahastada märkimisväärselt väheneda.

MAKROFINANTSJÄRELEVALVE POLIITIKA

Makrofinantsjärelvalve asutusena on Eesti Pank kehtestanud Eestis tegutsevatele pankadele täiendavaid kapitalipuhvrinõudeid ning seadnud reeglid eluasemelaenu väljastamisele (vt tabel 2).

2019. aastal otsustas Eesti Pank kehtestada riskiarvestuses sisereitingute meetodit kasutavatele pankadele nõude, mille kohaselt tuleb Eesti residentidele väljastatud kinnisvaraga tagatud laenu puhul rakendada kapitalinõuete arvestuses vähemalt 15% keskmist riskikaalu. Meetme rakendamise tingis asjaolu, et sisereitinguid kasutavate pankade hüpoteeklaenu riskikaalud – ehk riskisuse hinnangud – on viimastel aastatel soodsas majanduskeskkonnas märkimisväärselt kahanenud.

Eluasemelaenudega seotud riskid on samas aga püsinud keskmisest kõrgemal tasemel. Kui soodne majanduskeskkond püsib pikemat aega, siis väheneb probleemsete laenu osakaal veel rohkem ning loob seega võimaluse veelgi soodsamalt laenu saada.

Riskikaalude liiane vähenemine võib aga tekitada ohu, et pangad ei arvesta eluasemelaenudega seotud riskide katteks piisavalt kapitali (vt joonis 5). Eesti Pank kehtestas riskikaalude alampiiri nõude Euroopa Liidu pangandusmääruse alusel ning sellest tulenevalt tuli enne meetme

2019. aastal otsustas Eesti Pank kehtestada riskiarvestuses sisereitingute meetodit kasutavatele pankadele nõude, mille kohaselt tuleb Eesti residentidele väljastatud kinnisvaraga tagatud laenu puhul rakendada kapitalinõuete arvestuses vähemalt 15% keskmist riskikaalu.

TABEL 2. EESTI PANGA MAKROFINANTSJÄRELEVALVE MEETMED

Instrument	Määr	Kehtivuse algus
Süsteemse riski puhver	1%	1. august 2016
Muu süsteemselt olulise krediidasutuse puhver		
Swedbank AS	2%	1. august 2016
AS SEB Pank	2%	1. august 2016
Luminor Bank AS	2%	1. juuli 2018
AS LHV Pank	1%	1. jaanuar 2019
Vastutsükliline kapitalipuhver	0%	1. jaanuar 2016
Hüpoteeklaenude riskikaalu alampiir*	15%	30. september 2019
Eluasemelaenuõuded**		
laenusumma ja tagatise suhtarvu piirmäär	85%***	1. märts 2015
laenumaksete ja sissetuleku suhtarvu piirmäär	50%	
maksimaalne laenu tähtaeg	30 aastat	

* Nöue on seatud sisereitingute meetodit kasutavate pankade hüpoteeklaenuportfelli keskmisele riskikaalule.
 ** Piirmäärased ületavate laenude maht võib moodustada kuni 15% kvartali jooksul välja antud eluasemelaenu mahust.
 *** KredExi käendusega antud laenude puhul on piirmäär 90%.

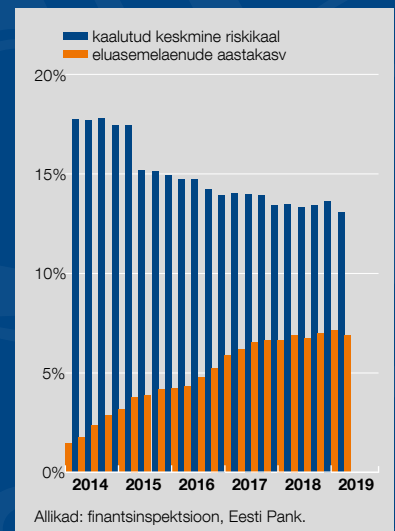
rakendamist konsulteerida Euroopa pangajärelevalve asutuse (EBA), ESRB ning Euroopa Komisjoniga. Tuginedes Eesti Panga põhjendustele ning EBA ja ESRB seisukohtadele otsustas Euroopa Komisjon meedet mitte vaidlustada.

Kord kvartalis hindab Eesti Pank vajadust kehtestada pankadele vastutsükliline kapitalipuhver. Vastutsüklilise kapitalipuhvriga nõutakse pankadelt kiire laenukasvu perioodil lisakapitali, finantstsükli languse korral puhvrinõuet vähendatakse. 2019. aastal püsis majapidamiste võla kasv üpris kiire, kuid ettevõtete laenamine jäi majanduskasvu taustal mõõdukaks. Kogu reaalsektori võla kasvutempo püsis aeglasem nii jooksva aasta majanduskasvust kui ka pikaajalisest keskmisest nominaalsest majanduskasvust. Arvestades tsüklilisi ohte vähendada tegurina ka laenustandardite püsivust ning kasvanud laenumarginaale, otsustas Eesti Pank 2019. aastal, et kogu Eesti laenuportfelli hõlmava vastutsüklilise lisapuhvrinõude kehtestamine ei ole vajalik.

Makrofinantsjärelevalve alane koostöö Euroopa Liidus

Euroopa Liidu makrofinantsjärelevalve asutusena hindab Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) lisaks finantsstabiilsust ohustavate riskide ka liikmesriikide makrofinantsjärelevalve poliitikat. ESRB ülesanne on esitada hoiatusi ja soovitusi oluliste süsteemsete riskide kohta. Näiteks 2019. aastal väljastati elukondliku kinnisvaraga seotud riskide kohta hoiatus 5 riigile ja soovitus riskide vähendamiseks 6 riigile. Eesti puhul hinnati, et elukondliku kinnisvara riskid on keskmisel tasemel ja vastuvõetud makrofinantsjärelevalve meetmed on piisavad. Lisaks tegeles ESRB kommerts-kinnisvara turu kohta andmete kogumise parandamise soovitus täiendamisega ja mittepankadest finantsvahendajate likviidsusriskiga ning tõi välja vajaduse töötada kindlustusseltside jaoks välja makrofinantsjärelevalve meetmed.

JOONIS 5. IRB-PANKADE HÜPOTEEGIGA TAGATUD JAENÕUETE KAALUTUD KESKMINE RISKIKAAL JA ELUASEMELAENUDE AASTAKASV

Makrofinantsjärelevalve Euroopa ühtse järelevalvemehhanismi raames toimub koostöös Euroopa Keskpannaga. Juhul kui liikmesriigi makrofinantsjärelevalve asutus ei kehtesta piisavaid meetmeid süsteemsete riskide vähendamiseks, on Euroopa Keskpannal õigus kehtestada vajalikud meetmed ise. Kuivõrd riikide panganduse ja süsteemsete riskide olukord on erinev, siis Euroopa Keskpanna eesmärk on lähtuda makrofinantsjärelevalve meetmete kehtestamisel ühtsetest põhimõtetest. Lisaks on Euroopa Keskpank hinnanud pankade vastupanuvõime paranemist riskide suhtes viimase finantskriisi järgsel perioodil, vastutsükklilise kapitalipuhvri rakendamisega seotud erinevusi ja tsükliliste riskide mõjusid pankade kasumlikkusele.

FINANTSSEKTORI POLIITIKA

Eesti õigusaktid

Eesti Pank koostas analüüsi valitsuse poolt algatatud II samba kogumispensioni vabatahtlikuks muutmise ettepaneku kohta ning kommenteeris vastavat seaduseelnõu. Finantsstabiilsuse seisukohalt toodi välja kolm suuremat riski.

Esiteks kasvab pensionifondide likviidsusrisk, kui pensionifondidest väljumine osutub suureks. Pensionifondide investeerimispiirangute järkjärguline vähendamine viimastel aastatel on loonud paremaid võimalusi investeerida pensionifondide vahendeid ka Eestisse. Neid võimalusi on fondid ka kasutanud ning Eestisse paigutatud pensionivarade osakaal on kasvanud. Kuna aga Eestisse tehtud investeeringud on üldjuhul suhteliselt vähelikviidsed ehk pole kiiresti rahaks tehtavad, võtab varade müük aega ja suuremahuliste väljamaksete korral võib see kaasa tuua varade väiksema müügihinna. Kavandatavad teise samba muudatused sunniksid pensionifonde varasid müüma suhteliselt lühikese ajavahemiku jooksul, mis võib kaasa tuua osakuomanikele kahjumlikud tehingud.

Teiseks võib pensionifondide tootlikkus osutada kavandatavate muudatuste tõttu oodatust tagasihoidlikumaks. Kuna fondidest raha välja võtmise risk püsib ka edaspidi suurem, eelistaksid fondid ilmselt investeerida likviidsematesse varadesse, mille oodatav tootlikkus on tõenäoliselt väiksem.

Kolmandaks võib Eesti jaoks oluliste pikaajaliste projektide rahastamine saada tagasilöögi. II samba pensionifondid mängivad kohaliku majanduse rahastamises olulist rolli, kuivõrd nende kasutada on pikaajaliselt investeeritav kapital ja neil on kohalike projektide hindamisel välismaiste investorite ees suhteline eelis. Samuti loob kohaliku kapitali osalemine projektide rahastamisel vajaliku kindlustunde välismaiste investorite jaoks. Juhul kui pensionifondid ei ole enam aktiivsed riski- ja erakapitali finantseerimises, siis tekib määramatus, kuidas see tühimik tulevikus täidetakse.

Kommenteerides rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise eelnõu, toetas Eesti Pank muudatusi, mille eesmärk

Eesti Pank koostas analüüsi valitsuse poolt algatatud II samba kogumispensioni vabatahtlikuks muutmise ettepaneku kohta ning kommenteeris vastavat seaduseelnõu. Finantsstabiilsuse seisukohalt toodi välja kolm suuremat riski.

on võtta üle viies rahapesu tõkestamise direktiiv ning likvideerida kehtiva seaduse rakendamisel esinenud kitsaskohad. Võitlus rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu on väga oluline ning Eesti Pank on toetanud regulatsioone sellele kaasa aitamiseks.

Eelnõuga antakse rahapesu andmebüroole õigus koguda tema ülesannete täitmiseks vajalikke aruandeid. Oma andmekogumise kogemusele tuginedes on Eesti Pank valmis pakkuma abi vastavate rakendusaktide väljatöötamisel ning võimalust kasutada aruannete esitamiseks Eesti Panga andmekogumisportaali. Eelnõu kohaselt hakkaks varem ainult Eesti Panga poolt statistilisel eesmärgil kogutud andmeid koguma ka rahapesu andmebüroo järelevalvelisel eesmärgil ehk edaspidi kasutatakse integreeritud andmekogumise võimalust.

Krüptovarade reguleerimise väljatöötamiskavatsuse kohta arvas Eesti Pank, et uute tehnoloogiate kasutamine toetab arengut ning võib luua uusi võimalusi eelkõige väikestele ja alustavatele ettevõtjatele. Eesti Panga hinnangul peaks regulatsioon olema algusest peale tehniliste lahenduste suhtes võimalikult neutraalne. Seejuures on oluline pöörata piisavalt tähelepanu uute tehnoloogiatega kaasnevalele riskidele ning tarbijate ja investorite kaitstusele.

Samas on krüptovarade mõju finantssüsteemi stabiilsusele lähiaastatel tõenäoliselt tagasihoidlik, seda eelkõige nende suhteliselt väikest mahtu arvestades. Risk finantsstabiilsusele väljendub peamiselt maineriskina Eesti finantssüsteemile kui krüptovarade vahendajatele, kui nende varade abil raha kaasaja on tegutsenud pahauskselt. Lisaks võib riske suurendada see, kui virtuaalbörsi pidaja või rahakotiteenuse osutaja peaks muutuma maksejõuetuks.

Euroopa Liidu õigusaktid

2019. aastal toimunud Euroopa Parlamendi valimised ning Euroopa Komisjoni koosseisu vahetumine kiirendasid mõneti eelnõude menetlust, samuti tehti kokkuvõtteid mitmete pikemaajaliste algatuste kohta. Kapitaliturgude liidu raames saavutati kokkulepe pandikirjade direktiivis, mille eesmärgiks on parandada pankade võimalusi kaasata pikaajalist turupõhist rahastust. Uus direktiiv ühtlustab varem liikmesriikide tasandil reguleeritud ELi pandikirjade definitsiooni, põhiomadusi ja järelevalvet.

Aasta lõpus algasid arutelud ühisrahastamise määruse osas, mis ühtlustab investeerimis- ja laenu põhise ühisrahastuse reegleid. Enne seda oli ühisrahastus reguleerimata või kehtisid liikmesriigiti erinevad reeglid; kuid määrus parandaks ettevõtete, eriti idufirmade juurdepääsu rahastamisele, säilitades investorikaitse. Eesti Pank toetas väikeettevõtetele sobivate rahastamisallikate mitmekesistamist ja rahastamistingimuste parandamist. Samas uute rahastamisviiside arendamisel tuleks tagada tasakaal regulatiivsete nõuete ja riskide vahel ning vältida regulatiivsest arbitraazist tulenevat riskide koondumist väljapoole pankade kapitalinõuete raamistikku.

Lepiti kokku ESRB asutamismääruse muudatustes. Kuna leiti, et ESRB täidab oma ülesandeid hästi, siis keskendusid muutused tegevuse tõhustamisele. ESRB jäeti tegutsema Euroopa Keskpanga juurde, kuid tema tegevust püüti määruse täiendustega muuta nähtavamaks ja iseseisvamaks.

Aasta lõpus algasid arutelud ühisrahastamise määruse osas, mis ühtlustab investeerimis- ja laenu põhise ühisrahastuse reegleid.

Euroopa Liidu finantsjärelevalve ja rahapesuvastase võitlusega tegelevate asutuste tegevuse tõhustamiseks otsustati muuta Euroopa järelevalveasutuste määrust. Näiteks Euroopa Pangandusjärelevalve saab õigused riikide järelevalveasutuste hindamiseks ning teatud tingimustel ka otse pankade suhtes juurdluste algatamiseks ja sanktsioonide kehtestamiseks. Rahapesuvastase võitluse suunal esitati aasta lõpul ettepanek ühtse rahapesu ja terrorismi rahastamise järelevalvemehhanismi moodustamiseks. Eesti Pank on toetanud meetmeid, mis on suunatud rahapesu vastu võitlevate asutuste teabevahetuse ja koostöö parandamisele. Kui luuakse ühtne järelevalveamet, siis peab sellel olema selgepiiriline pädevus ja konkreetne vastutus.

Kriisiharjutus

Põhja- ja Baltimaade rahandusministeeriumid, keskpangad, järelevalveasutused ja kriisilahendusasutused koos Euroopa Liidu vastavate asutustega korraldasid 2019. aastal ühise finantskriisiharjutuse. Kriisiharjutust jälgis Rahvusvahelise Valuutafondi esindaja. Harjutusega hinnati nii riigisisest kui ka piiriülest otsuste vastuvõtmist ja selle koordineerimist, avalikku suhtlust ning viimastel aastatel regulatsioonides sätestatud kriisilahenduse meetmeid. Lisaks andis harjutus võimaluse testida valmisolekut kriisioludega toimetulekuks, näiteks seda, kuidas järgitakse organisatsioonisiseseid reegleid.

Panganduskriisi lahendamine nõuab head koostööd asutuste vahel ning selleks on Eesti Pank sõlminud mitmeid koostöölepinguid riigisiseste asutustega ja ka näiteks Põhja- ja Baltimaade keskpankadega. Harjutus näitas, et koostöölepped loovad hea aluse tegevuste koordineerimiseks, samas tõi see välja ka võimalusi koostöö parandamiseks.

Kriisiharjutus näitas, et koostöölepped loovad hea aluse tegevuste koordineerimiseks, samas tõi see välja ka võimalusi koostöö parandamiseks.

EESTI PANGA

JA VABARIIGI JUUBELI TÄHISTAMISEKS KORRALDATI NII EESTIS KUI KA EUROOPA KESKPANGAS FRANKFURDIS NÄITUSEID, MILLEGA TEHTI ALGUST JUBA 2018. AASTAL.

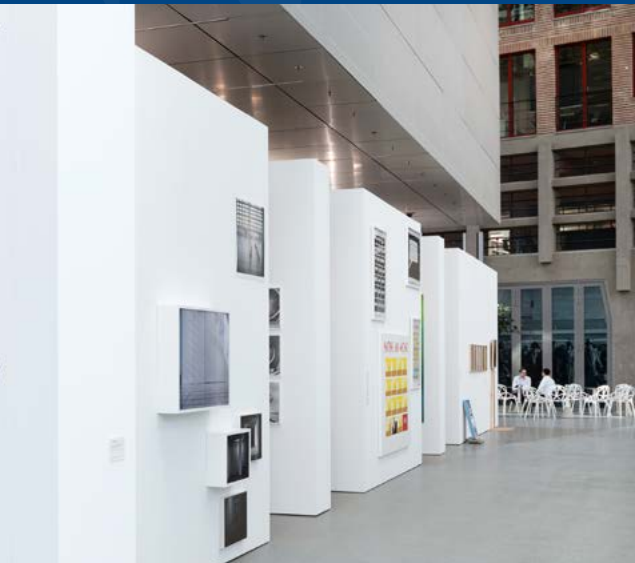
MIKKELI MUUSEUMIS TALLINNAS OLI ÜLEVAL NÄITUS „RAHAKUNST“, KUS NÄIDATI EESTIS SAJA AASTA JOOKSUL KÄIBEL OLNUD RAHATÄHTEDE KUJUNDUST. NÄITUSEGA KAASNES MITMEKESINE PUBLIKUPROGRAMM: LISAKS KURAATOR-EKSKURSIONIDELE TOIMUSID VESTLUSÕHTUD JA NOORTELE MÕELDUD HARIDUSPROGRAMM.

ALATES MAIKUUST TIIRLES MÕÖDA EESTIT EESTI PANGA HOONETE KVARTALIT KUJUTAV RÄNDNÄITUS, MIS RÄÄKIS LIHTSAL JA KÕITVAL MOEL SELLEST, KUIDAS KESKPANGA ROLL ÜHISKONNAS ON SAJA AASTA JOOKSUL MUUTUNUD.

CONTEMPORARY ART FROM ESTONIA

28 June - 26 October 2018

EESTI VABARIIGI JA
EESTI PANGA 100.
JUUBELISÜNNIPÄEVA
PUHUL OLI 2018. AASTAL
EUROOPA KESKPANGAS
FRANKFURDIS ÜLEVAL
EESTI NÜÜDISAEGSE
KUNSTI NÄITUS. KOKKU
ESITLETI UMBES 50
TÖÖD 14 KUNSTNIKULT
– NII MAALE, FOTOSID,
SKULPTUURE KUI KA DIGI-
JA SEGAMEEDIAT.
FOTOD: THORSTEN JANSE

FINANTSVARA INVESTEERIMINE

RESERVIHALDUS

Eesti Pangal on reserve vaja mitmel põhjusel. Esiteks selleks, et aidata tagada euroala rahasüsteemi usaldusväärsus ning vajadusel toetada Eesti majandust ja finantssüsteemi ka keerulistel aegadel.

Reserve on Eesti Pangal vaja ka selleks, et ise ennast ära majandada. Reserve läbimõeldult investeerides teenib keskpang tulu oma kulutuste katteks ning ei vaja raha riigieelarvest. Omaenda rahakott tagab Eesti Panga sõltumatuse.

2019. aastal võttis Eesti Pank sihi reserve märkimisväärselt kasvata, et need täidaksid paremini oma eesmärgi. Juba 2018. aastal oli reserve suurendatud ligi 300 miljoni euro võrra 659 miljoni euroni, kasvatahes võlakirjaportfelli investeringuid.

Investeeringuportfelli suurendati 2019. aastal veel 569 miljoni euro võrra, investeerides täiendavalt olemasolevatesse ja ka uutesse varaklassidesse. Aasta lõpu seisuga oli Eesti Pangal reserve 1,2 miljardi euro väärtuses, mis võrdub umbes 4% sisemajanduse kogutoodangust. Euroala riikide keskpangad ja Euroopa Keskpang on omavahel kokku leppinud, kui palju ühel või teisel euroala keskpangal reserve olla võib. Niinimetatud netofinantsvarade kokkulepet kasutatakse selleks, et kooskõlas rahapoliitiliste eesmärkidega piirata riikide keskpankade võimet luua likviidsust. Eesti Pangal on selle kokkuleppe järgi lubatud hoida märkimisväärselt rohkem reserve kui praegused 1,2 miljardit eurot.

Keskpanga reservides on raha, võlakirju, aktsiaid ja kulda. Reservide investeerimisel on tähtis silmas pidada, et reservide väärtus säiliks ja et nendega teenitaks ka tulu. Samuti on oluline, et keskpanga reservid oleksid likviidsed ehk ettenägematutes olukordades vabalt kasutatavad. Seepärast paigutatakse keskpanga reservid üldjuhul kindlatesse väärt-paberitesse suurtel rahvusvahelistel finantsturgudel, kus kapitali kaotuse risk on piisavalt väike.

Valdava enamiku ehk umbes 90% oma finantsvarast investeerib Eesti Pank võlakirjadesse. Eesti Panga reserve on paigutatud ka kinnisvaraga tagatud võlakirjadesse ning arenenud riikide aktsiatesse ja seda peamiselt selleks, et hajutada riske, aga ka selleks, et teenida täiendavat tulu.

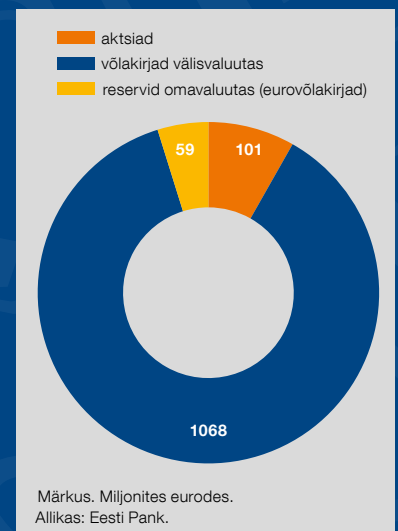
Kulda on Eesti Pangal väga vähe, kokku vaid 256,6 kilogrammi ehk 8250 untsi, ning seda on Eesti Pank säilitanud pigem ajaloolistel kui finantsilistel põhjustel. Taasiseseisvumisaja algul müüdi suurem osa Eesti Panga kullavarudest maha, et soetada selle asemel võlakirju, mis võimaldasid paremini täita reservidega seatud eesmärgi.

2019. aasta lõpus oli Eesti Panga investeerimisvarade portfelli suurus 1228 miljonit eurot (vt joonis 6). Kulda oli pangal 11 miljoni euro väärtuses. Eesti Panga investeerimisvarad olid 2019. aasta lõpu seisuga paigutatud peamiselt kõrge kvaliteediga võlakirjadesse ning osaliselt ka arenenud riikide aktsiaturgudele. Euros nomineeritud võlakirjadesse oli investeeritud 59 miljonit eurot.

Teistes valuutades nomineeritud osa väärtus reservidest oli 2019. aasta lõpus 1068 miljonit eurot. Välisvaluutareservi moodustasid USA, Austraalia ja Kanada riigivõlakirjad ning USA hüpoteegiga tagatud väärt-

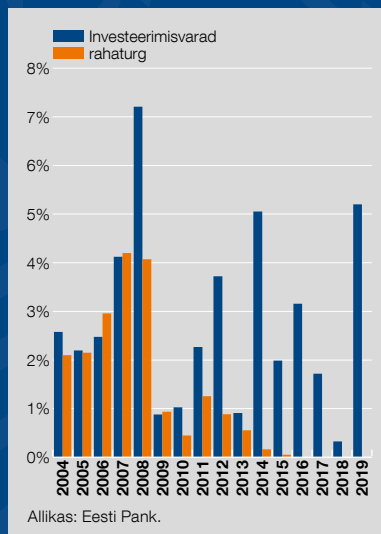
Mullu kasvatati reserve 569 miljoni euro võrra ja aasta lõpu seisuga oli Eesti Pangal neid 1,2 miljardi euro väärtuses.

JOONIS 6. EESTI PANGA
INVESTEERIMISVARA
STRUKTUUR

Eesti Panga investeerimisvarade tootlus oli 2019. aastal erakordselt hea, peaaegu 39 miljonit eurot.

JOONIS 7.
INVESTEERIMISVARADE
TULUSUS VÕRRELDES
RAHATURU TULUSUSEGA

paberid. Aktsiaportfell oli samas suurusjärgus eelmise aasta omaga – 101 miljonit eurot.

Eesti Panga investeerimisvarade tootlus oli 2019. aastal erakordselt hea, peaaegu 39 miljonit eurot (vt joonis 7). Aktsiaportfelli ligi 30% tõus aasta alguse madalatelt hinnatasemetelt panustas portfelli tootlusse enim. Samal ajal oli ka võlakirjade portfelli panus märkimisväärselt suur. Intressimäärad langesid üsna hoogsalt ja laiapõhjaliselt, kuna suuremad keskpangad muutsid ebakindlumas majanduskeskkonnas järsult oma rahapoliitilist kurssi. Tulukõverad nihkusid allapoole ning ka riskantsemate võlakirjade intressivahed riiklike võlakirjade suhtes aasta jooksul vähenesid, mis samuti toetas tulu teenimist.

Aktiivse investeerimise lisatulu 2019. aastal oli positiivne, seda tänu nii Eesti Panga portfellihaldurite kui ka välishaldurite panusele. 2019. aasta lõpus oli Eesti Pangal neli välishaldurit. PIMCO alustas meie jaoks tööd 2005. aastal ja Informed Portfolio Management alates 2007. aastast. 2017. aastal alustasid Eesti Panga välishalduritena tegevust GSAM ning Schroders. Välishaldurite kasutuses on osa riskiliimidist, mis investeeritakse põhiliselt tuletisinstrumente kasutades.

VARAHALDUSTEENUSTE OSUTAMINE

Täisteenusena osutati varahaldusteenust tagatisfondile, mille investeerimisportfelli maht oli 2019. aasta lõpus üle 250 miljoni euro. Tagatisfond on avalik-õiguslik juriidiline isik, mille eesmärk on tagada seaduses sätestatud tingimustel ja ulatuses hoiustajate, investorite, kohustusliku pensionifondi osakuomanike ja kindlustusandjatega kohustusliku kogumispensioni kindlustuslepingu sõlminud kindlustusvõtjate poolt paigutatud vahendite kaitse.

Lisaks haldab Eesti Pank koostöös Soome Pangaga osa Euroopa Keskpanga välisvaluutareservidest. Antud portfelli suuruseks oli 2019. aasta lõpus üle miljardi USA dollari ning haldamisel on põhirõhk likviidsusel ja säilivusel, et need oleksid vajadusel igal ajal eurosüsteemi valuutainterventsioonideks kasutatavad. Täpsemalt saab Euroopa Keskpanga reservihaldusest lugeda keskpanga aastaaruandest.

Kuidas on Eesti Panga investeerimispoliitika viimastel aastatel muutunud?

Nagu iga hoolikas investor, analüüsib ka Eesti Pank pidevalt seda, kas olemasoleva portfelliga täidetakse seatud eesmärged ning kas oleks võimalik investeerida paremini ja tõhusamalt. Möödunud aastal täiendas Eesti Pank oma reserve uute varaklassidega: USA inflatsiooniga kaitstud võlakirjade ning riigiüleste institutsioonide võlakirjadega. Reserve paigutamine erinevatesse varaklassidesse aitab hajutada riske. Eesti Pank otsustas luua ka eraldi portfelli, kus on 100 miljoni dollari väärtuses USA valitsuse võlakirjasid. Selle portfelli eesmärk on tagada piisava hulga välisvaluutas varade olemasolu juhuks, kui ajad peaksid muutuma keerulisemaks. Seetõttu on maandamata ka portfelli valuutarisk euro suhtes, mis aga tähendab, et eurodes vaadatuna võib portfelli väärtus valuutakursi muutuste tõttu oluliselt kõikuda.

RAHARINGLUSE KORRALDAMINE

SULARAHARINGLUS

Sularaharingluse korraldamisel jätkas Eesti Pank oma põhiülesannete täitmist, tagades nõudlusele vastavas koguses kvaliteetse sularaha ja piisavate käibevarude olemasolu. Eesti Pank emiteerib koostöös euroala keskpankade ja Euroopa Keskpangaga euroalal seadusliku maksevahendina kehtivaid euro pangatähti ja münte.

Eestis ringleva sularaha kvaliteet on Eesti inimeste hinnangul hea ning ka selle kättesaadavus on paranenud tänu poe kassast sularaha väljavõtmise teenust pakkuvate ettevõtete suurenenud hulgalet. Sularaha kui elektroonilisest infrastruktuurist sõltumatu maksevahend on strateegilise tähtsusega riigi majandusjulgeoleku tagamisel.

Eesti Pangast väljastati 2019. aastal krediidiasutustele 840 miljonit eurot ja Eesti Panka tagastati 570 miljonit eurot (vt tabel 3). Alates euro kasutuselevõtust on Eesti Pangast väljastatud netoemissioonina 2 miljardi euro väärtuses sularaha. Eestis ringleva sularaha tegelikku mahtu ei ole võimalik täpselt mõõta, kuna pangatähed liiguvad nii euroalal kui ka väljaspool seda.

2019. aastal väljastati Eesti Pangast 26,1 miljonit pangatähte. Enim antakse ringlusesse endiselt 50euroseid pangatähti. Need moodustasid ligi 47% kõigist väljastatud pangatähedest. 50euroste populaarsus seostub asjaoluga, et tegemist on sularahaautomaatides kasutatava pangatähena ja seda kasutatakse nii maksete eest tasumiseks kui ka säästmiseks. 2019. aastal jõudis lõpule teise seeria pangatähete emiteerimise projekt, kui 28. mail emiteeriti 100- ja 200eurosed pangatähed.

Tulenevalt Euroopa Keskpanga otsusest lõpetati 2019. aasta 26. jaanuaril 500euroste pangatähete emiteerimine, mis tähendab, et Eesti Pank enam neid ei väljasta. Küll aga on 500eurosed pangatähed jätkuvalt kehtivad maksevahendid ning samuti saab neid soovi korral keskpangas teiste kupüüride vastu ümber vahetada.

Eesti Pangast emiteeriti 2019. aastal rohkem kui 21 miljonit münti. Nendest 1- ja 2sendised mündid moodustavad 57% kõigist väljastatud müntidest. Eesti Pank on teemat arutanud erinevate huvigruppidega, nagu tarbijakaitseamet, kaupmeeste liit, majandus- ja kommunikatsiooniministerium, ning tutvustanud ümardamisreeglite kasutuselevõtmise

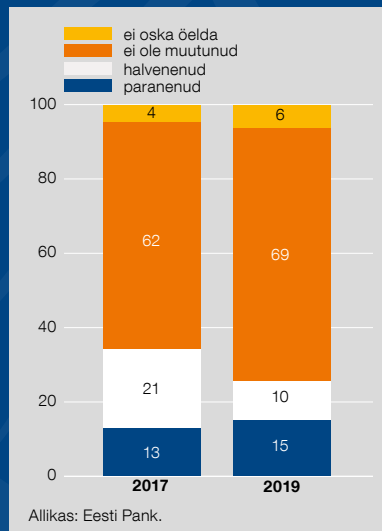
Eestis ringleva sularaha kvaliteet on hea ja ka selle kättesaadavus on paranenud.

TABEL 3. SULARAHA LIIKUMINE EESTI PANGA JA KREDIIDIASUTUSTE VAHEL

Aasta	Summa (mld eurodes)		Arv (mln tk)			
	Eesti Pangast väljastatud	Eesti Panka tagastatud	Eesti Pangast väljastatud		Eesti Panka tagastatud	
			pangatähed	mündid	pangatähed	mündid
2015	1,19	1,05	35,2	26,8	31,8	4,4
2016	1,00	0,84	23,1	23,9	18,7	0,7
2017	1,01	0,82	25,7	25,3	19,8	2,2
2018	0,97	0,68	25,6	26,1	17,5	2,4
2019	0,84	0,57	26,1	21,4	16,2	0,8

Eesti Panga poolt korraldatud finantskäitumise uuringu tulemustest selgub, et sularaha kasutab 94% inimestest ja vaid 6% ütleb, et kasutab ainult elektroonilisi maksevahendeid.

JOONIS 8. MUUTUSED
SULARAHA KÄTTESAADAVUSES
VIIMASE 12 KUU JOOKSUL

vajadust. Saadud tagasiside kohaselt puudub Eestis hetkel valmisolek teemaga edasi liikuda. Vaatamata sellele on Euroopa Komisjon ette valmistamas mõjuanalüüsi ümardamisreeglite kasutuselevõtmise hindamiseks euroalal.

Sularaha infrastruktuuris ei ole olulisi muutuseid toimunud. Jooniselt 8 on näha, et inimeste hinnangul on sularaha kättesaadavus võrreldes eelnevate aastatega paranenud. Inimesed saavad valdava osa igapäevatehinguteks kasutatavast sularahast sularahaautomaatidest. Sularahaautomaatidest on võimalik välja võtta 5–50euroseid pangatähti ja sisse maksta kõiki nimiväärtuseid (5–500euroseid). Suurenenud on poe kassast sularaha väljavõtmise teenust pakkuvate ettevõtete arv, mis parandab eelkõige maapiirkondades igapäevatehinguteks vajaliku sularaha kättesaadavust. Täiendavalt on lisandunud võimalus poe kassas ka sularaha enda pangakontole kanda, kuid antud teenuse maht on veel väike.

Eesti Panga korraldatud finantskäitumise uuringu tulemustest selgub, et sularaha kasutab 94% inimestest – vaid 6% ütleb, et kasutab ainult elektroonilisi maksevahendeid. Samas kasutatakse jaemaksete tegemisel maksekaarte märksa sagedamini kui sularaha. Hästitoimiva majanduse eelduseks on võimalikult mitmekesise maksekeskkonna olemasolu. Eesti Pank toetab maksekeskkonna arengut, osaledes õigusraamistiku kujundamises ja koostöös turuosalistega.

Sularaharingluse talitluspidevus

Eestis on neli krediidasutust – Swedbank, SEB Pank, Luminor Pank ja LHV Pank –, kes on hädaolukorra seaduse alusel elutähtsa teenuse osutajad sularaharingluse ja makseteenuste tagamisel. Eesti Pank kontrollib krediidasutuste sularaharingluse ning -maksete infrastruktuuri toimimise tagamiseks koostatud talitluspidevuse plaane ja kinnitab need. Tulevikus muutub sularaha talitluspidevuse tagamine järjest olulisemaks, kuna väheneb nii krediidasutuste kontorite arv kui ka selliste sularahaga töötamise kogemust omavate töötajate hulk, kellel on piisavad teadmised ja oskused sularaha arvestus- ja turvareeglitest.

Koostöös elutähtsa teenuse osutajatega viis Eesti Pank 2019. aastal läbi talitluspidevuse teste, mille eesmärk oli harjutada ja hinnata hädaolukorras tegutsemise võimekust ning valmisolekut. Testidest saadud kogemuste ja hinnangute põhjal täiendati Eesti Panga talitluspidevuse raamkava ning suurendati valmisolekut hädaolukorras tegutsemiseks.

SULARAHA KÄITLEMINE

Eesti Pank peab tagama sularaha kvaliteedi. Keskpanga tagastatud pangatähed sorteeritakse täisautomaatsete sorteerimismasinatega. Kõikide pangatähtede autentsust kontrollitakse vaid keskpankadele teadaolevate parameetrite järgi. Kulunud, määrdunud, rebenditega või plekkidega pangatähed kõrvaldatakse ringlusest. Käibekõlblikud pangatähed pakendatakse ja suunatakse uuesti ringlusesse.

Euroopa Keskpanga otsuse järgi hävitatakse kõik ringlusest tagasi tulevad esimese seeria pangatähed ning asendatakse ajapikku teise seeria pangatähtedega. Esimese seeria pangatähtede

osakaal on jäänud väikseks. Sularaha käitluse ning transpordiga tegelevate ettevõtete arv suurenes 2019. aastal ühelt kolmele. Toimunud muutused maandavad riske sularaha kättesaadavuse tagamisel ning parandavad riigis sularaha talitluspidavust.

Suurema osa ringluses olevast sularahast töötlevad sularahakäitlusettevõtted. Eesti Panga poolt töödeldavad kogused ei ole võrreldes eelmise aastaga palju muutunud – 2019. aastal töödeldi 16,2 miljonit europangatähte. Töödeldud pangatähtedest sorteeriti välja ligi 4 miljonit käibekõlbmatut pangatähte ja need hävitati.

Eesti Pank vahetab ümber rikutud ja kahjustada saanud europangatähti ja münte. Kahjustatud pangatähed suunatakse ekspertiisi, et tuvastada, kas pangatähed ja mündid on ehtsad, ning seejärel määratletakse kahjustuste ulatus. Ümber vahetatakse pangatähed, millest on säilinud enam kui 50%. 2019. aastal teostati kahjustada saanud sularahale kokku 218 ekspertiisi, mille tulemusena leiti 2427 rikutud või vigastatud pangatähte. Ringlusest kõrvaldati 282 münti.

Eesti Pank korraldab Eesti krooni sularaha vahetamist eurodeks. Kuigi euro kasutuselevõttust on möödunud juba üheksa aastat, on seni ajani ringlusest tagasi tulemata ligi 44,6 miljoni euro väärtuses kroone. 2019. aastal kasutati kroonide vahetamise võimalust 1358 korral ja ümber vahetati 387 800 euro väärtuses kroone. Kuigi aegade jooksul on ringluses olevast krooni sularahast mingi osa jäädavalt kadunud või hävinenud ning aasta-aastalt on vahetatavad kogused vähenenud, on inimestel endiselt võimalus kroone eurodeks vahetada.

Eestis avastati 2019. aastal 285 võltsitud europangatähte, mida on märksa vähem kui eelmistel aastatel. Enim registreeriti 50- ja 100euroste võltsinguid. Eestis avastatud võltsingute arv on jätkuvalt euroala väiksemaid. Eestis avastatud mündivõltsingute arv on nii absoluutarvult kui ka võrdlusena ringlusesse lastud ehtsate müntidega marginaalne. Eestis avastati 2019. aastal kokku 123 võltsitud münti.

PANGATÄHTEDE JA KÄIBEMÜNTIDE TOOTMISE KORRALDAMINE

Igal aastal osalevad euroala keskpangad euro pangatähtede tootmises. Eesti Panga 2019. aasta tootmiskohustuse täitmiseks osaleti koos veel seitsme euroala riigi keskpangaga ühishankes (ingl *joint European tender*) Euroopa Keskpanga nõukogu poolt etteantud mahus teise seeria 20euroste tootmiseks. Ühishanke võitjaks osutus Oberthur Fiduciare SAS trükikoda Prantsusmaal, kus valmisid Eesti Panga poolt hangitud 14,08 miljonit pangatähte. Pangatähed tarniti eurosüsteemi ühtsetesse varudesse.

MEENE- JA MÄLESTUSMÜNTIDE EMITEERIMINE

2019. aastal emiteeris Eesti Pank kaks hõbedast meenemünti; „J. V. Jannsen“ ja „Hansalinn Viljandi“. J. V. Jannseni 200. sünniaastapäeva tähistamiseks välja lastud hõbemündi mündikujunduse autor oli Heino Prunsvelt ning meenemünt vermiti Poola rahapajas. Hansalinn Viljandi hõbedast meenemündi kujunduse autor oli Elisabeth Juusu ning meenemünt vermiti Leedu rahapajas. Mõlemat meenemünti anti välja

Eestis avastati 2019. aastal 285 võltsitud europangatähte, mida on oluliselt vähem kui eelmistel aastatel.

4000 tükki. Ka viidi läbi Jüri Jaaksoni 150. sünniaastapäeva tähistamiseks emiteeritava hõbedast 15eurose meenemündi verimise hange. Hanke võitis Hollandi rahapaja ning meenemünt emiteeriti 10. jaanuaril 2020.

Lisaks meenemüntidele lasti ringlusesse kaks erikujundusega 2eurost mälestusmünti. Mai lõpus lasti ringlusesse 2eurone mälestusmünt, mis pühendati laulupeo 150. aastapäevale ja mille tiraaž oli 1 000 000 münti. Mündid verimiti Slovakkia rahapajas. Teine 2eurone mälestusmünt pühendati rahvusülikooli 100. aastapäevale. Toodeti 1 000 000 münti, mis verimiti Leedu rahapajas. Viidi ka läbi hanked Antarktika avastamise 200. aastapäevale ja Tartu rahu 100. aastapäevale pühendatud mälestusmüntide verimiseks.

Mälestusmüntidega koos valmisid meenetoodetena kaks mündikaarti. Laulupeo mündikaardi kujundas Martin Rästa ning neid valmistati 10 000 tükki, rahvusülikooli mündikaardi kujundaja oli Indrek Ilves ning neid valmistati 17 500 tükki.

Sularahavedu on äärmiselt turvatud operatsioon

Eesti Panga ülesanne on tagada riigis piisavad sularahavarud. Kuna Eestis ei ole rahapajasid, siis tuleb vajalik kogus pangatähti tuua teistest euroala keskpankadest või otse trükikojast. Kuna mängus on suured kogused sularaha, on selle rahvusvaheline transport riigi majandusjulgeoleku seisukohast ülimalt tähtis ning seetõttu ka äärmiselt turvatud. Pangatähtede transpordi sujuvaks korraldamiseks on oluline see põhjalikult ette valmistada ja üksikasjadeni läbi mõelda. Möödapääsmatu on tihe koostöö nii saatva kui ka vastuvõtva riigi jõustruktuuridega. Enamus riikidevahelisi sularahavedusid toimuvad õhustranspordi kasutades, kohapeal liiguvad aga turvatud autokolonnid. Aprillis, kui Eesti Panka saabusid teise seeria 100- ja 200eurosed pangatähed, kajastas üht sellist rahvusvahelist pangatähtede transpordioperatsiooni ka telesaate „Pealtnägija“ meeskond.

EESTI PANGA

MUUSEUMIS VÕIS 2019. AASTA JOOKSUL NÄHA AARDEID RAHA-KOLLEKTSIONÄÄRIDE ERAKOGUDEST. KOKKU TOIMUS NÄITUSESARJA RAAMES KUUS VÄLJAPANEKUT, MIS OLID PÜHENDATUD EESTI OMAVÄÄRINGUTE KUJUNEMISELE, KODURAHADELE, EHTERAHADELE, VIGARAHADELE JA ERITEEMALISTELE MÜNTIDELE.

SETO LEELOKOOR
„SÕSARÕ“ ESINEMAS
LAULUPEOLE
PÜHENDATUD NÄITUSE
„EHTERAHAD“ AVAMISEL.

NÄITUSEL „VIGARAHAD“
OLID VÄLJAS
TOOTISPRAAGIGA
RAHADE PÕNEVAMAD
LEIUD KAUPU LAANI JA
ARVO-MART ELVISTO
KOGUDEST.

KOLLEKTSIONÄÄR KAIMAR
ILVES TÕI TEMAATILISTE
KOLLEKTSIOONIDE
VÄLJAPANEKULE KA
ILVESE KUJUTISEGA
VÄÄRISMETALLIST MÜNDID.

NÄITUSEL „EESTI
VABARIIGI RAHA
KUJUNEMISE LUGU“
EKSPONEERITI
HARULDUSI TÕNU
KARU JA ARVO-
MART ELVISTO
KOLLEKTSIOONIDEST.

PABERKODURAHADELE
PÜHENDATUD NÄITUSE
AVAS EESTI PANGA
SULARAHAOSAKONNA
JUHATAJA RAIT
ROOSVE.

MAKSEKESKKONNA TOIMIMINE

EESTI PANGA HALLATAVAD MAKSESÜSTEEMID

Eesti Pank haldab rahaarveldusteks TARGET2 osasüsteemi TARGET2-Eesti ning on väärtpaberiarvelduste platvormi T2S kaasomanik. Samuti osaletakse keskpankadevahelises piirüleste tagatiste haldamise raamistikus. See annab pankadele võimaluse seada rahapoliitiliste operatsioonide tagatiseks teiste riikide deponitooriumites hoitavaid väärt-pabereid. Eurosüsteem võimaldab TIPS¹ vahendusel ka välkmaksete arveldamist keskpangas avatud kontodel.

2019. aasta lõpus kasutas Eesti Panga kaudu TARGETi teenuseid 13 osalejat, kellele oli avatud 15 kontot rahaarveldusteks ja 4 eriotstarbelist kontot väärtpaberiarveldusteks. TARGET2-Eesti maksete käive ja arv on järjepidevalt vähenenud, kuna süsteemi aktiivsete kasutajate arv on kahanenud või on nad oma strateegiat muutnud. TARGET2-Eesti maksete arv on hetkel samaväärne kui euro kasutuselevõtu ajal (vt joonis 9).

TIPSiga ei ole veel ükski Eesti pank liitunud, kuigi üldine välkmaksetega kaetus on väga hea – Eesti pangad kasutavad EBA Clearingu hallatavat RT1 süsteemi. Samas ei paku RT1 ega ka muud välkmaksete süsteemid koostalitlust, mistõttu piiriülese välkmakse tegemise võimalikkus sõltub suuresti sellest, kas saaja pank ja maksja pank on sama süsteemi liikmed või mitte. Selline koostoime puudumine ajendas eurosüsteemi taas kord arutama välkmaksete üleeuroopalist kättesaadavust TARGET-teenuste vahendusel. See tagaks pankadevaheliste välkmaksete toimimise keskpankades asuvate kontode kaudu. Parima lahenduse leidmiseks kaasatakse 2020. aastal ka turuosalised.

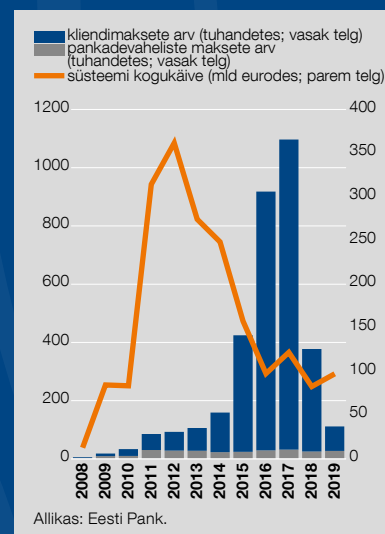
2019. aastal jätkus TARGET-teenuste konsolideerimise suurprojekti edendamine. Projekti alustati juba 2017. aastal ja selle eesmärk on tõsta TARGET-teenuste kasutusmugavust, ühtlustades TARGET2 ja T2Si tehnilised ja funktsionaalsed lahendused, ning kaasajastada likviidsuse juhtimise teenuseid. Projekti lõpptähtaeg on 2021. aasta november. Aasta lõpuks valmisid kasutajaspetsifikatsioonid, avalikustati hinnastamise põhimõtted ning kinnitati võrguteenuse pakkujad. Need on olulised verstapostid, mis võimaldavad osalevatel pankadel alustada planeerimise ning arendustöödega. Ka Eesti Pank algatas 2019. aasta lõpus projekti oma süsteemide ja töökorra vastavusse viimiseks konsolideeritud TARGET-teenustega. Lisaks jälgib Eesti Pank TARGET-teenuste haldajana jooksul projekti vältel Eesti turuosaliste valmisolekut.

2019. aastal jätkas Eesti Pank enda kübervastupanuvõime tõstmist eesmärgiga tagada panga süsteemide toimimine järjest keerulisemaks muutuvate küberrünnakute korral. Jälgiti ka TARGET2-Eesti osalejate töökindluse ja infoturbe nõuetele vastavuse saavutamise tegevuskavade täitmist ning korraldati järjekordne osalejate enesehindamine.

Eesti Panga ülesanne on toetada maksete ja arvelduste tõrgeteta liikumist nii Eestis kui ka Eesti ja muu maailma vahel. Lisaks süsteemide töö tagamisele tavaolukorras on Eesti Pangal elutähtsa teenuse

¹ TIPS on eurosüsteemi TARGETi teenus välkmaksete arveldamiseks keskpangas avatud kontodel.

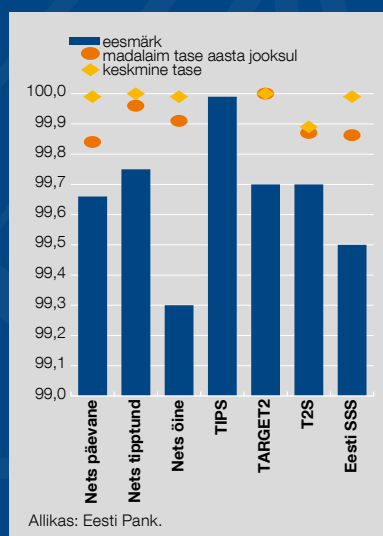
JOONIS 9. MAKSETE AASTANE
KOGUARV JA KÄIVE SÜSTEEMIS
TARGET2-EESTI (2008–2019)

Eesti Pank algatas 2019. aasta lõpus projekti oma süsteemide ja töökorra vastavusse viimiseks konsolideeritud TARGET-teenustega.

Järelevaataja hinnangul osutatakse väärtpaberiarvelduste platvormi T2S-teenuseid üldiselt ohutul ja tõhusal viisil.

JOONIS 10. MAKSE- JA ARVELDUSSÜSTEEMIDE KÄIDELDAVUSE EESMÄRK NING 2019. AASTA KÄIDELDAVUSE MADALAIM JA KESKMINE TASE %

korraldajana hädaolukorra tekkimisel selle lahendamise juhtimise roll. Eesti Panga 2019. aastal korraldatud õppus näitas, et nii Eesti Pank kui ka elutähtsat teenust pakkuvad pangad tunnevad vajalikke toiminguid hädaolukorra lahendamiseks ja oskavad neid kasutada.

MAKSESÜSTEEMIDE JÄRELEVAATAMINE

Eesti Pank tegeleb makse- ja arveldussüsteemide järelevaatamisega, et hoida finantsstabiilsusele ja raharinglusele mõju avaldavate infrastruktuuride riskid väikesed.

2019. aastal hinnati koos eurosüsteemi keskpankadega üleeuroopalise väärtpaberiarvelduste platvormi T2S riske ning analüüsiti kohalike süsteemide – väärtpaberite arveldussüsteemi ja kaardimaksete süsteemi – küberriske.

Järelevaataja hinnangul osutatakse väärtpaberiarvelduste platvormi T2S-teenuseid üldiselt ohutul ja tõhusal viisil. T2S-teenuste turvaline ja tõhus toimimine on Eesti Panga jaoks oluline, kuna enamik eestimaalaste väärtpaberite ostu- ja müügitehinguid arveldatakse seal. Seetõttu hindas Eesti Pank koos teiste eurosüsteemi keskpankadega 2019. aastal T2Si riske. Riskihindamine näitas, et 18 kohaldatavast riski maandamise põhimõttest on T2Si haldur täielikult täitnud 14 ehk suure enamuse, kuid operatsiooniliste ja äririskide maandamiseks ning T2Sis tegutsevate pankade maksejõuetusega toimetuleku protseduuridesse oleks vaja teha täiendusi. Kuigi leitud puudujäägid ei olnud sedavõrd suured, et need avaldaks platvormi turvalisusele kriitilist mõju, tegid järelevaatajad süsteemi haldurile 13 soovitusi T2Si toimimise tõhustamiseks.

Kohaliku väärtpaberite arveldussüsteemi järelevaatajana tegi Eesti Pank regulaarseid kohtumisi Nasdaq CSDga (Baltimaade väärtpaberite keskdepositoorium) ja jälgis kahte arendust – Islandi depositooriumi liitumist Nasdaq CSDga ning Nasdaq ja Clearstream Frankfurt vahelise ühenduse loomist. See ühendus parandab ligipääsu Baltikumi väärtpaberiturule ning annab võimaluse teenustasude alandamiseks. Esialgult loodi ühendus ühepoolseks (Clearstream Frankfurt avas konto Nasdaq CSDs), kuid arvestades, et Eesti turu võimalusi laiendaks ka vastupidine ühendus, asus Nasdaq CSD sedagi looma. Lisaks analüüsis Eesti Pank koostöös Läti ja Leedu keskpankadega süsteemi küberturvalisuse olukorda. Analüüs põhines Nasdaq CSD enesehinnangul.

Kaardimaksete süsteemi järelevaatamisel hindas Eesti Pank 2019. aastal regulaarselt süsteemis aset leidnud tõrkeid ning analüüsis eriteemana Nets Estonia kaardisüsteemi käideldavust. Uuriti kolme teemat: kui kaua on süsteem päriselt „maas olnud“, millised on kaardimaksete turul eesootavad arengud ning missugused on teiste samavõrdsete või veel olulisemate maksesüsteemide käideldavuse eesmärgid (vt joonis 10). Eesti Pank leidis, et kõike eelnevat arvesse võttes on kaardimaksete süsteemi käideldavuse eesmärgid piisavad.

Eesti Pank jälgis ka üleeuroopaliste rahamaksesüsteemide toimimist, arvestades, et Eesti pangaklientide jaemaksete arveldused liikusid 2019. aastal suures osas EBA Clearingu hallatavast jaemaksete süsteemist STEP2 uude välgimaksete süsteemi RT1, kus makse liigub maksjalt saajale sekundite jooksul. RT1 riskide hindamine viidi eurosüsteemis läbi

juba 2018. aastal. Tõdeti, et sarnaselt STEP2-le on ka RT1s riskid suures osas hästi maandatud ja välgmakse on turvaline makseviis. Maksejõuetuse riski maandamiseks soovitas järelevaataja paremini selgitada, mis hetkel on arveldus lõplik, ning täiendada riskijuhtimise raamistikku. EBA Clearing täitis need nõuded 2019. aastal. Täitmisel on veel nõue seada välgmaksete süsteemile teenustaseme eesmärgid ning avaldada välgmaksete teenustasud.

Lisaks tegi Eesti Pank rahvusvahelistest nõuetest tuleneva enesehinnangu järelevaatamise kohustuste täitmise kohta. Hinnati järelevaatamise ulatust, selle seadusandlike aluseid, põhimõtete läbipaistvust, nõuete kohaldamist ja koostööd. Hinnang näitas, et Eesti Pank täidab järelevaatamise funktsiooni nõuetekohaselt ja korrektselt.

MAKSEKESKKONNA ARENDAMINE

Eesti Pank teeb pankade, ettevõtete ja tarbijate esindajatega koostööd, et aidata kaasa maksekeskkonna tõhusale toimimisele ja arengule, mis võimaldaks tarbijatel ja ettevõtetel kasutada uusi makseteenuseid ning pankade vahel hästi toimivaid makselahendusi.

2019. aastal olid Eesti Panga prioriteedid välgmaksete ja neil tuginevate makselahenduste arendamine. 2019. aasta lõpus tehti välgmakseid RT1 süsteemi vahendusel Eestis esmakordselt rohkem kui tavamakseid STEP2 süsteemis (vt joonis 11). Välgmaksetena arveldati Eestis üle poole nii riigisisestest kui ka piiriülestest maksetest. Sellega oli Eesti Euroopa riikide seas esimeste hulgas. Välgmaksete süsteemiga on liitunud SEB Pank, Swedbank, LHV Pank ja Coop Pank ja seega on välgmakse tegemise võimalus enamikul pangaklientidel.

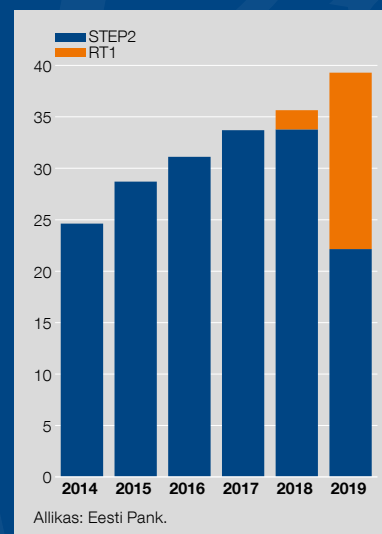
Välgmaksete edendamiseks tegeleti kogu eurosüsteemis. Fookuses olid välgmaksete leviku jälgimine ja erinevate välgmaksesüsteemide koostalitlusvõime eesmärgiga saavutada üleeuroopaline kättesaadavus.

Eesmärgiga arendada Eesti maksekeskkonda ja luua soodne pinnas uudsete makselahenduste kasutuselevõtmiseks juhtis Eesti Pank suuremate pankade, kaupmeeste ja tarbijate esindajatega koostöös välgmakselahenduste tegevuskava väljatöötamist. Kava kinnitati Maksekeskkonna Foorumil 2019. aasta juunis. Tegevuskavas lepiti kokku välgmaksete levikuga seonduvates tehnilistes lahendustes ja nende kasutuselevõtmise ajakavas.

Tegevuskava laiemaks eesmärgiks on lihtsustada ettevõtete raamatupidamislike toiminguid elektrooniliste arvete ja kviitungite kasutamisega ja tuua kauplustesse täiendavaid makselahendusi, mis tuginevad välgmaksetel. Tegevuskava täitmisesse hakkavad foorumi liikmed panustama ühiselt.

2019. aastal saidki juba palju tähelepanu mitmed tehnilised algatused, mille elluviimiseks tegutses Eesti Pank edendava ning koordineeriva osapoolena. Üks olulisim ning tõenäolisem on nn nimemakse, mille puhul saab pankade vahel raha üle kanda vaid saaja mobiilinumbril kasutades, tema pangakonto numbril teadmata. See eeldab, et inimese pangakonto on seotud tema telefoninumbriga. Edaspidi on plaanis ka pankadevaheliste rahaküsimissõnumite rakendamine.

JOONIS 11. RIIGISISESTE MAKSETE AASTANE KOGUARV, MAKSESÜSTEEMIS STEP2 JA VÄLGMAKSETE SÜSTEEMIS RT1 (MILJONITES)

Eesti pankade kasutatava välgmaksete süsteemi riskid on piisavalt hästi maandatud ja välgmakse on turvaline makseviis.

Eesti on välmaksete kasutuselevõtmisel euroala riikide seas esirinnas.

Välmakselahenduste tegevuskava koostamise kogemusi arvestades sai Eesti Pank panustada ka euro jaemaksete nõukogu (ERPB) töögrupi töösse, kuna ka ERPB eesmärk oli välja töötada välmaksetele tuginev makselahendus müügikohtades. Koostöös huvitatud osapooltega koostati reeglistik, mille põhjal seda makseviisi arendama hakatakse.

Eesti Pank jälgis Euroopa Liidu makseteenuste direktiivi jõustumisest tulenevat avatud panganduse käivitumist. Alates 2019. aasta teisest poolest saavad pangakliendid anda kolmandatele osapooltele juurdepääsu oma pangakontole, et makset algatada või kontoteavet vaadata. See maksekeskkonna muutus andis finantstehnoloogia ettevõtetele võimaluse hakata tegutsema finantsteenuste turul, kuid pakkus uusi võimalusi ka pankadele. Eestis ongi avatud panganduse võimalusi esimeses etapis rakendanud just pangad.

Eesti Pank jälgis 2019. aastal ka finantstehnoloogia arengut, kuna finantstehnoloogial on oluline roll maksekeskkonna kujundamisel. Samuti analüüsiti hinnanguid krüptovarade kasutusvõimaluste ja sellega kaasnevate riskide kohta.

Lisaks osales Eesti Pank keskpanga digitaalse raha loomise ja Euroopa maksete strateegia kujundamise aruteludes. Maksete strateegia eesmärk on leida üleeuroopaliselt kasutatav, globaalselt tunnustatav, kasutajasõbralik ja turvaline lahendus välmaksete kasutamiseks müügikohtades.

Igale eestimaalasele sobiv välmakselahendus

Välmakselahenduste väljatöötamise toetuseks otsustati 2018. aasta detsembrikuus Eesti maksekeskkonna foorumi all kokku kutsuda turuosaliste ekspertgrupp, et pankade ja ettevõtjate koostöös leida iga eestimaalase „digirahakotti” sobiv makselahendus.

Töögrupp jõudis üksmeelele, et 2021. aasta lõpuks viiakse ellu järgmised projektid:

- Juurutatakse lihtsad ja kohesed isikutevahelised (P2P) mobiilimaksed koos pankade vahel toimiva rahaküsimise funktsiooniga.
- Arendatakse välmaksetel põhinevaid makseviise, mida saab kasutada e-kaubanduses ja mobiilseadmetes.
- Katsetatakse lihtsaid ja koheseid mobiilimakseid ning ettevõtete huvi korral käivitatakse need kohtades, kus täna ei saa kaardiga maksta.
- Uuritakse täpsemalt võimalusi riigi poolt inimestele ja ettevõtetele saadetavate nõuete (riigilõivud, maamaksud, trahvid jne) digitaliseerimiseks ja saatmiseks. Sellisel juhul saaks maksja nõude täita internetipangas makset teostades ilma spetsiifilist infot maksekorraldusse lisamata.

JUUBELIAASTA

ANDIS HEA VÕIMALUSE TUTVUSTADA EESTI PANKA, SELLE KUNSTIKOGU JA RAHA AJALUGU LAIEMALE AVALIKKUSELE VEELGI PÕHJALIKUMALT. AASTA VÄLTEL TOIMUSID PANGAS ESKURSIOONID, SEMINARID JA PEREPÄEVAD.

18. MAIL TÄHISTASIME EESTI PANGA MUUSEUMIS ÜLEEUROPALIST MUUSEUMIÖÖD. MUU HULGAS SAID KÜLASTAJAD KUULATA EESTI PANGA BÄNDI, OSALEDA VIKTORIINIS NING LASTA TEHA ENDAST FOTO.

28. SEPTEMBRIL TOIMUS EESTI PANGA MUUSEUMIS JUBA TRADITSIOONIKS SAANUD RAHATARKUSE PEREPÄEV. HARIVA JA SAMAS MEELELAHUTUST PAKKUVA PROGRAMMI AITASID KOKKU PANNA FINANTSINSPEKTSIOON JA RAHANDUSMINISTEERIUM.

FOTOD: ARNO MIKKOR

2019. SÜGISEL KUTSUSIME
KÕIKI HUVLISI EESTI PANKA
EKSKURSIONIDELE. RINGKÄIGUD
TUTVUSTASID KESKPANGA
AJALOOLISTE HOONETE MITMEKESIST
ARHITEKTUURI NING KUNTIKOGU
PÄRLEID. RINGKÄIKE JUHTISID EESTI
PANGA AJALOO ASJATUNDJA MÄRT
KARMO, EESTI KUNSTIAKADEEMIA
REKTOR PROFESSOR MART
KALM, EESTI KUNSTIAKADEEMIA
RAAMATUKOGU JUHATAJA MAIT
VÄLJAS NING KUNSTITEADLANE JA
DRAMATURG EERO EPNER.

STATISTIKAALANE TEGEVUS

STATISTIKA KOOSTAMINE JA LEVITAMINE

Eesti Pank on statistikaameti kõrval teine riikliku statistika tegija Eestis, vastutades riigi finants- ja välissektori ning finantskontode statistika eest. Statistikaandmeid kasutatakse Eesti majanduse ja finantssektori käekäigu analüüsimisel ning prognooside koostamisel. Lisaks sellele on andmestik sisendiks Euroopa Liidu, majandus- ja rahaliidu ja muu rahvusvahelise statistika tegemisel. Eesti Pank osaleb Euroopa majandus- ja rahaliidu statistikametoodikate arendamises ja Euroopa keskpankade süsteemi ühiste registrite ja andmebaaside pidamises.

Statistikatööde tegemisel lähtutakse Eesti Panga statistikatööde loetelust, mis on osa riiklikust statistikaprogrammist. Statistika avaldamisel ja edastamisel 2019. aastal kalenderplaanist kõrvalekaldeid ei esinenud. Iga kalendriaasta kohta koostatavates rahvusvahelistes kvaliteediraportites tunnistati Eesti Panga statistika usaldusväärseks, kvaliteetseks ja Euroopa Liidu ning rahvusvaheliste nõuetele vastavaks.

Huvi välisveebis avaldatud statistika vastu oli jätkuvalt suur ja jagunes nii valdkondade kui ka kasutatud seadmete kaupa sarnaselt eelneva aastaga (vt joonis 12). Enim tuntakse huvi finantssektori statistika vastu ja enamasti vaadatakse statistikat lauaarvuti kaudu (vt joonis 13).

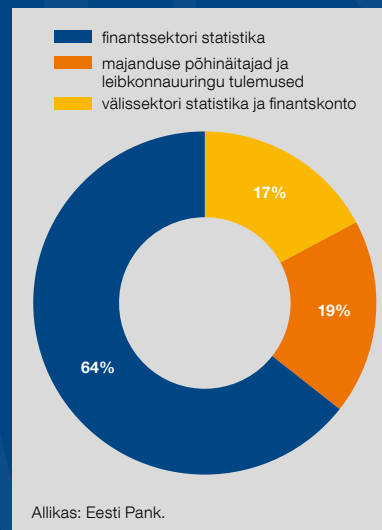
Viimastel aastatel on kõige rohkem kasvanud huvi maksestatistika valdkonna vastu. Statistika kasutajatelt saadud tagasisidele tuginedes täienes maksestatistika veebirubriik. Uuendati nii tabeleid kui ka jooniseid eesmärgiga pakkuda laiale avalikkusele senisest mitmekesisemat ja huvipakkuvat teavet. Tähtsamate muudatustena kaasajastati makseviiside grupeerimist, mõned väheolulised andmelõiked asendati uute ja olulisematega ning maksete aegrida pikenes viie aasta võrra.

Olulist infot Eesti majapidamiste varandusliku seisu ja tarbimisharjumuste kohta lisas 2017. aastal korraldatud ja oktoobris välisveebis avaldatud leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste (*Household Finance and Consumption Survey*, HFCS) uuringu tulemused, mida tutvustati ka teemakohasel loengul. Uuring viiakse läbi iga kolme aasta tagant.

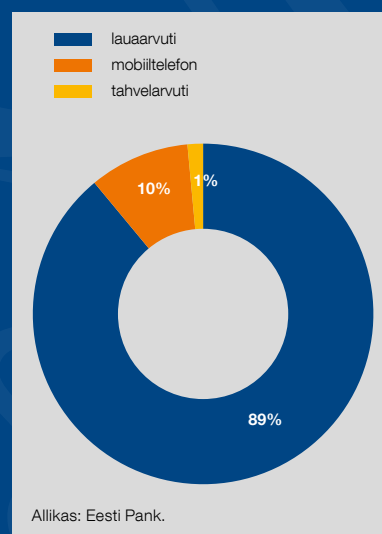
2019. aastasse jäi ka Euroopa Keskpanga ja Eurostati nõuete kohane finantskontode ja maksebilansistatistika tagasiulatuvate aegridade täpsustamine (Benchmark Revision 2019). Kui tavaliselt täpsustatakse statistikat tagasiulatuvalt kuni neli aastat, siis seekord täpsustati andmeid kuni aastani 2004. Kuna uuendatud aegread pidid jõudma igasse avaldamiskanalisse, tõi see kaasa rahvusvahelistele organisatsioonidele edastatud statistikanäitajate arvu hüppelise kasvu (vt joonis 14).

Et info avaldatud statistika ja selle põhisõnumite kohta jõuaks tarbijateni tõhusamalt ning et andmete kasutamine oleks hõlpsam, alustati seniste statistiliste pressiteadete ümberkujundamist infograafilisteks näidikulaudadeks. Esimesed valdkonnad, kus uuendused aset leidsid, olid maksebilans ja välisreiside statistika. 2020. aasta miinimumplaan on lisada infograafilised näidikulaud ka maksestatistika ning finantskontode statistika juurde.

JOONIS 12. EESTI PANGA
VÄLISVEEBI STATISTIKA
KASUTAMINE VALDKONNITI

JOONIS 13. EESTI PANGA
VÄLISVEEBI STATISTIKA KASU-
TAMINE KASUTUSSEADME JÄRGI

UUTE STATISTIKAVALDKONDADE ARENDAJINE

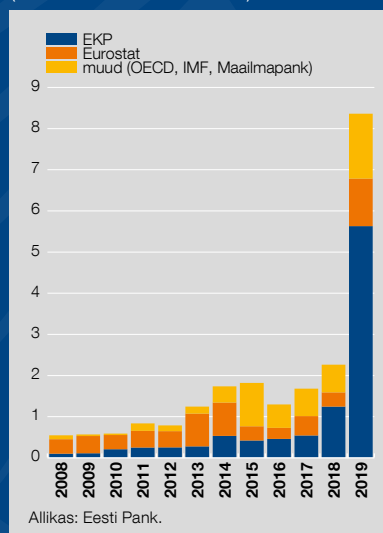
Tulenevalt Eesti Panga strateegilisest eesmärgist pakkuda avalikkusele varasemast laialtulatust statistikat pankadevälise Eesti finantssektori kohta tihendati koostööd finantssektori katusorganisatsiooniga FinanceEstonia. Koostöö eesmärk on leida sobiv kompromiss statistika-tarbija ootuste ja tegelike võimaluste vahel, sest uue andmevajadusega kaasnevad paratamatult täiendavad kulud, sh lisanduv aruandluskoor-mus. Lisaks analüüsiti juba avaldatavate statistikatabelitel ja -jooniste kasutust. See on aluseks vähem huvipakkuva statistika asendamiseks huvitavamaga. Näiteks 2020. aasta II kvartalis on plaanis hakata aval-dama investeerimisfondide, sh pensionifondide terviklikku statistikat.

Kogu aasta jätkus pingeline töö 2018. aastal alguse saanud üksik-asjalike krediidiandmete aruandluse (AnaCredit) kvaliteedikontrolli süs-teemi ülesehitamiseks. See hõlmas nii kõnealuse andmestiku siseste seoste kirjeldamist kui ka teiste andmeallikatega kõrvutamist ning vas-tavate automatiseeritud protseduuride juurutamist. Tehtud töö tulemus-likkusest annab tunnistust EKP väga kõrge hinnang Eesti detailsete krediidiandmete kvaliteedile. AnaCrediti andmed saavad euroala üleselt selleks loodud andmebaasis laenuaru analüüsi põhisisendiks loodeta-vasti 2020. aastal.

EKP keskendus 2019. aastal statistikametoodika arendamisel kol-mele valdkonnale – rahaloomeasutuste bilansistatistika, maksestatistika ja finantskontode statistika. Nende valdkondade aruandlusnõudeid ootavad ees ulatuslikud muudatused, mille tulemusena on aastast 2021 täienemas ka avaldatava statistika detailsus mainitud valdkondades. Lisaks sellele oli fookuses EKPSi pankade ühtse raporteerimisraamistiku loomine, millest saab lähiajal üks peamine rahvusvaheline arendus-ülesanne, kus kaasa lüüa tuleb.

Kogu aasta jätkus pingeline töö 2018. aastal alguse saanud üksikasjalike krediidiandmete aruandluse kvaliteedikontrolli süsteemi ülesehitamiseks.

JOONIS 14. STATISTIKA
EDASTUS RAHVUSVAHELISTELE
ORGANISATSIOONIDELE
(NÄITAJATE ARV MLN)

Üleminek pankade ühtsele raporteerimisraamistikule

Statistika tegemiseks ja pangajärelevalve korraldamiseks on vaja palju erinevaid andmeid ning nende edastamisel on suurim koormus krediidiandmestiku. Kasvavate aruandlusnõuete leevendamiseks on Euroopa Keskpankade Süsteem (EKPS) võtnud pikaajaliseks eesmärgiks statistikakogumise aruandlused võimalikult suures ulatuses riikideülel standardiseerida. Mõtte teostamiseks on alustatud integreeritud aruandlusraamistiku (*Integrated Reporting Framework, IReF*) väljatöötamist.

IReFi ülesehituse põhimõte on, et paljude üksikute nõrgalt seotud aruannete asemel tuleb koostada ja keskpangale edastada ainult üks, kuigi palju detailsem integreeritud aruannete komplekt. Sellisel kujul andmete edastamise eelisana nähakse, et pankade töö andmete agregatsiooniks vajaliku meetoodika tundmise ja ebakõlade lahendamise väheneb, mistõttu pankade jaoks on aruandluse koostamine tõhusam ja vähem kulukas.

Üksikasjalikuma andmekogumise positiivne külg on ka see, et aruandluse koostamise juhistes on vaja muudatusi teha palju harvem. See parandab andmete aegrea võrreldavust. Üldiselt eeldataksegi, et pankade kulude vähenemise kõrval on teine positiivne tulem kogutavate andmete kvaliteedi jätkuv paranemine.

Erinevatel foorumitel IReFi ideed tutvustades on see leidnud krediitiasutuste suure toetuse. Pangad peavad teostatavaks ka EKPSi kavatsust jõuda IReFi rakendamiseni järkjärgult aastate 2024–2027 jooksul.

STATISTIKA INFOSÜSTEEMIDE ARENDAMINE

Et statistika tegemise ja avaldamise süsteemid oleksid kestlikud ja tõhusad, algatati 2019. aastal mitmeid IT-arendusi. Mahukaim neist oli panga veebilehel statistika avaldamise rakenduse viimine uuele ja kaas-aegsemale platvormile, mis suurendab süsteemi paindlikkust tulemaks toime tulevaste arendusvajadustega.

Olulisi muutusi tehti ka andmekogumise rakenduses, kuhu viidi sisse aruannete vahelise valideerimise funktsionaalsus. Uuendus võimaldab märgatavalt tõhustada andmekogumise protsessi ja pakkuda andmesitajatele terviklikumat tagasisidet.

Statistika tegemine sõltub kiirelt muutuvast maailmast järjest enam IT-võimalustest. Tulemaks toime järjest üksikasjalikuma ja suureneva andmemahuga ning kasutajate pidevalt kasvava andmevajadusega, alustati ettevalmistusi statistika tegemise uue infosüsteemi arendamiseks. Sellest kujuneb statistikavaldkonna lähiaastate suurim arendusprojekt. Uue süsteemiga on plaanis täielikult minna üle seniselt üksiku väljundi põhiselt statistika tegemiselt integreeritud statistika tegemisele.

STATISTIKAORGANISATSIOONI ARENDAMINE

Et uute ülesannete ja tehnoloogiaga paremini hakkama saada, täpsustati statistikaosakonna töötajate arengueesmärke. Selleks koostati tulevikku suunatud kompetentsimudel, mis aitab sihtide seadmisel ja koolituste planeerimisel.

Kui alates 2019. aastast koostab Eesti Pank kvartali finantskontode kõrval ka aastaseid kontosid, mille eest vastutas varem statistikaamet, alustati teisel poolaastal hetkel Eesti Panga pädevuses oleva teenuste väliskaubandusstatistika valdkonna üleandmist statistikaametile. See peaks jõudma lõpule 2021. aastal, võimaldades paremat asutustevahelist spetsialiseerumist ning teenuste väliskaubandusstatistika valdkonna sidumist statistikaameti poolt tehtava ettevõtlusstatistikaga.

2019. aasta teises pooles alustati hetkel alustati teisel poolaastal hetkel Eesti Panga pädevuses oleva teenuste väliskaubandusstatistika valdkonna üleandmist statistikaametile.

Üheks statistikavaldkonna eelmise aasta märkimist väärivaks sündmuseks oli kindlasti ka juunis Tallinnas peetud Euroopa Keskpankade Süsteemi Statistakomitee väljasõiduistung. Euroala keskpankade kõige väiksema statistikaosakonna jaoks oli tegemist suure korraldustööga. Saadud positiivne tagasiside oli kinnitus selle ürituse igakülgsele õnnestumisele.

ANALÜÜS JA NÕUSTAMINE

SEIRE JA MAJANDUSANALÜÜS EESTI PANGAS

Eesti Panga põhiülesannete täitmine eeldab majanduse pidevat seiret. Tulemuste avalikustamise mõttes jaguneb analüütiline töö kaheks.

Märkimisväärne osa Eesti Panga tehtavast analüüsist, nt rahaturuoperatsioonide, arvelduste ja sularaharingluse vallas, ning selle tegevuse tulemused ei leia reeglina levitamist väljaspool Euroopa Keskpankade Süsteemi. Erandiks on Eesti Panga ekspertide sõnavõttud ja arvamused artiklid või blogid.

Teine osa seiretegevusest, sh finantsstabiilsuse ja Eesti majanduse olukorra analüüs laiemalt, seab eesmärgiks ka avalikkuse teavitamise/avaliku arvamuse kujundamise korraliselt üllitatavate ülevaadete näol.

2019. aastal avaldati Eesti Panga veebilehel järgmised ülevaadet:

1. Majanduse rahastamise ülevaade, mis käsitles nii reaalsektori ettevõtete kui ka pankade endi rahastamise võimalusi.
2. Konkurentsivõime ülevaade, milles analüüsiti Eesti eksportijate konkurentsivõimet välisurgudel ning iseloomustati majanduse seisumakrotasakaalu vaatenurgast.
3. Kaks tööturu ülevaadet, mis käsitlesid tavapärase tööjõu nõudluse ja pakkumise kõrval ka võõrtööjõu kasutamise mõju teemat.
4. Kaks finantsstabiilsuse ülevaadet, mis sisaldasid finantssektori toimimist ohustavate riskide, sh laenude teenindamise võime hinnanguid.

Igas kvartalis ilmunud sarja Rahapoliitika ja Majandus numbrid sisaldasid kogu majandust haaravaid käsitusi ning uuendatud ettevaadet Eesti majanduse käekäigu kohta.

Lisaks korralistele ülevaadetele analüüsis Eesti Pank 2019. aastal ka uue valitsuskooalitsiooni kohustusliku kogumispensioni vabatahtlikuks muutmise plaaniga seotud riske nii paari aasta kui ka pikemas ettevaates. Hinnangu tulemused avalikustati novembris.

Lisaks nimetatud ülevaadetele avaldas Eesti Pank korrapäraselt Eesti majanduse põhinäitajate kommentaare ja pressiteateid ning jätkas majandusanalüüsi tulemuste tutvustamist avalikel loengutel.

PROGNOOS

Eesti Pank koostas 2019. aastal varasema kahe asemel neli majandusprognoosi, avalikustades Eesti majanduse väljavaate märtsis, juunis, septembris ja detsembris. Kahel korral valmis prognoos koostöös Euroopa Keskpanga (EKP) ja teiste eurosüsteemi keskpankadega ning kahel korral – märtsis ja septembris – iseseisvalt. Euroala tervikprognoos, mis on tähtis sisend EKP nõukogu rahapoliitiliste otsuste kujundamisel, põhineb juunis ja detsembris liikmesmaade keskpankade tehtud riigipõhistel prognoosidel, kuid märtsi- ja septembrikuised euroala prognoosid koostatakse samuti riigipõhiselt, ent EKP poolt.

Euroala prognooside koostamist koordineerib EKP juures tegutsev rahapoliitika komitee, mille alluvuses tegutsevad prognoosimise, riigi-

Eesti Pank koostas 2019. aastal neli majandusprognoosi.

Hõivatute osakaal Eesti
ühiskonnas on tõusnud läbi
aegade suurimaks.

rahanduse ja prognoosimudelite arendamise töörühmad. Eesti Panga eksperdid osalevad nii rahapoliitika komitees kui ka selle töörühmades. Eesti Panga eksperdid aitasid koostada ka Euroopa Komisjonis ja OECDs Eesti majanduse kohta tehtavaid prognoose.

Eesti Panga väljaannete seerias Rahapoliitika ja Majandus toetasid prognoosistsenaariumeid mitmed päevakajalised teemakäsitlused. Prognoosi ümbritsevat konteksti aitasid avada tulumaksureformi mõju hinnangud, aga ka ettevõtete ootuste seos tööstussektori toodangu mahuga ning lühiajaliste ennakindikaatorite seos tööturu peamiste näitajatega. Eesti majanduse struktuuri pidevast muutumisest tingituna pälvis eraldi tähelepanu ekspordi kompositsioon ja selle mõju jõukuse kasvule.

Kuna 2019. aasta oli maailma kaubanduses väga heitlik, siis üksikasjalikumad ülevaated vaatlesid nii proteksionismi mõju laiemalt kui ka kitsamalt Brexitiga kaasnevaid ohte. Kaks tõenäoliselt olulisimat eriteemat käsitlesid lühiajalist töötamist Eestis ning selle mõjusid Eesti tööturule ja majandusele ning plaanitava teise pensionisamba süsteemi muutmisest tuleneda võivaid majanduslikke mõjusid. Valitsemissektori tegevustega seotult olid tähelepanu all ka riigi võimalused majandustsükli silumiseks. Lisaks aitasid hinnakasvu prognoosi tagamaid avada tasakaalulise inflatsioonimäära tuvastamine ja baasiefekti mõju hinnakasvule.

2019. aastal tehtud prognoosides viitas Eesti Pank läbivalt sellele, et majandus on juba liikumas aeglustuval kursil, kuid väga head olud jätkuvad. See väljendub selgelt tööturul, kus hõivatute osakaal ühiskonnas on tõusnud läbi aegade suurimaks ning tööpuudus püsib samal ajal väga väike ning kuigi palgakasv eelmiste aastatega võrreldes pisut aeglustub, jääb tööjõukulude kasv tööjõu nappuse tõttu endiselt kiireks. Riigi seisukohast tähendavad sellised olud tavapärasemast suuremaid maksulaekumisi ning Eesti Pank on olnud arvamusel, et valitsemissektori eelarve ei tohiks sellistes oludes puudujäägis olla.

UURINGUD

Vastavalt Eesti Panga strateegilisele uurimisplaanile keskenduti rahapoliitika ja majandusuuringute osakonnas peamiselt rahapoliitika ja finantsstabiilsusega seotud teemadele ning makromajandus- ja pangandussektori mudelite arendamisele. Panga ökonomistide ja külalisuurijate uurimistöode põhjal avaldati 2019. aastal üheksa Eesti Panga toimetist ning kaks Eesti Panga teemapaberit (vt lisa 3). Samuti avaldati uuringute põhjal artikleid teadusajakirjades ja Euroopa Keskpannga toimetiste seerias. Kokku aktsepteeriti avaldamiseks ja/või avaldati majandusuuringute allosakonna ökonomistide ja külalisuurijate autorluses või kaasautorluses 2019. aastal 19 teadusartiklit (vt lisa 3). Lisaks avaldati Euroopa Keskpannga toimetiste sarjas üks uurimus. Uurimistöode tulemusi tutvustati rahvusvahelistel teaduskonverentsidel.

2019. aastal jätkus pangas uuringutealane rahvusvaheline ja kodumaine koostöö. Majandusuuringute allosakonna spetsialistid osalesid euroala keskpankade uurimisvõrgustikus *Household Finance and Consumption Network*. Külalisuurijate programmi raames oli pangas tööl kolm väliseksperti ning üks kodumaine külalisuurija. Jätkusid ka avatud seminarid, mille raames esines pangas 13 külalislektorit.

Eesti Panga teaduspreemia laureaatideks osutusid 2019. aastal doktoritöö kategoorias Nataliia Ostapenko, kelle uurimus käsitles rahapoliitiliste šokkide ja reaalmajanduse muutuste vastastikuseid mõjusid, ning magistritöö kategoorias Caio Augusto Raduy Koslyk uurimusega tehnoloogiuudiste mõjust Ameerika Ühendriikide äriühendustele.

Teaduskoostöö raames toetas Eesti Pank rahvusvahelise teaduskonverentsi „Economic Challenges in Enlarged Europe 2019“ korraldamist ning Tartu ülikooli ja Tallinna tehnikaülikooli majandusteaduse doktori- ja magistrikoostöökoostööle läbiviimist. Vastavalt Tartu ülikooli ning Eesti Panga vahelisele koostöökokkuleppele viisid panga töötajad Tartu ülikoolis läbi kaks loengutsükli monetarökonomikast ja ökonomeetriast.

Teemapaberite sarja raames avaldatakse pangas tehtud analüüside ja uuringute ülevaateid. Nende teemaring on lai ja võib seetõttu hõlmata kõigile majandusajandajatele: teadlastele, poliitikakujundajatele, ettevõtjatele, aga ka lihtsalt majandushuvilistele teadmiste täiendamiseks.

NÕUSTAMINE

Eesti Pank on valitsuse nõustajaks mitmes olulises majanduspoliitika valdkonnas. Eesti Panga huvisfääris on eeskätt majanduse stabiilne areng ja Eesti finantssektori stabiilsus ning viimasega seonduvalt ka Euroopa majandus- ja rahaliidu parem toimimine.

Eesti Panga analüüside järgi jäi majanduse kasv Eestis ka 2019. aastal suhteliselt kiireks, inflatsioonitempo aeglustus, jooksevkonto oli ülejäägis ning väliskohustused vähenesid. Lähiaja ohud on pigem seotud väliskeskkonnaga (Brexit, kaubandussõjad ja piirkondlikud vastasseisud).¹ Eesti majanduse vastupanuvõime võimalikele kriisidele on viimastel aastatel suurenenud. Samas viitas mitu majandusnäitajat hinnakonkurentsivõime vähenemisele välisurgudel, mis võib ohustada Eesti majanduse pikaajalist kasvuvõimekust.

Oma sõnumites rõhutas Eesti Pank korduvalt, et kuigi majanduskasvu lauge vaibumine on juba alanud, toimib Eesti majandus veel mitme aasta jooksul ülalpool oma potentsiaalseks peetavat taset. Sellises olukorras ei vaja Eesti majandus eelarvepoliitika tuge. Eelmistel aastatel süvenenud valitsemissektori struktuurne puudujääk viitab liiga lõdvale eelarvepoliitikale. Valitsus kavatseb soovitud suuremaks kujunenud eelarvepuudujääki vähendada järk-järgult, lähtudes eelarvereeglitest tulenevast eelarvepositsiooni parandamise miinimumnõuetest. Eesti Pank soovitas taastada valitsemissektori eelarve struktuurne tasakaal võimalikult ruttu. Kuna eelarvepositsiooni parandamine võib langeda aega, mil majanduskasv aeglustub, on soovitatav, et kulude struktuur on võimalikult palju majanduskasvu toetav.

Eesti Pank ei pooldanud ka valitsuse kava muuta kogumispensioni süsteemis osalemine vabatahtlikuks ja lubada seni kogutud säästetud pensionifondidest välja võtta. Pensionide teise sambasse kogunenud säästude väljavõtmine toob järgnevatel aastatel tõenäoselt kaasa

¹ Finantssektoriga seotud riskide ja seisukohtade kohta loe lähemalt peatükist „Finantsstabiilsuse tagamine“.

Kuigi majanduskasvu lauge vaibumine on Eestis juba alanud, toimib majandus veel mitme aasta jooksul ülalpool oma potentsiaalseks peetavat taset.

Eesti Pank ei pooldanud valitsuse kava muuta kogumispensioni süsteemis osalemine vabatahtlikuks ja lubada seni kogutud säästud pensionifondidest välja võtta.

hüplikkuse Eesti majandusnäitajates. Majanduse suurem heitlikkus võib omakorda aeglustada pikaajalist kasvuväljavaadet. Valitsuse jaoks tähendab teise samba vabatahtlikuks muutmine pikas ettevaates vananemisega seotud kulutuste suurenemist.

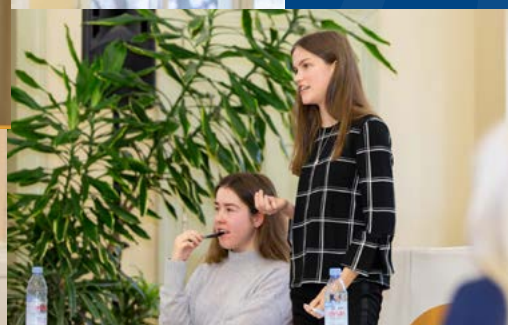
Jätkusid juba traditsiooniks kujunenud kohtumised riigikogu ja valitsuse liikmetega, samuti ettevõtete ja erialaliitude esindajatega. Eesti Panga jaoks on niisugused kohtumised mitte ainult oma sõnumi edastamise, vaid ka info kogumise kohaks. Riigikogus on panga peamine suhtluspartner rahanduskomisjon. Valitsuse pensionireformi kavaga seondult tutvustas Eesti Pank oma vaateid ka sotsiaalkomisjonile.

Eesti eelarvepoliitika hindamiseks 2014. aastal loodud sõltumatu eelarvenõukogu saab Eesti Pangalt tehnilist tuge ruumide, tehniliste vahendite ja ka mõningase taustateabe näol, mida eelarvenõukogu tõlgendab iseseisvalt.

KOOLINOORED

SAID JUUBELIAASTA RAAMES OSALEDA RAHA- JA MAJANDUSPOLIITILISTES DEBATTIDES. EESTI VÄITLUSSELTSI ABIL KORRALDATUD ARUTELUD TOIMUSID KOLMES LINNAS – TALLINNAS, PÄRNUS JA TARTUS – NING NEIS LÕID KAASA KA EESTI PANGA JUHATUSE LIIKMED.

TARTU MIINA HÄRMA
GÜMNAASIUMIS
TEKITAS ELEVAT
MÕTTEVAHETUST
KÜSIMUS, KAS
TULEVIK ON
SULARAHATA.

TALLINNA INGLISE KOLLEDŽIS
JA PÄRNU SÜTEVAKA
HUMANITAARGÜMNAASIUMIS
VÄITLESID KOOLINOORED
TEEMAL, KAS HINNATÕUS ON
MAJANDUSELE KASULIK VÕI
KAHJULIK.

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ JA AVALIK SUHTLUS

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

Eesti Panga põhiülesannete täitmine on tihedalt läbi põimunud tegevusega Euroopa Keskpanga koostöökogudes, olgu selleks majandusarengu analüüsimine ja prognoosimine, rahapoliitiliste otsuste langetamine või finantsstabiilsuse hindamine. Eesti Pank esindab Eestit Rahvusvahelises Valuutafondis (IMF), mis jälgib liikmesriikide majanduspoliitikat ja pakub vajadusel finantsabi. Samuti osalevad Eesti Panga esindajad Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni ning teiste rahvusvaheliste asutuste tegevuses. Selliseid koostöökogusid on töö- ja rakkerühmasid arvestades kokku ligikaudu 200 (vt tabel 4).

Euroopa Parlamendi valimiste, Euroopa Komisjoni juhtide ja Euroopa Keskpanga juhi vahetumise tõttu oli 2019. aasta Euroopa Liidus uute sihtide seadmise aeg. Uueks läbivaks teemaks kujunes kliimamuutustega toimetulek ning Euroopa Keskpangas alustati rahapoliitika strateegia ülevaatus. Jätkuvatest Euroopa Liidu aruteludest olid 2019. aastal Eesti Panga jaoks olulisimad finantsstabiilsusega seotud teemad, näiteks ühtse kriisilahendusmehhanismi püsiva kaitsemeetme ja ühtse hoiusekindlustuse loomine, rahapesuvastase järelevalveraamistiku tugevdamine ning kapitaliturgude liidu süvendamine. Samuti jätkusid arutelud finantstehnoloogia valdkonna reguleerimise ja virtuaalvääringute üle. Euroopa Keskpank ja ka Eesti Pank olid juba 2018. aasta lõpus tehniliselt valmis Ühendkuningriigi lahkumiseks Euroopa Liidust. 2019. aastal jälgiti Brexiti majanduslikke mõjusid ning valmistuti tulevaste suhete läbirääkimisteks.

Rahvusvahelise Valuutafondi tegevus keskendus möödunud aastal maailmamajanduse jahtumisest tingitud tagajärgede leevendamisele. IMF soovitab oma liikmesriikidel ellu viia kasvu toetavat eelarvepoliitikat ja paindlikku rahapoliitikat ning vähendada finantssektori riske. Jätkuvalt rõhutab IMF mitmepoolset koostööd, sest praegune majanduskasvu aeglustumine on suuresti tingitud poliitilistest teguritest ehk kaubanduspingetest. IMF analüüsis ka kliimamuutuste teemat ning leidis, et kõige efektiivsem meetod heitgaaside vähendamiseks on fossiilkütuste miksustamine.

IMFi tegevuse tõhustamiseks jätkati organisatsiooni seiretegevuse ning kompensatsioonisüsteemi ülevaatusega. Kahjuks ei toetanud kõik liikmesriigid IMFi tegevuse rahastamise alustalaks oleva kvootide süsteemi reformi, mistõttu üritab IMF kvoodipõhist rahastamist täiendada liikmesriikidega mitme- ja kahepoolsete laenukokkulepete sõlmimisega.

Eesti Pank osaleb IMFi tegevuses Põhja- ja Baltimaade valijaskonna kaudu. Aitasime ette valmistada meie valijaskonna seisukohti eelpool toodud teemadel, aga näiteks ka euroala tegevuse ning rahapesu ja terrorismi vastase võitluse teemal. Korraldasime ka Põhja- ja Baltimaade valijaskonna rahandus- ja finantskomitee põhiliikmete ja nende asetäitjate kohtumised Tallinnas.

Jätkuvatest Euroopa Liidu aruteludest olid 2019. aastal Eesti Panga jaoks olulisimad finantsstabiilsusega seotud teemad, näiteks ühtse kriisilahendusmehhanismi püsiva kaitsemeetme ja ühtse hoiusekindlustuse loomine, rahapesuvastase järelevalveraamistiku tugevdamine ning kapitaliturgude liidu süvendamine.

TABEL 4. EESTI PANGA OSALEMINE RAHVUSVAHELISTE ORGANISATSIOONIDE JA INSTITUTSIOONIDE TÖÖS*

Euroopa Keskpankade Süsteem	
Euroopa Keskpanga nõukogu	Ardo Hansson, Madis Müller
Euroopa Keskpanga üldnõukogu	Ardo Hansson, Madis Müller
Euroopa Keskpanga järelevalvenõukogu	Madis Müller, Maive Rute
Avalike suhete komitee	Viljar Rääsk, Eva Vahur
Eelarvekomitee	Kairi Rätsepp, Helga Käärrik
Finantsstabiilsuse komitee	Jaak Tõrs
Infotehnoloogia komitee	Ahti Roosa, Jarmo Inkinen
Finantskontrolli komitee	Helga Käärrik, Kairi Rätsepp
Turu infrastruktuuride ja maksete komitee	Mihkel Nõmmela, Kaire Torsus
Organisatsiooni arendamise komitee	Kairi Rätsepp, Helga Käärrik
Pangatähtede komitee	Rait Roosve, Margot Luukas
Personalikonverents	Kadi Kapral, Riina Padar-Leppiman
Raamatupidamise ja monetaartulu komitee	Liivi Teder, Kairi Rätsepp
Rahapoliitika komitee	Martti Randveer, Peeter Luikmel
Rahvusvaheliste suhete komitee	Raoul Lättemäe, Anu Randveer
Riskijuhtimise komitee	Kaari Kumari, Gerlyn Peetson
Siseauditorite komitee	Henn Oit, Janno Kase
Statistikakomitee	Jaanus Kroon, Ain Paas
Turuoperatsioonide komitee	Fabio Filipozzi, Kristel Leo
Õiguskomitee	Kadi Kapral, Marek Feldman
Euroopa Liidu Nõukogu	
Mitteametlik majandus- ja rahandusajade nõukogu (mitteametlik ECOFIN)	Ardo Hansson, Madis Müller
Majandus- ja rahanduskomitee (EFC)	Madis Müller, Raoul Lättemäe, Maive Rute
Euroopa Komisjon	
Euroopa Komisjoni ja Euroopa Keskpanga statistikafoorum	Jaanus Kroon
Raha-, finants- ja maksebilansistatistika komitee	Jaanus Kroon
Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD)	
Majanduspoliitika komitee	Martti Randveer, Ilmar Lepik
Finantsturgude komitee	Taavi Raudsaar
Rahvusvaheline Valuutafond (IMF)	
Aktsionäride nõukogu	Ardo Hansson, Madis Müller
Põhja- ja Baltimaade valijaskonna rahandus- ja finantskomitee (NBMFC)	Madis Müller, Raoul Lättemäe
Euroopa süsteemsete riskide nõukogu (ESRB)	
Haldusnõukogu	Ardo Hansson, Madis Müller
Nõuandev tehniline komitee	Jana Kask
Euroopa Pangandusjärelvalve (EBA)	
Järelevalvenõukogu	Jaak Tõrs, Indrek Saapar
Rahvusvaheliste Arvelduste Pank (BIS)	
Aktsionäride nõukogu	Ardo Hansson, Madis Müller
Keskpanga juhtimise töögrupp	Ardo Hansson
Keskpankade statistika komitee (Irving Fisher Committee)	Jaanus Kroon
Keskpankade turvajuhtide komitee	Rait Roosve
* Tabelis on toodud ainult need komiteed ja koostööfoorumid, mille raames 2019. aastal toimus istungeid ja arutelusid.	

Eesti Pank aitas korraldada ka IMFi seirevisiidid Eestisse. Oktoobris toimunud täiemahulisel konsultatsioonil pidas valuutafond Eesti majanduse olukorda heaks, kuid soovitas pikaajaliselt jõukohast taset ületava kasvu tõttu vähendada stimuleerivaid eelarvemeetmeid. Samas saab Eesti keskpikas vaates kasutada fiskaalruumi selleks, et toetada tootlikust suurendavaid investeeringuid ja struktuurireforme. Jätkuvat tähelepanu peab pöörama rahapesu ja terrorismi tõkestamise tugevdamisele.

Tegevusele Euroopa Liidu koostöökogudes ja IMFis lisandus mullu hulgaliselt kohtumisi teiste keskpankadega, Euroopa Komisjoniga, reitinguagentuuridega ja välisriikide saatkondadega, kus Eesti Pank tutvustas Eesti majanduse ja finantssektori arengut ja väljavaateid ning finantstehnoloogilisi uuendusi. Eesti Panga töötajad jagasid Euroopa Liidu tehnilise abi projekti raames teadmisi ja kogemusi Valgevene keskpanga töötajatega ning rahvusvahelistel seminaridel.

Eesti Pank jagas oma kogemusi

Eesti Panga eksperdid jagavad hea meelega oma teadmisi ja kogemusi teiste keskpankade kolleegidega. Üks võimalus selleks on tehnilise abi koostööprojektid. Koostöövõimalusi aitab leida osalemine Euroopa Keskpanga rahvusvahelise koostöö komitee tehnilise abi koostöö rakkerühmas ning kahepoolne suhtlus teiste keskpankade ja organisatsioonidega.

2019. aastal osales Eesti Pank Euroopa Komisjoni mestimisprojekti, mille eesmärk oli tugevdada Valgevene keskpanga institutsionaalset raamistikku. Euroopa Liidu rahastatav programm kestis 18 kuud ja lõppes 2019. aasta juulis. Projekti eestvedajateks olid Saksamaa, Poola ja Leedu keskpangad ning selles osalesid lisaks Eesti Pangale veel Prantsusmaa, Austria, Rumeenia, Sloveenia ja Soome keskpangad. Projekti raames toetas Eesti Pank Valgevene keskpanga uue kommunikatsioonistrateegia väljatöötamist ja kommunikatsiooniosakonna töökorralduse tõhusamaks muutmist.

Statistika valdkonnas tutvustati Venemaa keskpanga kolleegidele Eesti Panga statistikaosakonna tööprotsesside korraldust ja mobiilside suurandmetel põhinevat piiriületusstatistika koostamise meetodit. Samuti osalesime koos OECD ja teiste statistikaorganisatsioonidega Indoneesia keskpanga korraldatud koolitusseminaril, jagades Eesti kogemust digitaal- ja e-kaubanduse statistilisest mõõtmisest ning suurandmetel põhineva piiriületusstatistika koostamisest.

Eesti tehnoloogiaalast kogemust maksekeskkonna ja *fintech*'i teemadel jagasime rahvusvahelise organisatsiooni Alliance for Financial Inclusion organiseeritud globaalsel dialoogil „Global Dialogue on Regulatory Approaches for Inclusive FinTech“.

Juubeliaasta andis hea võimaluse tutvustada keskpanka ja tema tegevusi Eesti avalikkusele veelgi laiemalt.

2019. aastal pöörasime veelgi suuremat tähelepanu Eesti Panga tekstide selgusele ja loetavusele, et need oleksid arusaadavad ka majandusliku erihariduseta inimestele.

AVALIK SUHTLUS

Eesti Panga avalik suhtlus toetab keskpanka eesmärkide saavutamist. Mida paremini me suudame oma tegevusi ja eesmärgi ühiskonnale arusaadavaks teha, seda edukamalt me oma ülesandeid täidame.

Kõige rohkem puutuvad inimesed Eesti Panga teabe, analüüside ja seisukohtadega kokku meedia vahendusel. Seetõttu moodustab suure osa keskpanka avaliku suhtluse alasest tööst suhtlus ajakirjanikega, artiklite kirjutamine, intervjuude andmine ning päringutele vastamine. Samas saavad inimesed vajalikku ja värsket infot alati ka meie kodulehekülje ning Twitteri ja Youtube'i kaudu.

Kõigil soovijail on võimalik tasuta külastada Eesti Panga muuseumit ning Eesti Panga poolt korraldatud avalikke loenguid ja muid avalikke üritusi. Panga kõneisikud esinevad kohtumistel ja konverentsidel, kirjutavad arvamuskäsitlusi ning annavad kommentaare päevakajalistel teemadel.

2019. aastal pöörasime veelgi suuremat tähelepanu Eesti Panga tekstide selgusele ja loetavusele, et need oleksid arusaadavad ka majandusliku erihariduseta inimestele. Võrreldes varasemate aastatega kasutasime aina rohkem infograafikuid, näiteid ja võrdlusi ning pöörasime tähelepanu selge keele põhimõtetele.

Aasta teises pooles tõusis ühiskonna suurema tähelepanu alla valitsuse plaan muuta vabatahtlikuks pensionisüsteemi teine samm. Augusti lõpus avaldas valitsus muudatuste põhijooned, mille põhjal tegi Eesti Pank majanduslike mõjude hindamiseks analüüsi ning esitas need koos omapoolsete ettepanekutega oktoobris valitsusele ja avalikkusele.

Eesti Pank analüüsis, milline võib olla pensionisüsteemi muudatuse vahetu mõju hinnatõusule ja Eesti majandusele ning pikajaline mõju riigirahanduse jätkusuutlikkusele. Keskpanka laiem eesmärk oli aidata kaasa sellele, et väga olulise majanduspoliitilise otsuse tegemisele eelneks ühiskonnas igakülgne ja põhjapanev arutelu. Selleks korraldas keskpank 2019. aasta septembri lõpus koostöös IMFiga pensioniteemalise seminari. Seminaril esinesid pensioniekspertid, kes jagasid Poola, Ungari ja Rootsi kogemusi ning võrdlesid pensionisüsteemide arengut eri riikides. Samuti said sõna Eesti ametkondade esindajad ja pensionisüsteemi kujundajad.

EESTI PANGA 100. JUUBELISÜNNIPÄEVA TÄHISTAMINE

3. mail 2019 möödus 100 aastat Eesti Panga asutamisest. Juubeliaasta andis hea võimaluse tutvustada keskpanka ja tema tegevusi Eesti avalikkusele veelgi enam.

Kuna Eesti Vabariigi ja Eesti Panga sünnid on tihedalt seotud, alustati juubeliüritustega juba 2018. aastal. Kui 2018. aastal aitas Eesti Pank korraldada Euroopa Keskpankas Eesti moodsa kunsti näitust, siis juubeliaastal sai Eesti avalikkus Mikkelis muuseumis mitme kuu jooksul nautida koostöös Eesti Kunstimuuseumiga korraldatud näitust „Rahakunst“. Näitus tutvustas Eestis viimase saja aasta jooksul käibel olnud

rahatähtede kujundust. Samal ajal anti välja raamat „Rahakunst ja Eesti 1918–2018“. Lisaks toimusid Mikkelis muuseumis haridusprogramm „Rahajutt“, kuraatorituurid ja rahateemalised vestlusõhtud.

Eesti Panga muuseumis sai 2019. aasta jooksul näha aardeid rahakollektsionääride erakogudest. Kokku korraldati näitusesarja raames kuus ajutist väljapanekut, mis olid pühendatud Eesti omavääringute kujunemisele, kodurahadele, ehterahadele, vigarahadele ja eriteemalistele müntidele.

Alates 2019. aasta maikuust tiirles mööda Eestit juubeliaastaks valminud rändnäitus, mis tutvustas Eesti Panga hoonete kvartalit ning keskpanga rolli ja ajalugu. Rändnäitus seati üles Tallinnas Mustamäe Keskuses, Stroomi Keskuses, Solarises, Ülemiste Keskuses ning samuti Viimsi Keskuses ja Pärnus Port Artur 2 kaubanduskeskuses. Aasta lõpus oli näitus üleval Tartus Tasku kaubanduskeskuses. Rändnäitust esitletakse Eesti eri paigus veel ka 2020. aastal.

Juubeliaasta puhul korraldati Eesti Panga Iseseisvusaalis 2018. ja 2019. aastal loengutsükkel, kus esinesid rahvusvaheliselt tunnustatud rahandus- ja majandustegelased. Neljast loengust koosnev sari, mis oli mõeldud nii avaliku kui ka erasektori esindajatele, keskendus sellistele teemadele nagu keskpanga kommunikatsioon, läbipaistvus ja sõltumatus ning Euroopa Liidu ja euroraha tulevik.

Avalikkusele pakkusid suurt huvi sügisel korraldatud ringkäigud Eesti Pangas, mille eesmärk oli tutvustada pangakvartalis asuvate hoonete arhitektuuri, ajalugu ning keskpanga kunstikogu. Ringkäike juhtisid Eesti Panga ajaloo asjatundja Märk Karmo, Eesti Kunstiakadeemia rektor professor Mart Kalm, Eesti Kunstiakadeemia raamatukogu juhataja Mait Väljas ning kunstiteadlane ja dramaturg Eero Epner. Ekskursioonide vastu oli suur huvi ja tõenäoliselt jätkatakse nendega ka edaspidi.

Juubeli puhul toimus ka kaks eriprogrammiga perepäeva. Traditsiooniliselt tähistasime Eesti Panga muuseumis 24. veebruaril vabariigi aastapäeva ja avasime näituse Eestis käibel olnud haruldastest rahadest. 28. septembril kutsusime kooliaasta alguse puhul peresid osalema rahatarkuse eriprogrammis, mille aitasid kokku panna finantsinspeksioon ja rahandusministeerium.

Eesmärgiga selgitada Eesti Panga rolli ja majanduse toimimist põhjalikumalt ka nooremale põlvkonnale toimusid Eesti erinevates koolides väitlused, mis korraldati koostöös Eesti Väitlusseltsiga. Debatid juhataksid sisse ja neid kommenteerisid Eesti Panga juhatuse liikmed ning need võtsid aset Tallinnas Inglise Kolledžis, Pärnus Sütevaka Gümnaasiumis ja Tartus Miina Härma Gümnaasiumis. Noored väitlesid teemadel „Kas hinnatõus on majandusele kasulik või kahjulik?“ ning „Kas tulevik on sularahata?“.

Eesti Vabariigi ja keskpanga 100. aastapäeva väärkaks tähistamiseks anti välja mitmeid meene- ja mälestusmünt. 2019. aastal toimusid mündiesitlused Tallinnas Eesti Panga peahoones, aga ka Pärnus, Viljandis ja Tartus.

3.–5. aprillil korraldati seoses majandusajakirja Economic Policy erinumbri väljaandmisega üritus, mis oli Eesti Panga sümbolne kingitus

Eesti Panga 100. juubelisünnipäeva tähistamine erinevate üritustega läks väga hästi korda. Nende abil aitasime suurendada ühiskonna teadlikkust Eesti Pangast ja tema ülesannetest, tuues nõnda keskpanga inimestele lähemale.

majandusteadlastele. Tallinnas toimunud üritus koosnes paneelkohtumisest ning avalikust arutelust ja sellel osalesid tunnustatud majandusteadlased Euroopast ja mujalt.

Juubeliaasta kulminatsiooniks võib pidada tänuüritust Eesti Panga kauaaegsetele koostööpartneritele 3. mail. Päeva häälestas juubelilainele Eesti rahvusringhäälingu hommikuprogramm Terevisioon, mis läks eetrisse Eesti Pangast. Saade oli täies mahus pühendatud Eesti keskpangale ja kajastas lisaks päevakajalistele teemadele ka panga erinevaid tegevusvaldkondi. Eriprogrammi jälgis ligikaudu 60 000 vaatajat. Päeva teises pooles aset leidnud tänuvastuvõtt tõi Eesti Panga Iseseisvussaali kokku hulga koostööpartnereid avalikust ja erasektorist. Panka olid õnnitlema tulnud Vabariigi President Kersti Kaljulaid ja Riigikogu esimees Henn Põlluaas, samuti mitmed Eesti Panga endised juhid. Vastuvõtu keskne sündmus oli Villu Zirnaski raamatu „Eesti Panga lugu“ esitlus. See on esimene täielik ülevaade Eesti Panga sünni- ja arengu- loost. Lisaks esitleti Eesti Posti välja antud Eesti Panga juubelipostmarki. Külalised said tutvuda ka keskpanga ajaloo näitusega.

Eesti Panga 100. juubelisünnipäeva tähistamine erinevate üritustega läks väga hästi korda. Nende abil aitasime suurendada ühiskonna teadlikkust Eesti Pangast ja tema ülesannetest, tuues nõnda keskpanga inimestele lähemale.

ORGANISATSIOON

TÖÖTAJAD

Töötajate arvu poolest on Eesti Pank Euroopa Liidu väikseim keskpang. Avaliku sektori tööandjana peame oluliseks, et keskpanga töötajad oleksid pädevad ja pühendunud.

Keskmine töötajate arv 2019. aastal oli 229. Personali koguvoolavus oli 10%, mis on eelmiste aastatega võrreldes kõrgem (vt joonis 15). Peamiseks voolavuse suurenemise põhjuseks olid 2019. aastal alustatud struktuurimuudatused, mis jõustusid 1. jaanuaril 2020.

Tööleping on peatatud 16 töötajaga, kellest 10 viibib lapsehoolduspuhkusel. 2019. aastal töötas asutustevahelise tähtajalise rotatsiooni korras riigikantseleis 1 töötaja, Rahvusvahelises Valuutafondis 1 töötaja ja Euroopa Keskpangas 2 töötajat. Ühe töötaja leping on peatatud seoses kõrgkoolis õppimisega. Osakoormusega töötab 15 töötajat. 2019. aasta jooksul töötas Eesti Pangas 8 praktikanti.

Eesti Panga töötajate keskmine vanus on 47 aastat. 2019. aasta lõpu seisuga oli noorim töötaja 23aastane ja vanim 71aastane.

Töötajate keskmine tööstaaž on 13 aastat. Eesti Panga töötajatest 43% on mehed ja 57% naised. Töötajatest 79% omab magistr kraadi või sellega võrdsustatud taset, 8% on doktorikraadiga.

2019. aasta jooksul viidi läbi 22 värbamiskonkurssi, millest 3 olid sisekonkurssid.

Töötasud

Eesti Panga presidendi ja asepresidentide töötasu suuruse otsustab Eesti Panga nõukogu. Presidendi töötasu on 10 200 eurot kuus ja asepresidentide töötasu 8 400 eurot kuus.

Panga töötasustamise poliitika eesmärk on toetada vajaliku kvalifikatsiooniga motiveeritud töötajate värbamist ja hoidmist ning tasustada töötajaid organisatsioonis õiglaselt ja tööturul konkurentsivõimeliselt. Keskpanga spetsialistide töötasud on konkurentsivõimelised Tallinna ja Harjumaa piirkonna töötasudega finantssektoris.

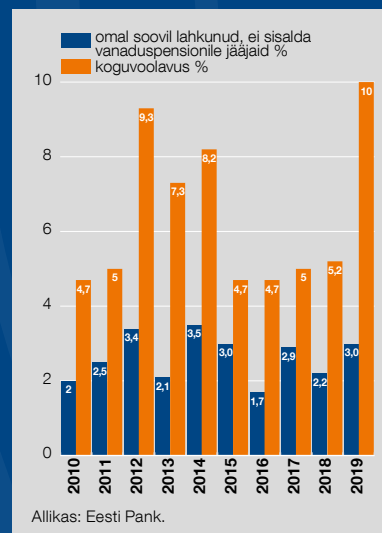
Eesti Panga palgakulu oli 2019. aastal 7.6% suurem kui eelnenud aastal. Palgakulu hulka on arvestatud ka ametist lahkunud presidendi lahkumishüvitis ning tulemuspreemiad.

Organisatsiooni küberkaitse kui strateegiline eesmärk

2019. aastal kinnitati Eesti Panga strateegia aastateks 2020–2024, mille ühe arendusülesande eesmärk on tagada infosüsteemide turvalisus muutuv keskkonnas osutamaks teenuseid ka küberrünnakute korral. Ülesande täitmiseks on Eesti Pank vastu võtnud küberkerksuse plaani, mille järgi tõstetakse organisatsiooni valmisolekut küberruumist tulenevate ja kasvavate ohtude maandamiseks.

Eesti Panga tööjõuvoolavus oli tavapärasest suurem. Selle põhjuseks olid struktuurimuudatused.

JOONIS 15. TÖÖJÕU VOOLAVUS VIIMASE 10 AASTA JOOKSUL

Eesti Panga infotehnoloogiaosakond planeeris eraldi ressursi küberolukorra jälgimiseks ja infosüsteemi seiramiseks ohtude suhtes. Täiendavate investeeringutega lisati meetmeid andmeside välisperimeetri kaitsmiseks ja pahavara kõrvaldamiseks interneti- ning e-posti liiklusest. Samuti juurutati logide analüüsivahend.

Täiendavad turvakihid võimaldavad tuvastada infosüsteemi haavatavusi, paigaldada süsteemidele turvapaikasid ja hallata infovarasid. Korraldatud küberõppus andis kindlustunde, et valitud strateegiasuund on õige ja toetab keskpanka küberturvalisuse tagamisel.

Organisatsiooni kaitsmisel on tähtsaks osaliseks küberohtudest teadlik töötaja. Aasta jooksul korraldas infotehnoloogiaosakond praktilisi koolitusi infosüsteemi kasutajatele. Järgneval aastal plaanib Eesti Pank avada töötajate teadlikkuse tõstmiseks küberhügieeni õppe- ja hindamiskeskonna.

Juhatuse koosseisu muutumine

Eesti Panga juhatus on kolmeliikmeline – sinna kuuluvad president ja asepresidendid. Eesti Panga presidendi ametiaeg on seitse aastat ning teda ei või nimetada ametisse rohkem kui üheks järjestikuseks ametiajaks. Asepresidendi ametiaeg on viis aastat. 6. juunil 2019 lõppes president Ardo Hanssoni ametiaeg ning 7. juunil 2019 alustas Eesti Panga presidendina tööd senine asepresident Madis Müller.

Seoses asepresident Madis Mülleri valimisega Eesti Panga presidendiks vabanes asepresidendi ametikoht ning sellele kohale kuulutati välja avalik konkurss. Konkurssi aitas läbi viia konsultatsioonifirma Tripod.

Avaliku konkursi tulemusena kinnitas Eesti Panga nõukogu 29. juulil 2019 Eesti Panga uueks asepresidendiks ja juhatuse liikmeks Maive Rute. Maive Rute alustas tööd 1. oktoobril 2019. Samas jaotati ümber ka juhatuse liikmete vastutusala.

President Madis Müller juhib Eesti Panka ja kuulub euroala rahapoliitikat kujundavasse Euroopa Keskpanga nõukogusse. Lisaks vastutab Madis Müller siseauditi osakonna, juhatuse sekretariaadi ja administratiivosakonna töö eest ning osaleb ka finantsinspektsiooni nõukogu ja tagatisefondi nõukogu töös.

Asepresident Ülo Kaasik vastutab Eesti Panga rahapoliitilise analüüsi, prognoosi koostamise ja majandusuuringute eest. Peale selle on tema vastutusalas Eesti Panga finantsarvestus ja -aruandlus, infotehnoloogilise töökeskkonna kujundamine ning kuni Maive Rute tööle asumiseni ka statistika tegemine. Ülo Kaasik on Eesti eelarvenõukogu ja Läti eelarvenõukogu liige.

Asepresident Maive Rute vastutusalas on finantsstabiilsuse tagamine, raharingluse korraldamine, maksesüsteemide usaldusväärne ja tõrgeteta toimimine ning statistika tegemine. Maive Rute on Euroopa Keskpanka pangandusjärelevalvet suunava järelevalvenõukogu liige. Lisaks on Maive Rute statistikanõukogu, finantsinspeksiooni nõukogu ning valitsuse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise komisjoni liige.

Millega tegelevad Eesti Panga siseaudiitorid?

Eesti Panga siseaudiitorid auditeerivad tööplaani alusel erinevaid panga tegevuse valdkondi, koostavad auditi aruandeid ja annavad vajadusel soovitusi muudatuste tegemiseks. Kui vaja, kaasatakse auditeerimisel ka väliseid eksperte. Auditite tööplaani koosneb kahest osast – Eesti Panga siseste auditite plaan, mille kinnitab panga nõukogu, ja Euroopa Keskpankade Süsteemi auditite plaan, mille kinnitab Euroopa Keskpanka nõukogu. Aasta jooksul teostab siseauditi osakond keskmiselt 12 auditit.

Siseauditi osakond on eripärane seetõttu, et allub samaaegselt nii nõukogule kui ka juhatusele. Seetõttu annab siseauditi osakond oma tegemistest aru nii nõukogule (2 korda aastas) kui ka juhatusele (4 korda aastas). Nii nõukogu kui ka juhatus võivad anda siseauditile lisaks plaanilistele audititele täiendavaid ülesandeid.

Siseaudiitorid testivad oma võimeid ka töötades mõnda aega erinevate Euroopa keskpankade siseauditimeeskondades.

KOOLITUS- JA ARENDUSTEGEVUS

2019. aastal osales koolitustel 95% panga töötajatest, kokku 217 töötajat. Keskmiselt tuli ühe töötaja kohta 5,4 koolituspäeva, töötajate arendamisse investeeriti 1,8% personalikuludest.

Eesti Panga koostööpartnerid väliskoolituse vallas on Euroopa Keskpank ja erinevate riikide keskpankad, samuti Joint Vienna Institute ja USA Föderaalreserv. Valdava osa koolitustest pakuvad Eestis tegutsevad koolituspartnerid, seda nii tellimus- kui ka sihtkoolituste vormis. Oluline roll töötajate arendamisel on ka Eesti Panga avatud seminaridel.

Kaks korda aastas toimub uute töötajate sisseelamise programmi raames koolitus „Tere tulemast Eesti Panka“, mille eesmärk on uusi töötajaid omavahel tutvustada, arendada meeskonnavaimu ja kirjeldada Eesti Panga erinevaid tegevusvaldkondi.

Juba neljandat aastat järjest korraldati Eesti Panga ja finantsinspeksiooni ühiseid tervisekuu üritusi, seekord nii mais kui oktoobris. Töötajatele pakuti võimalust kuulata erinevaid loenguid, osaleda sammu-kogumisvõistlusel, linnaorienteerumise etapil, rattaretkel jne. Tervisekuu programmi ettevalmistamisel ja läbiviimisel panustavad kolleegid erinevatest osakondadest.

2019. aastal osales koolitustel 95% panga töötajatest, kokku 217 töötajat.

Tegevust jätkasid Eesti Panga kammerkoor ja Eesti Panga rahvatantsurühm. Lisaks korraldati erinevaid teemaüritusi, sh reisi-, muusika- ja filmiõhtuid.

Töötajatele ja nende peredele korraldatakse traditsiooniliselt suviseid ja talviseid spordipäevi, lisaks on populaarsed tervislikke eluviise propageerivad ettevõtmised, kus loetakse kuu aja jooksul tehtud samme või kuu-paari jooksul sportlikult veedetud minuteid. Kaks korda aastas toimuvad töötajate boolinguturniirid ning sportlikumad töötajad osalevad erinevatel pallimänguturniiridel. Erinevatel aladel toimuvad regulaarsed mõõduvõtmised ka teiste Euroopa keskpankadega.

EESTI PANGA

AMETLIKUL SÜNNIPÄEVAL, 3. MAIL TOIMUS ISESEISVUSSAALIS TÄNUVASTUVÕTT EESTI PANGA KOOSTÖÖPARTNERITELE AVALIKUST JA ERASEKTORIST. ÜRITUSEL ESITLETI KA VILLU ZIRNASKI RAAMATUT „EESTI PANGA LUGU“ NING EESTI POSTI VÄLJA ANTUD JUUBELIPOSTMARKI.

EESTI VABARIIGI PRESIDENT
KERSTI KALJULAIK OLI
ESIMENE, KELLELE VILLU
ZIRNASK KINKIS OMA
AUTOGRAMMIGA RAAMATU
KESKPANGA AJALOOST.

KÜLALISTE HULGAS
OLID PANKUR JA
FINANTSIST BO KRAGH,
EESTI POSTI JUHATUSE
ESIMEES ANSI ARUMEEL
NING EESTI PANGA
ENDISED PRESIDENDID
VAHUR KRAFT JA SIIM
KALLAS.

PIDUPÄEVAMEELEOLU
AITAS LUUA EESTI PANGA
KAMMERKOOR DIRIGENT
PEETER PERENSI
JUHTAMISEL.

ERR-I HOMMIKUNE
OTSESAADE „TEREVISSIOON“
LÄKS KESKPANGA 100.
AASTAPÄEVA PUHUL
3. MAIL EETRISSE
EESTI PANGAST.

EESTI PANGA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE 31. DETSEMBRIL 2019 LÖPPENUD MAJANDUSAASTA KOHTA

EESTI PANGA FINANTSSEISUNDI ÜLEVAADE

KAPITAL JA RESERVID

Eesti Panga kapital oli 2019. aasta 31. detsembri seisuga 474,1 miljonit eurot. Üksikasjalik teave Eesti Panga kapitali kohta on esitatud bilansi lisas kirjel 29 „Kapital ja reservid”.

ERALDIS FINANTSRIISKIDE KATTEKS

Võttes arvesse riskihinnanguid, suurendas Eesti Pank eraldise mahtu finantsriskide katteks. Eraldise suurust ja jätkuvat vajalikkust hinnatakse igal aastal, võttes arvesse mitmeid tegureid. Riskihinnang põhineb riski kandvate varade riskiväärtuste arvutustel, mis omakorda arvestab riski kandvate varade hulka, jooksva majandusaasta vältel realiseerunud riskide ulatust ning eelolevaks aastaks prognoositavat tulemust. 2018. aasta 31. detsembri seisuga ulatus finantsriskide katteks ettenähtud eraldis 71,8 miljoni euroni. Pank kandis 2019. aastal eraldisse 9,8 miljonit eurot. Selle tulemusel kasvas riskieraldis 81,6 miljoni euroni. Vaata ka bilansi lisa kirje 27 „Eraldised”.

ERALDIS EESTI KROONI VAHETUSKOHUSTUSE TÄITMISEKS

Euro kasutuselevõtust on möödunud üheksa aastat ja seniajani on ringlusest tagasi tulemata ligi 44,6 miljoni euro väärtuses Eesti kroone. Suure tõenäosusega tulevikus kõiki emiteeritud kroone eurodeks ei vahetata, kuna osa neist on hävinenud, osa aga jäetud mälestuseks. Seetõttu moodustati 2016. aastal sihtotstarbeline eraldis summas 29,6 miljonit eurot. Eraldise arvelt rahastatakse tulevikus tehtavaid kroonide vahetusi eurode vastu. 2019. aastal vähendati eraldist Eesti kroonide tagastamise tõttu summas 387,8 tuhat eurot (2018. aastal 392,7 tuhat eurot), selle tulemusena kahanes eraldis Eesti krooni vahetuskohustuse täitmiseks 28,3 miljoni euroni.

ÜMBERHINDLUSKONTOD

Kulla, valuuta ja väärtpaberitega seotud realiseerimata kasumit ei kajastata tulude-kulude aruandes tuluna ning see kantakse ümberhindluskontodele Eesti Panga bilansi kohustuste poolel. Neil kontodel olevaid varasid kasutatakse hindade ja/või vahetuskursside edasise ebasoodsa arengu mõju vähendamiseks panga finantstulemusele. Seega saab selliste finantspuhvrite abil tugevdada panga võimet finantsriskidele vastu panna. Kulla, valuuta ja väärtpaberite ümberhindluskontode kogusumma oli 2019. aasta detsembri lõpu seisuga 34,8 miljonit eurot (2018. aastal 11,6 miljonit eurot). Vaata lähemalt arvestuspõhimõtteid käsitlevat lisa ning bilansi lisa kirje 28 „Ümberhindluskontod”.

2019. AASTA FINANTSTULEMUS

2019. aastal oli Eesti Panga puhaskasum 28,4 miljonit eurot (2018. aastal 10,7 miljonit eurot).

2019. aastal kasvas puhas intressitulu 29,4 miljoni euroni (2018. aastal 28,3 miljonit eurot). Peamine osa int-

ressitulust tuli tuletistehingutelt, väärtpaberitelt ning Eesti krediidiuasutuste ülereservidelt. 2019. aastal oli investimisportfelli tootlus kõrge. Aktsiaportfelli ligi 30% tõus aasta alguse madalatelt hinnatasemetelt panustas portfelli tootlusse enim. Samal ajal oli ka võlakirjade portfelli panus märkimisväärselt suur, sest tulukõverad nihkusid üsna palju allapoole suuremate keskpankade aasta jooksul tehtud rahapoliitilise kursi pöörde tõttu. 2019. aastal soetati juurde välisvaluutas nomineeritud võlakirju, mistõttu portfelli maht kasvas märgatavalt. Eesti Panga puhastulu suurendas tulu aktsiatelt ja osalustelt summas 8,3 miljonit eurot, sh Euroopa Keskpanga (EKP) kasumi vahejaotus summas 4,0 miljonit eurot. Vaata lähemalt tulude-kulude aruande lisa kirje 33 „Tulu aktsiatelt ja osalustelt”.

Eesti Panga põhitegevuskulud kokku (sh amortisatsioon) kasvasid 19,7 miljonilt eurolt 2018. aastal 20,3 miljoni euroni 2019. aastal. Suuremad kulutused tehti töötasudele ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale.

RISKID

Eesti Pangas on juurutatud riskide juhtimise süsteem, mis hõlmab kõiki panga protsesse ja võimaldab käsitleda erinevaid riske ühes raamistikus. Riskijuhtimise eesmärk on vähendada juhuslike sündmuste kahjulikku mõju panga eesmärkide saavutamisele. Selleks on riskijuhtimine integreeritud muu hulgas investeerimise, planeerimise, eelarvestamise ja juhtimisaruandluse protsessidesse.

Riskide aruandlus ja analüüs näitavad, et väliskeskonnast tulenevad riskid on kasvanud. Eesti Pank annab oma panuse ka kogu euroala riskide juhtimisse, osaledes Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) komiteede ja juhtorganite töös. Panga hinnangul kriitiliste protsesside võimalike katkestuste mõju vähendamiseks ja tegevuse jätkuvuse tagamiseks on koostatud talitluspidevuse plaanid. Välisaudiitorid hindavad korrapäraselt panga riskijuhtimise korraldust.

Eesti Panga finantsriskide hindamiseks kasutatakse nii riskiväärtuse (ingl *value at risk*) kui eeldatava puudujäägi (ingl *expected shortfall*) riskihinnanguid. Täiendavate riskimõõdikute kasutamise vajaduse tingis märkimisväärselt suurenenud bilansimaht ning muutustega kaasnevad riskid.

Eesti Panga varad on mõjutatud erinevatest riskidest, nagu turu-, krediidi- ning likviidsusrisk. Riske hallatakse pidevalt, seades investeringutele erinevaid riskilimite ning tõhustades ettevaatusabinõusid (näiteks rakendades neljasilma printsiipi, hoides lahus otsustus- ja kontrollifunktsioonid jne).

Rahapoliitikaga mitteseotud investeringute riske mõõdetakse võimaluse korral riskiväärtusega. Eesti Panga juhatuse kinnitatud normportfell määrab Eesti Panga investeringute üldise riskitaluvuse. Praegu koosneb normportfell võlakirjadest, valitsuse garantiiga kinnisvaraga tagatud võlakirjafondi ning aktsiafondide osakutest. Juhatus määrab normportfelliga ka aktsepteeritava valuutariski suuruse. Võlakirjaportfelli valuutarisk on osaliselt maandatud valuuta forvardtehingutega. Riske, mida ei mõõdetata riskiväärtusega, piiratakse koguliselt või mõne muu parameetri abil. Tehingu osapoolte riski hallatakse erinevate lepingute sõlmimisega. Investeerimisvara haldamisel lubatud finantsinstrumentide nimekirja kinnitab Eesti Panga president. Lubatud riskide piiridesse mahtumist kontrollib riskihalduse allosakond.

Lisaks reservihaldusest tulenevatele riskidele on Eesti Panga varad sõltuvad ka rahapoliitiliste tehingute riskidest. Rahapoliitiliste tehingutega seotud riske hallatakse ühiselt Eurosüsteemi Riskide Haldamise Komitees, mille liikmed on euroala riikide keskpankade, sh Eesti Panga esindajad. Välja on töötatud riskiraamistik, mis näiteks näeb ette tingimused tehingu osapooltele, rahapoliitiliste operatsioonide tagatiseks toodavatele varadele, ostukavade raames ostetavatele finantsinstrumentidele jms. Eelmisel aastal suuri muudatusi rahapoliitiliste tagatisvarade riskiraamistikku ei tehtud. Koosõlas EKPSi ja EKP põhikirja artikliga 32.4 peavad eurosüsteemi riikide keskpangad rahapoliitiliste operatsioonide ning väärtpaberituruprogrammi ja laiendatud varaostukava raames (v.a valitsuste võlakirjad) hoitavate väärtpaberite realiseeruvaid kahjumeid täies ulatuses jagama proportsionaalselt EKP kapitali sissemakstud osadega.¹

¹ Vastavalt EKPSi ja EKP põhikirja artiklile 29 märgivad liikmesriikide keskpangad vastavalt kapitalivõtmele oma osa EKP kapitalis. Kapitalivõtme arvestamisel võetakse võrdses osas arvesse liikmesriikide osa Euroopa Liidu elanikkonnas ja sisemajanduse koguproduktis. Osakaalu korrigeeritakse iga viie aasta järel või siis, kui muutub EKPSi kuuluvate riikide keskpankade koosseis. Kuna euroala välised liikmesriigid ei oma õigust kapitalivõtme alusel jaotatavale EKP kasumile ja kahjumile, on Eesti Panga osalus EKP riskide jagamises alates 1. jaanuarist 2019 0,2827%.

JUHATUSE KINNITUS 31. DETSEMBRIL 2019 LÖPPENUD MAJANDUSAASTA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDELE

Juhatus deklareerib oma vastutust Eesti Panga 31. detsembril 2019 lõppenud majandusaasta raamatupidamise aastaaruande koostamise eest.

Eesti Panga raamatupidamise aastaaruanne on koostatud Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) ja Euroopa Keskpanga (EKP) põhikirja artikli 26.4 alusel kehtestatud eeskirjade kohaselt.² Osades, mida EKP suunised ei reguleeri, on lähtutud Eesti finantsaruandluse standardi nõuetest. Raamatupidamise aastaaruanne kajastab õigesti ja õiglaselt Eesti Panga vara, kohustusi, kapitali ning majandustegevuse tulemust.

Raamatupidamise aastaaruande koostamine eelmises lõigus kirjeldatud nõuete kohaselt eeldab juhatuselt hinnanguid, mis mõjutavad Eesti Panga varasid ja kohustusi aruande kuupäeva seisuga ning tulusid ja kulusid aruandeperioodil. Need hinnangud põhinevad kättesaadaval infol Eesti Panga seisundi ning kavatsuste ja riskide kohta raamatupidamise aastaaruande koostamispäeva seisuga. Raamatupidamise aastaaruandes kajastatud majandustehingute lõplikud tulemused võivad erineda juhatusse antud hinnangutest.

Raamatupidamise aastaaruande on 16. märtsil 2020 digitaalselt allkirjastanud kõik sellel päeval juhatusse kuulunud liikmed.

Madis Müller	Eesti Panga president, juhatuse esimees
Ülo Kaasik	Eesti Panga asepresident, juhatuse liige
Maive Rute	Eesti Panga asepresident, juhatuse liige

² EKP 3. novembri 2016. aasta suunis (EKP/2016/34) raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade Süsteemis (uuesti sõnastatud), (ELT L 347, 20.12.2016, lk 3).

BILANSS SEISUGA 31. DETSEMBER 2019 JA 2018

		<i>tuhandetes eurodes</i>	
	Kirje	31.12.2019	31.12.2018
VARAD			
Kuld ja nõuded kullas	1	11 172	9 248
Nõuded välisvääringus euroalaväliste residentide vastu		1 228 839	646 439
Nõuded Rahvusvahelise Valuutafondi vastu	2	82 899	81 639
Pankade saldod, väärtpaberiinvesteeringud ja muud välisvarad	3	1 145 940	564 800
Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu	4	35 614	55 265
Nõuded eurodes euroalaväliste residentide vastu	5	33 330	34 314
Rahapoliitiliste operatsioonidega seotud laenud eurodes euroala krediidasutustele	6	23 000	50 000
Muud nõuded eurodes euroala krediidasutuste vastu	7	7 590	8 545
Euroala residentide väärtpaberid eurodes		5 661 519	5 691 135
Rahapoliitika eesmärgil hoitavad väärtpaberid	8	5 620 962	5 649 200
Muud väärtpaberid	9	40 557	41 935
Eurosüsteemi-sisesed nõuded		2 242 673	2 390 432
Kapitaliosalus Euroopa Keskpangas	10	92 147	88 853
Välisvaluutareservide ülekandmisega samaväärsed nõuded	11	114 048	111 730
Netonõuded seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis	12	1 408 675	1 414 982
Muud eurosüsteemi-sisesed nõuded (neto)	13	627 803	774 867
Muud varad		92 647	80 535
Materiaalne ja immateriaalne põhivara	14	15 711	16 370
Muud finantsvarad	15	234	234
Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused	16	397	459
Viitlaekumised ja ettemakstud kulud	17	59 944	46 885
Mitmesugused muud varad	18	16 361	16 587
VARAD KOKKU		9 336 384	8 965 913

2018. aasta andmed on korrigeeritud (vt „2019. aasta raamatupidamise aastaaruandes võrdlusandmete korrigeerimine“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Selgitused lk 78–103 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatu osa.

tuhandetes eurodes

	Kirje	31.12.2019	31.12.2018
KOHUSTUSED			
Ringluses olevad pangatähed	19	3 361 129	3 102 458
Rahapoliitiliste operatsioonidega seotud kohustused eurodes euroala krediidiasutuste vastu		4 901 979	4 855 524
Arvelduskontod (sh kohustusliku reservi katmiseks)	20	4 901 979	4 855 524
Kohustused eurodes teiste euroala residentide vastu	21	244 767	217 448
Valitsussektor		228 992	204 453
Muud kohustused		15 775	12 995
Kohustused eurodes euroalaväliste residentide vastu	22	14 520	48 292
Kohustused välisväringus euroalaväliste residentide vastu	23	9 310	8 907
Rahvusvahelise Valuutafondi arvestusühikute (SDR) vastaskirje	24	76 459	75 313
Muud kohustused		80 734	70 998
Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused	16	130	10 144
Viitvõlad ja ettemakstud tulud	25	19 641	5 525
Mitmesugused muud kohustused	26	60 963	55 329
Eraldised	27	110 188	100 972
Ümberhindluskontod	28	34 815	11 570
Kapital ja reservid	29	474 128	463 691
Kapital		259 814	249 377
Reservid		214 314	214 314
Aruandeaasta kasum		28 355	10 740
KOHUSTUSED KOKKU		9 336 384	8 965 913

2018. aasta andmed on korrigeeritud (vt „2019. aasta raamatupidamise aastaaruandes võrdlusandmete korrigeerimine“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Selgitused lk 78–103 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatu osa.

2019. JA 2018. AASTA TULUDE-KULUDE ARUANNE

tuhandetes eurodes

	Kirje	2019	2018
Intressitulu		115 389	64 930
Intressikulu		-85 964	-36 677
Puhas intressitulu	30	29 425	28 253
Realiseeritud kasum finantstehingutest		19 928	26 770
Finantsvarade allahindlused		-2 757	-14 827
Eraldised finantsriskide katmiseks		-9 800	-26 800
Finantstehingute, allahindluste ja riskieraldiste puhastulem	31	7 371	-14 857
Tulu tehingutasudest ja muudest tasudest		327	225
Kulu tehingutasudest ja muudest tasudest		-42	-142
Puhastulu tehingutasudest ja muudest tasudest	32	285	83
Tulu aktsiatelt ja osalustelt	33	8 295	6 861
Monetaartulu puhastulem	34	1 772	7 389
Muud tulud	35	1 470	2 744
Puhastulu kokku		48 618	30 473
Personalikulud	36	-10 433	-9 651
Halduskulud	37	-6 231	-6 148
Materiaalse ja immateriaalse põhivara kulum	14	-1 911	-1 880
Pangatähtede tootmise teenused	38	-704	-1 031
Muud põhitegevuskulud	39	-984	-1 023
Põhitegevuskulud		-20 263	-19 733
Aruandeaasta kasum		28 355	10 740

2018. aasta andmed on korrigeeritud (vt „2019. aasta raamatupidamise aastaaruandes võrdlusandmete korrigeerimine“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Selgitused lk 78–103 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatu osa.

EESTI PANGA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD

RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE KOOSTAMISEL KASUTATUD ARVESTUSPÕHIMÕTTED

Üldpõhimõtted

Eesti Panga (edaspidi „pank”) raamatupidamise aastaaruanne on koostatud Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) ja Euroopa Keskpanga (EKP) põhikirja artikli 26.4 alusel kehtestatud eeskirjade kohaselt.³ Osades, mida EKP suunised ei reguleeri, on lähtutud Eesti finantsaruandluse standardi nõuetest.

Raamatupidamise aastaaruande koostamine eeldab juhatusele hinnanguid Eesti Panga varasid ja kohustusi ning aruandeperioodi tulusid ja kulusid mõjutavate asjaolude kohta bilansikuupäeva seisuga. Need hinnangud põhinevad raamatupidamise aastaaruande koostamispäeva seisuga kättesaadaval teabel Eesti Panga seisundi ning kavatsuste ja riskide kohta.

Eesti Pank ei koosta rahavoogude aruannet, kuna Eesti Panga kui keskpanga rolli arvestades ei pakuks rahavoogude aruande avaldamine finantsaruande lugejatele olulist asjakohast teavet.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud tuhandetes eurodes, kui puudub viide mõnele teisele ühikule.

Bilansikirjed on rühmitatud residentsuse (euroala, mitteeuroala) ja valuuta (euro, muud valuutad) järgi. Eraldi ridadel tuuakse välja rahapoliitikaga seotud nõuded ja kohustused.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud soetusmaksumuse põhimõttest lähtudes, välja arvatud juhtudel, mida on lähemalt selgitatud järgnevas arvestuspõhimõtetes.

Arvestuspõhimõtete muudatused

2019. aastal tehti finantsaruandluse tõhustamise eesmärgil arvestuspõhimõtetes mitu muudatust⁴. Olulisemad neist on loetletud allpool.

- Turukõlblikke investeerimisfonde hinnatakse turuhinnas netopõhiselt, jättes kõrvale alusvara, tingimused et nad täidavad järgmisi kriteeriume:
 - a. ost teostatakse ainult investeerimise eesmärgil ja see ei mõjuta igapäevaseid müügi- ja ostuotsuseid;
 - b. investeerimisstrateegia ja fondi mandaat on eelnevalt kindlaks määratud ning kõik tingimused on lepingus sätestatud;
 - c. investeeringu edukust hinnatakse ühe investeeringuna kooskõlas fondi investeerimisstrateegiaga;
 - d. fond on iseseisev üksus mistahes õiguslikus vormis ja seda juhitakse, sh igapäevaseid investeerimisotsuseid tehakse, sõltumatult.
- Eurodes väeringustatud pöördtehingud euroala residentidega, v.a krediidasutused, kajastatakse varade alamkirjel „Muud finantsvarad“ ja kohustuste kirjel „Kohustused eurodes teiste euroala residentide vastu“.
- Laiendati üldise riskieraldise ulatust, nii et see kataks kõiki panga bilansis olevaid finantsriske, sest varem piirdus see vaid valuuta-, intressi-, krediidi- ja kullahinnariskiga. Selles kontekstis on kõik finantsriskid määratletud turu-, likviidsus- ja krediidiriskidena.

Ülalnimetatud muudatused ei toonud kaasa 2018. aasta võrdlusandmete ümberarvestamist.

³ EKP 3. novembri 2016. aasta suunis (EKP/2016/34) raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade Süsteemis (uuesti sõnastatud), (ELT L 347, 20.12.2016, lk 3).

⁴ EKP 28. novembri 2019. aasta suunis (EKP/2019/34), millega muudetakse suunist (EL) 2016/2249 raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade Süsteemis, (ELT L 332, 23.12.2019, lk 184).

2019. aasta raamatupidamise aastaaruandes võrdlusandmete korrigeerimine

Raamatupidamisarvestuses toimunud tehnilise vea tõttu näidati Eesti Panga 2018. aasta kasumit ekslikult 3,2 miljoni euro võrra suuremana, kui see tegelikult oli. Keskpanga reservide paigutamisel maandab Eesti Pank valuutakursi muutuse riski valuutavahetustehingute abil. Viga tekkis, kui valuutavahetuse tehingupartner muutis Brexiti ootuses oma asupaiga Ühendkuningriigist Saksamaale ajal, mil tehingu esimene pool oli juba toimunud. Partneri asukohamuutuse tõttu jäi finantstehingute tarkvaras valuutavahetustehing õigel ajal sulgemata ja sealt edasi kandus viga raamatupidamiskannetesse.

Finantsosakonna töötajad avastasid vea 2019. aasta aprilli lõpus. Kui 2018. aasta kasumina raporteeriti algselt ekslikult 3,2 miljonit eurot rohkem, siis korrigeerimise tulemusena on 2018. aasta kasum 3,2 miljoni võrra väiksem ja samavõrra kahaneb keskpanga jaotamata kasumi suurus. Eesti Pank on edaspidiste sarnaste vigade vältimiseks töötanud välja täiendavad kontrollimeetmed ja teostati ka täiendav raamatupidamise siseaudit.

Andmete võrreldavaks tegemiseks on 2019. aasta raamatupidamise aastaaruandes korrigeeritud 2018. aasta bilansi ja tulude-kulude aruande kirjeid järgnevalt:

tuhandetes eurodes

	Kirje	Esialgne 31.12.2018	Korrigeerimine	Korrigeeritud 31.12.2018
Muud varad		83 711	-3 176	80 535
Mitmesugused muud varad	18	19 763	-3 176	16 587
VARAD KOKKU		8 969 089	-3 176	8 965 913

tuhandetes eurodes

	Kirje	Esialgne 31.12.2018	Korrigeerimine	Korrigeeritud 31.12.2018
Muud kohustused		73 890	-2 892	70 998
Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused	16	13 036	-2 892	10 144
Ümberhindluskontod	28	8 678	2 892	11 570
Aruandeaasta kasum		13 916	-3 176	10 740
KOHUSTUSED KOKKU		8 969 089	-3 176	8 965 913

tuhandetes eurodes

	Kirje	Esialgne 2018	Korrigeerimine	Korrigeeritud 2018
Realiseeritud kasum finantstehingutest		29 946	-3 176	26 770
Finantstehingute, allahindluste ja riskieraldiste puhastulem	31	-11 681	-3 176	-14 857
Puhastulu kokku		33 649	-3 176	30 473
Aruandeaasta kasum		13 916	-3 176	10 740

Varad ja kohustused

Varad ja kohustused kajastatakse bilansis, kui on tõenäoline, et pank saab varast või kohustusest tulevikus majanduslikku kasu või kahju; peaaegu kõik varade ja kohustustega seotud riskid ning õigused on üle võetud; vara või kohustuse väärtust ja sellest tekkivat tulu või kulu saab usaldusväärset mõõta.

Finantsvarad ja kohustused

Finantsvarad hõlmavad raha, lepingulist õigust saada teiselt poolelt raha või muud finantsvara, ja lepingulist õigust vahetada teise poolega finantsvara eelduslikult kasulikel tingimustel. Finantskohustused hõlmavad lepingulist kohustust tasuda teisele poolele raha või muu finantsvaraga või vahetada teise poolega finantsvara eelduslikult kahjulikel tingimustel.

Finantsvara võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis on selle finantsvara eest makstud

tasu õiglane väärtus. Finantskohustus võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis on selle eest saadud tasu õiglase väärtus. Finantsvara ja -kohustust arvestatakse edaspidi selle tüübist tulenevalt turuväärtuses, soetusmaksumuses või korrigeeritud soetusmaksumuses. Turuväärtuse all mõistetakse summat, mille eest informeeritud, mitteseotud ning huvitatud pooled vahetavad varasid või arveldavad kohustusi. Turuväärtuses kajastatavat finantsvara hinnatakse ümber igal bilansipäeval.

Korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil kajastatav finantsvara hinnatakse alla, kui on tõenäoline, et selle kaetav väärtus on väiksem bilansilisest väärtusest. Olulise finantsvara väärtuse langust hinnatakse iga objekti puhul eraldi. Väärtuse langust hinnatakse kogumina niisuguse finantsvara puhul, mis ei ole individuaalselt oluline ja mille korral ei ole otseselt teada, et selle väärtus on langenud. Finantsvara allahindlusi kajastatakse aruandeperioodi tulude-kulude aruandes kuluna.

Välisvääringus toimunud tehingute kajastamine

Välisvääringus nomineeritud finantsinstrumentidega tehtud tehingud (v.a väärtpaberitehingud) kajastatakse tehingupäeval bilansivälistel kontodel. Arvelduspäeval pööratakse bilansivälised kanded ümber ja tehingud kajastatakse bilansis. Välisvaluuta ost ja müük mõjutavad välisvaluuta netopositsiooni tehingupäeval ning realiseeritud müügitulud arvutatakse samuti tehingupäeval. Välisvääringus nomineeritud finantsinstrumentidelt kogunenud intress ning üle- või alakurss arvutatakse ja kirjendatakse iga päev. Need summad mõjutavad iga päev ka välisvaluuta positsiooni.

Välisvääringus nomineeritud varad ja kohustused konverteeritakse eurodeks bilansipäeval kehtiva EKP vahetuskursi alusel. Tulud ja kulud konverteeritakse tehingu kajastamise päeval kehtiva EKP vahetuskursi alusel. Bilansiliste ja bilansiväliste instrumentide ning välisvaluutavarade ja -kohustuste ümberhindlus toimub vääringute kaupa.

Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) arvestusühik (SDR) määratakse valuutakorvi alusel. Eesti Pangale kuuluvate IMFi arvestusühikute ümberhindamiseks arvutati SDRi väärtus viie vääringu (USA dollar, euro, Jaapani jeen, Suurbritannia nael ja Hiina renminbi) vahetuskursside kaalutud summana eurosse seisuga 31. detsember 2019.

2019. ja 2018. aasta 31. detsembril kasutati järgmisi valuutakursse:

	31.12.2019	31.12.2018
USD	1.1234	1.1450
GBP	0.85080	0.89453
JPY	121.94	125.85
CNY	7.8205	7.8751
SDR	0.810438	0.822774

Kuld

Kulla väärtust hinnatakse aasta lõpu turuhinna alusel, eristamata hinna ja valuuta ümberhindluse erinevusi. 31. detsembril 2019 lõppenud aastal hinnati kulla väärtust sama aasta 31. detsembril kehtinud euro ja USA dollari vahetuskursi põhjal arvutatud kullaunsi eurohinna alusel.

Väärtpaberid

Rahapoliitistel eesmärkidel hoitavad väärtpaberid

Rahapoliitistel eesmärkidel hoitavaid väärtpabereid kajastatakse amortiseeritud soetusmaksumuses, mida väärtuse languse korral korrigeeritakse.

Muud väärtpaberid

Turukõlblikke väärtpabereid (v.a rahapoliitistel eesmärkidel hoitavad väärtpaberid) ja muid samalaadseid varasid hinnatakse konkreetsete väärtpaberite kaupa bilansipäeval kehtinud keskmiste turuhindade või asjakohase tulukõvera alusel. 31. detsembril 2019 lõppenud aasta puhul kasutati sama aasta 31. detsembril kehtinud keskmisi turuhindu.

Tulude kajastamine

Tulud ja kulud on kajastatud tulude-kulude aruandes arvestusperioodi jooksul tekkepõhiselt, sõltumata raha laekumisest või tasumisest. Välisvaluuta, kulla ja väärtpaberite müügist saadud realiseeritud kasum ja kahjum arvutatakse vastava vara keskmise hinna alusel ning kajastatakse tulude-kulude aruandes.

Realiseerimata kasumit ei kajastata tulude-kulude aruandes, vaid bilansis kirjel „Ümberhindluskontod“.

Realiseerimata kahjum kajastatakse aasta lõpu seisuga tulude-kulude aruandes kirjel „Finantsvarade allahindlused“, kui see ületab vastaval ümberhindluskontol kajastatud eelnevate perioodide ümberhindluskasumit. Ühe valuuta-, väärtpaberi- ja kullaposisiooni realiseerimata kahjumit ei tasaarvestata teise valuuta-, väärtpaberi- ega kullaposisiooni realiseerimata kasumiga. Kui mis tahes valuuta-, väärtpaberi- või kullaposisiooni puhul tuvastatakse aasta lõpus realiseerimata kahjum, vähendatakse selle keskmist hinda, et see vastaks aasta lõpu vahetuskursile või turuhinnale.

Ostetud väärtpaberite üle- ja alakursid kajastatakse osana intressitulust ning amortiseeritakse igapäevaselt väärtpaberi eluea lõpuni.

Rahapoliitiliste operatsioonide intressitulud ja -kulud esitatakse netona bilansi(alam-)kirjete kaupa.

Pöördtehingud

Repotehingud ehk väärtpaberite müügi- ja tagasiostutehingud on kajastatud väärtpaberite tagatisel võetud laenuna, st väärtpaberid kajastatakse bilansis varana ning tagasiostusumma kohustusena.

Pöördrepotehingud ehk väärtpaberite ostu- ja tagasimüügitehingud on kajastatud väärtpaberite tagatisel antud laenuna. Pöördrepotehingute tagatiseks olevaid väärtpabereid ei kajastata panga bilansis.

Investeeringud aktsiatesse

Investeeringud aktsiatesse on kajastatud turuväärtuses, kui seda saab usaldusväärselt hinnata. Aktsiate turuväärtust ei saa usaldusväärselt hinnata, kui aktsiatega aktiivselt ei kaubelda ning puuduvad nende väärtuse usaldusväärse hindamise alternatiivsed meetodid. Kõnealusel juhul kajastatakse aktsiad soetusmaksumuses, mida väärtuse languse korral korrigeeritakse. Aktsiate müügitulu ja -kulu on kirjendatud tulude-kulude aruandes pärast seda, kui kõik müügitingimused on täidetud. Dividenditulu on kajastatud perioodi tuluna.

Põhivara

Põhivaraks peetakse varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 3200 eurost. Põhivara võetakse arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja muudest põhivara kasutuselevõtuga otseselt seotud väljaminekutest. Põhivarana on bilansis kajastatud maa, hooned, hoonete tehnosüsteemid, infotehnoloogia riistvara, tarkvara ja muu pikaajalise kasutusega vara. Samuti kajastatakse põhivara hulgas ettemaksed põhivara eest.

Maa ja kunsti- ning kultuurivara soetusmaksumust ei amortiseerita. Lähtudes varade eeldatavast kasutuseast, arvestatakse ülejäänud põhivaralt kulumit lineaarsel meetodil allpool esitatud kulumimäärade kohaselt.

	2019
Hooned ja ehitised	3%
Hoonete tehnosüsteemid	10%
Riistvara	20%
Tarkvara, mootorsõidukid	15–50%
Muu põhivara	7–20%

Tarkvara kulumimäärade eristamise vajadus tuleneb kõrge soetusmaksumuse ja erineva kasuliku tööeaga rakendustarkvara kasutuselevõtust.

Hilisemad väljaminekud materiaalse põhivara objektile kajastatakse põhivarana, kui on tõenäoline, et pank saab tulevikus varaobjektiga seotud majanduslikku kasu ning varaobjekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta. Jooksvad hooldus- ja remonditööd kajastatakse perioodikuluna.

Eraldised finantsriskide katmiseks

Keskpanga tegevust arvestades võib pank moodustada bilansis eraldise finantsriskide katmiseks. Panga juhatuse otsustab eraldise suurendamise või vähendamise panga riskipositsiooni põhjendatud hinnangu alusel. Riskieraldist kasutatakse ümberhindluskontodega katmata kahjude katmiseks juhatuse kinnitatud mahu. Kui riskidele antud hinnangu tagajärjel eraldise suurust vähendatakse, siis kajastatakse vähendatav summa aruandeperioodi tuluna.

Finantsinspeksiooniga seotud nõuded ja kohustused

Eesti Panga bilansis on nõue finantsinspeksiooni vastu Eesti Panga osutatud teenuste ja käibevara hankimise eest ning kohustus seoses finantsinspeksiooni arvelduskontoga Eesti Pangas.

Bilansivälised instrumendid

Välisvaluutainstrumendid, st välisvaluuta forvardtehingud, valuutavahetustehingute forvardosad ja muud välisvaluutainstrumendid, mis hõlmavad ühe valuuta vahetamist teise vastu tulevasel kuupäeval, arvatakse kursivahest tuleneva kasumi ja kahjumi arvutamisel välisvaluuta netopositsiooni hulka. Hetke- ja tähtpäevakursi vahet käsitletakse nii ostu kui ka müügi puhul tekkepõhiselt intressikohustuse või -nõudena.

Intressimäära instrumendid hinnatakse ümber konkreetsete instrumentide põhiselt. Intressimäära futuurlepingute marginaalide igapäevased muutused kajastatakse tulude-kulude aruandes. Optioontehinguid ja intressimäära vahetuslepinguid hinnatakse üldtunnustatud meetodite kohaselt, kasutades kättesaadavaid turuhindu ja -kursse ning diskontoteid alates arvelduspäevast kuni hindamispäevani.

Tingimuslikud kohustused

Tingimuslike kohustustena avalikustatakse aastaaruande lisades lubadused, garantiid ja muud kohustused, mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, kuid mille realiseerumise tõenäosus on panga juhtkonna hinnangul väiksem kui mitterealiseerumise tõenäosus.

Bilansipäevajärgsed sündmused

Varade ja kohustuste positsioone korrigeeritakse sündmuste korral, mis ilmned bilansipäeva ja aruande koostamispäeva vahel, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega ja/või mõjutavad märkimisväärselt varade ja kohustuste olukorda bilansipäeval. Olu- lised bilansipäevajärgsed sündmused, mis ei mõjuta varade ega kohustuste olukorda bilansipäeval, avaldatakse aastaaruande lisas.

Ringluses olevad pangatähed

Europangatähti lasevad ringlusse EKP ja euroala riikide keskpangad, kes koos moodustavad eurosüsteemi.⁵ Ringluses olevate europangatähtede koguväärtus jaotatakse eurosüsteemi riikide keskpankade vahel iga kuu viimasel tööpäeval vastavalt pangatähtede jaotamise alusele.⁶

EKP-le jaotatud osa ringluses olevate europangatähtede koguväärtusest on 8%. Ülejäänud 92% on jaotatud eurosüsteemi riikide keskpankadele vastavalt nende kapitaliosalusele EKPs. Eesti Panga

⁵ EKP 13. detsembri 2010. aasta otsus (EKP/2010/29) europangatähtede emiteerimise kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 35, 9.2.2011, lk 26).

⁶ Pangatähtede jaotamise alus – protsentuaalne väärtus, mis tuleneb EKP osa arvessevõtmisest europangatähtede koguväljalaskes ja kapitali märkimise aluse kohaldamisest riikide keskpankade osale selles kogusummas.

osa eurosüsteemi riikide keskpankadele jaotatud pangatähtede koguväärtusest on avaldatud bilansi kohustuste poolel kirjel „Ringluses olevad pangatähed”.

Pangatähtede jaotamise aluse kohaselt eurosüsteemi riikide keskpankadele jaotatud europangatähtede väärtuse ja keskpankade tegelikult ringlusse lastud europangatähtede väärtuse erinevust kajastatakse eurosüsteemi-siseste saldodena. Need nõuded või kohustused⁷ avaldatakse allkirjel „Eurosüsteemi-siseseid saldod: netonõuded/netokohustused seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis” (vt „Eurosüsteemi-siseseid saldod” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Eurosüsteemis europangatähtede jaotamisest tulenevaid eurosüsteemi-siseseid saldodid korrigeeritakse eurosularahale ülemineku aasta⁸ ja sellele järgneva viie aasta jooksul, et vältida suuri muutusi riikide keskpankade tuludes eelnevate aastatega võrreldes. Korrigeerimisel võetakse arvesse erinevust vaatlusalusel perioodil⁹ eurosüsteemi riikide keskpankade ringlusse lastud pangatähtede keskmise väärtuse ja nende pangatähtede keskmise väärtuse vahel, mis neile sel perioodil EKP kapitali märkimise aluse järgi oleks jaotatud. Korrigeerimisi vähendatakse aasta-aastalt kuni eurosularaha kasutuselevõtule järgnenud kuuenda aasta esimese päevani, kui tulu pangatähtedelt jaotatakse täielikult proportsionaalselt eurosüsteemi riikide keskpankade EKP kapitali sissemakstud osadega. Nendelt saldodelt saadav intressitulu ja -kulu tasaarveldatakse EKP kaudu ja avaldatakse tulude-kulude aruandes kirjel „Puhast intressitulu”.

Meenemündid

Emiteeritud meenemüntide nimiväärtust ei kajastata bilansis kohustusena, kuna nende tagasiostmise tõenäosus on väga väike ning nende väärismetalli väärtus ületab nominaalväärtust. Meenemüntide müügist saadud tulu kajastatakse tulude-kulude aruandes tekkepõhiselt.

Euroopa Keskpanga kasumi vahejaotus

EKP nõukogu otsuse kohaselt tuleb EKP emissioonitulu, mis tekib 8% europangatähtede jaotamisest EKP-le, ja EKP tulu, mis tekib väärtpaperituruprogrammi (SMP), pandikirjade kolmanda ostukava (CBPP3), varaga tagatud väärtpaperite ostukava (ABSPP) ja avaliku sektori väärtpaperite ostukava (PSPP) raames ostetud väärtpaperitelt, täies ulatuses jaotada eurosüsteemi riikide keskpankadele samal majandusaastal, kui see tekib. Kui EKP nõukogu ei otsusta teisiti, jaotab EKP selle tulu järgneva aasta jaanuaris kasumi vahejaotuse käigus.¹⁰ Jaotatakse kogu tulu, välja arvatud juhul, kui EKP aasta puhaskasum on väiksem kui saadud tulu. Jaotatavat tulu võidakse vähendada juhul, kui EKP nõukogu teeb otsuse eraldise moodustamiseks katmaks finantsriske. EKP nõukogu võib ka otsustada, et kulud, mida EKP on kandnud seoses europangatähtede emiteerimise ja käitlemisega, kaetakse ringluses olevatelt europangatähtedelt saadud tulust.

Eurosüsteemi riikide keskpankadele jaotatud tulu avaldatakse tulude-kulude aruandes kirjel „Tulu aktsiatelt ja osalustelt”.

Eurosüsteemi-siseseid saldod

Eurosüsteemi-siseseid nõuded, mis tulenevad Eesti Panga kapitaliosalusest EKPs, esitatakse kirjel „Kapitaliosalus Euroopa Keskpangas”. Eesti Panga kapitaliosalusest EKPs tulenevad eurosüsteemisisesed nõuded kajastatakse kirjel „Kapitaliosalus EKPs”. Nimelt hõlmab see bilansikirje i) riikide keskpankade sissemakseid EKP märgitud kapitali, ii) riikide keskpankade tasutud netosummasid nende

⁷ EKP 3. novembri 2016. aasta otsus (EKP/2016/36) eurot rahaühikuna kasutavate liikmesriikide keskpankade emissioonitulu jaotuse kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 347, 20.12.2016, lk 26).

⁸ Eurosularahale ülemineku aasta on aasta, kui europangatähed saavad liikmesriigis seaduslikuks maksevahendiks.

⁹ Vaatlusperiood on 24 kuu pikkune ajavahemik, mis algab 30 kuud enne päeva, kui europangatähed saavad vaadeldavas liikmesriigis seaduslikuks maksevahendiks. Eesti Panga puhul oli see periood juuli 2008 kuni juuni 2010.

¹⁰ EKP 15. detsembri 2014. aasta otsus (EKP/2014/57) Euroopa Keskpanga tulu vahepealse jaotamise kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 53, 25.2.2015, lk 24).

osade suurenemise tõttu EKP omakapitali väärtuses¹¹ tulenevalt kõigist eelmistest kohandustest EKP kapitali märkimise aluses ja iii) sissemakseid kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 48.2 seoses nende liikmesriikide keskpankadega, kelle suhtes kehtestatud erandid on tühistatud.

Eurosüsteemi-sisesed saldod, mis tulenevad eurosüsteemiga liituvate riikide EKP-le üle kantud välisvaluutareservidest, nomineeritakse eurodes ja esitatakse kirjel „Välisvaluutareservide ülekan-
misega samaväärsed nõuded”.

Eurosüsteemis europangatähtede jaotamisest tulenevad eurosüsteemi-sisesed saldod esitatakse ühtse netovara või -kohustusena kirjel „Netonõuded/netokohustused seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis” (vt „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Eurosüsteemi-sisesed saldod tulenevad valdavalt Euroopa Liidus tehtavatest piiriülestest maksetest, mis arveldatakse keskpanga rahas eurodes. Enamasti algatavad neid tehinguid erasektori üksused (st krediidasutused, ettevõtted ja üksikisikud). Tehingud töödeldakse TARGET2¹² kaudu ja nende põhjal tekivad vastastikku saldod Euroopa Liidu keskpankade TARGET2 kontodel. Saldod tasaarveldatakse ja suunatakse iga päev EKP-le, mille tulemusena jääb iga liikmesriigi keskpangale netopositsioon EKP suhtes. Euroala riikide keskpankade eurosüsteemi-sisesed nõuete ja kohustuste positsioonid EKP suhtes, mis tulenevad nende osalusest TARGET2s, ning muud eurosüsteemi-sisesed positsioonid eurodes (nt kasumi vahejaotus keskpankadele, monetaartulu jaotamine) esitatakse bilansis ühtse varade või kohustuste netopositsioonina kirjetel „Muud eurosüsteemi-sisesed nõuded (neto)” või „Muud eurosüsteemi-sisesed kohustused (neto)”.

11 Omakapitali väärtus hõlmab kõiki EKP reserve, ümberhindluskontosid ja reservidega samaväärseid eraldisi, millest on maha arvatud varasematest perioodidest üle kantud kahjum. Kui kapitali märkimise alust kohandatakse majandusaasta jooksul, hõlmab omakapitali väärtus ka kohandamise kuupäevaks akumulieeritud EKP netokasumit või netokahjumit.

12 Üleeuroopaline automatiseeritud reaalaajaline brutoarvelduste kiirülekanDESüsteem.

BILANSI LISA

KIRJE 1 – KULD JA NÕUDED KULLAS

Eesti Panga kullareservide väärtuse muutusest annab ülevaate alljärgnev tabel.

	31.12.2019	31.12.2018
Kuld (untsi)	8250.171	8250.171
Untsi turuhind (eurot)	1354.104	1120.961
Ümberhindlus (tuhat eurot)	3 984	2 060
Turuväärtus (tuhat eurot)	11 172	9 248

KIRJE 2 – NÕUDED RAHVUSVAHELISE VALUUTAFONDI VASTU

Nõuded Rahvusvahelise Valuutafondi vastu sisaldavad IMFi arvestusühiku (SDR) kontot IMFis ja reservpositsiooni IMFis.

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	31.12.2019	31.12.2018
SDRi konto IMFis	30 364	29 892
Reservpositsioon IMFis	52 535	51 747
Osalus IMFis	300 976	295 838
IMFi konto nr 1	-248 441	-244 091
Kokku	82 899	81 639

SDRi konto Rahvusvahelises Valuutafondis

IMFi igale liikmesriigile avatakse SDRi konto, mida kasutatakse laenu tehingute ja mitmesuguste muude operatsioonide korral. SDRi kontol kajastatakse IMFi liikmesriikidele välisreservide toetuseks ja ülemaailmse likviidsuse suurendamiseks jagatud SDRid (vt bilansi lisa kirje 24 „Rahvusvahelise Valuutafondi arvestusühikute (SDR) vastaskirje“).

Reservpositsioon Rahvusvahelises Valuutafondis

Eesti Pank esindab Eesti Vabariiki Rahvusvahelises Valuutafondis. IMFi igale liikmesriigile on kehtestatud kvoot, mis määrab tema osaluse (liikmemaksu) suuruse ja hääleõiguse IMFis. Rahvusvahelise Valuutafondi liikmeks olek on kajastatud varades ja võrdub liikmesriigi kvoodiga.

Eesti Vabariigi kvoot Rahvusvahelises Valuutafondis oli 2019. aasta lõpul 243,6 miljonit SDRi.

Reservpositsiooni IMFis moodustab kvoodi ja IMFi konto nr 1 netosumma. Reservpositsiooni suurus mõjutab Eesti Vabariigi osalemine IMFi finantstehingute plaanis (FTP). FTP laenude makseid 2019. aastal ei toimunud (2018. aastal olid FTP laenude väljamaksed summas 8,0 miljonit SDRi ning FTP laenude tagasimaksed summas 0,73 miljonit SDRi). Eesti osaleb IMFi finantstehingute plaanis alates 2012. aastast.

SDRide väärtuse suurenemine eurodes oli tingitud SDRide kallinemisest euro suhtes 2019. aastal ning aasta jooksul saadud intressitulust (vt „Välisväärings toimunud tehingute kajastamine“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

KIRJE 3 – PANKADE SALDOD, VÄÄRTPABERIINVESTEERINGUD JA MUUD VÄLISVARAD

Kirjel 3 kajastatakse pangakontode jäägid välisväärings euroalavälistes krediidasutustes, USA dollarites nomineeritud aktsiad, pöördrepotehingud ja tähtajalised hoised ning USA, Austraalia ja Kanada dollarites nomineeritud investeeringud euroalaväliste residentide väärtpaberitesse. Eesti Panga välisvaluutareservid olid paigutatud peamiselt USA valitsuse garantiiga kinnisvaraga tagatud väärtpaberite fondidesse ja Austraalia ning Kanada valitsuste väärtpaberitesse. Investeeringute õiglane väärtus määratakse aktiivsetel turgudel noteeritud hindade alusel.

tuhandetes eurodes

	31.12.2019	31.12.2018
Väärtpaberid	936 382	402 295
Aktsiad	100 846	40 482
Väärtpaberite fond	97 897	101 178
Pöördrepitehingud	9 310	8 956
Tähtajalised hoiused	980	1 223
Arvelduskontod	525	10 666
Kokku	1 145 940	564 800

tuhandetes eurodes

	31.12.2019	31.12.2018
USD	750 420	458 236
CAD	212 921	48 721
AUD	182 513	48 790
JPY	47	129
CNH	32	32
NOK	14	6
GBP	4	178
CHF	3	8 769
DKK	1	2
NZD	-2	-31
SEK	-13	-32
Kokku	1 145 940	564 800

KIRJE 4 – NÕUDED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALA RESIDENTIDE VASTU

Kirjel 4 kajastatakse pangakontode jäägid välisvääringus euroala krediidasutustes ja USA dollari-tes nomineeritud investeringud euroala residentide väärtpaberitesse.

tuhandetes eurodes

	31.12.2019	31.12.2018
Väärtpaberid	30 040	0
Arvelduskontod	5 574	2 244
Aktsiad	0	53 021
Kokku	35 614	55 265

tuhandetes eurodes

	31.12.2019	31.12.2018
USD	34 111	54 590
AUD	478	220
GBP	425	-32
CAD	318	341
SEK	180	187
JPY	94	-50
CHF	8	9
Kokku	35 614	55 265

KIRJE 5 – NÕUDED EURODES EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE VASTU

Kirjel 5 kajastatakse eurodes nomineeritud investeringud euroalaväliste residentide väärtpaberitesse, pöördrepitehingud ja pangakontode jäägid eurodes euroalavälistes krediidasutustes.

tuhandetes eurodes

	31.12.2019	31.12.2018
Väärtpaberid	18 234	17 560
Pöördrepitehingud	14 852	16 112
Arvelduskontod	244	642
Kokku	33 330	34 314

KIRJE 6 – RAHAPOLIITILISTE OPERATSIOONIDEGA SEOTUD LAENUD EURODES EUROALA KREDIIDIASUTUSTELE

Eurosüsteemi omanduses on kokku 624 232 miljoni euro väärtuses rahapoliitilisi nõudeid, millest Eesti Panga bilansis on 23 miljoni euro väärtuses (2018. aastal 50 miljoni euro väärtuses) pikemaajalisi refinantseerimistehinguid. Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 32.4 peavad eurosüsteemi riikide keskpangad rahapoliitiliste operatsioonidega seotud realiseeruvaid kahjumeid täies ulatuses jagama proportsionaalselt EKP kapitali sissemakstud osadega. Eesti Panga osatähtsus EKP sissemakstud kapitalis on 0,2827%.

Kahjum võib tekkida vaid siis, kui vastaspool jääb maksejõuetuks ja kui vastaspoole tagatise realiseerimisest saadud vahendid on ebapiisavad. EKP nõukogu on välistanud riskide jagamise, kui tegu on tagatisega, mida riikide keskpangad võivad aktsepteerida omal vastutusel.

EKP nõukogu võttis 2019. aastal kasutusele uue, seitsmest operatsioonist koosneva seeria suunaatud pikemaajalisi kvartaalseid refinantseerimisoperatsioone (TLTRO-III). Nende operatsioonide tähtsuse on kolm aastat tagasimaksevõimalusega pärast kahe aasta möödumist. EKP nõukogu otsuste kohaselt võib iga TLTRO-III operatsiooni suhtes kohaldatav lõplik intressimäär olla sama madal kui hoiustamise püsivõimaluse keskmine intressimäär asjaomase operatsiooni kestel. Arvestades, et koguneva intressi määr hakkab selguma alles alates 2021. aastast ja et kuni selle ajani ei ole seda võimalik usaldusväärselt hinnata, võeti konservatiivne hoiak ning TLTRO-III 2019. aasta intressi arvuutamiseks kasutatakse hoiustamise püsivõimaluse intressimäära.

KIRJE 7 – MUUD NÕUDED EURODES EUROALA KREDIIDIASUTUSTE VASTU

Kirjel 7 kajastatakse pangakontode jäägid eurodes euroala krediitiasutustes.

KIRJE 8 – RAHAPOLIITIKA EESMÄRGIL HOITAVAD VÄÄRTPABERID

Kirjel 8 kajastatakse väärtpaberid, mis Eesti Pank on omandanud pandikirjade teise ostukava (CBPP2) raames¹³, väärtpaberituruprogrammi (SMP) raames¹⁴ ja avaliku sektori väärtpaberite ostukava (PSPP) raames¹⁵.

Väärtpaberituruprogramm lõpetati 6. septembril 2012. Pandikirjade teine ostukava lõpetati 31. oktoobril 2012.

Eurosüsteemi laiendatud varaostukava¹⁶ (APP) hõlmab pandikirjade kolmandat ostukava

13 EKP 3. novembri 2011. aasta otsus (EKP/2011/17) teise tagatud võlakirjade ostu kava rakendamise kohta (ELT L 297, 16.11.2011, lk 70).

14 EKP 14. mai 2010. aasta otsus (EKP/2010/5) väärtpaberituruprogrammi loomise kohta (ELT L 124, 20.5.2010, lk 8).

15 EKP 4. märtsi 2015. aasta otsus (EKP/2015/10) avaliku sektori varade järelturult ostmise kava kohta (ELT L 121, 14.5.2015, lk 20, muudatustega).

16 Lisateavet varaostukava kohta saab EKP veebilehelt <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html>.

(CBPP3)¹⁷, varaga tagatud väärtpaberite ostukava (ABSPP)¹⁸, avaliku sektori väärtpaberite ostukava (PSPP) ja ettevõtlussektori väärtpaberite ostukava (CSPP)¹⁹.

1. novembril 2019 hakkas eurosüsteem laiendatud varaostukava raames taas tegema väärtpaberite netooste iga kuu keskmiselt 20 miljardi euro ulatuses. Sellele eelnes 2018. aasta lõpus alanud 10 kuu pikkune periood, mille jooksul eurosüsteem tegeles ainult varaostukava raames ostetud aegumistähtajani jõudnud väärtpaberitelt laekuvate põhiosa tagasimaksete täies mahus reinvesteermisega. Nõukogu eeldab, et netovaraoste tehakse seni, kuni see on vajalik baasintressimäärade toetava mõju tugevdamiseks. Ostud lõpetatakse vahetult enne seda, kui nõukogu hakkab EKP baasintressimäärasid tõstma. Samuti kavatakse EKP nõukogu reinvesteermist jätkata pikema aja jooksul pärast kuupäeva, mil nõukogu hakkab tõstma baasintressimäärasid, ning igal juhul seni, kuni see on vajalik soodsate likviidsustingimuste ja küllaldaselt toetava rahapoliitilise kursi hoidmiseks.

Kõigi nende ostukavade raames ostetud väärtpabereid hinnatakse amortiseeritud soetusmaksumuses, väärtpaberite allahindlus tehakse väärtuse languse korral (vt „Väärtpaberid” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Väärtpaberite amortiseeritud soetusmaksumused ja turuväärtused²⁰, mida ei kajastata bilansis või tulude-kulude aruandes ning esitatakse vaid teavitamise eesmärgil, on järgmised:

<i>tuhandetes eurodes</i>				
	31.12.2019		31.12.2018	
	Amortiseeritud soetusmaksumus	Turuväärtus	Amortiseeritud soetusmaksumus	Turuväärtus
Avaliku sektori väärtpaberite ostukava	5 589 017	5 757 697	5 576 850	5 592 876
Väärtpaberituruprogramm	24 953	25 916	64 861	66 882
Kaetud võlakirjade teine ostukava	6 992	7 497	7 489	8 177
Kokku	5 620 962	5 791 110	5 649 200	5 667 935

Eurosüsteemi riikide keskpankade omanduses olevate väärtpaberituruprogrammi raames ostetud võlakirjade kogusumma on 44 216 miljonit eurot, pandikirjade kolmanda ostukava raames ostetud võlakirjade kogusumma on 241 934 miljonit eurot ja avaliku sektori varade järelturult ostmise kava raames ostetud Euroopa institutsioonide võlakirjade kogusumma on 225 169 miljonit eurot. EKP nõukogu hindab regulaarselt nende ostukavade raames ostetud väärtpaberitega seotud finantsriske. Varade väärtuse langust kontrollitakse igal aastal, võttes arvesse andmeid aasta lõpu seisuga, ning tulemused kiidab heaks EKP nõukogu. Seejuures hinnatakse varade väärtuse languse näitajaid iga ostukava puhul eraldi.

Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 32.4 peavad eurosüsteemi riikide keskpangad väärtpaberituruprogrammi ja laiendatud varaostukava raames (v.a valitsuste võlakirjad) hoitavate väärtpaberite realiseeruvaid kahjumeid täies ulatuses jagama proportsionaalselt EKP kapitali sissemakstud osadega.

Ettevõtlussektori väärtpaberite ostukava portfelli väärtuse languse testi tulemusena on EKP nõukogu pidanud kohaseks hoida 2019. aastal eraldist rahapoliitilistest operatsioonidest tulenevate krediidiriskide katteks (vt bilansi lisa kirje 27 „Eraldised”).

Pandikirjade kolmanda ostukava (CBPP3) raames soetatud väärtpaberite 2019. aastal tehtud väärtuse languse testi tulemusi hinnates leidis EKP nõukogu, et ühe väärtpaberi väärtus on langenud. Selle väärtpaberi andis välja krediidiasutus, kes oli ka 2019. aastal endiselt suurtes finantsraskustes. EKP nõukogu hinnangul ei mõjuta väärtuse langus tulevasi eeldatavaid rahavooge. Seega pandikirjade kolmanda ostukava raames ostetud väärtpaberite väärtuse langusest tulenevat kahjumit aasta lõpu seisuga ei kajastatud.

17 EKP 15. oktoobri 2014. a otsus (EKP/2014/40) tagatud võlakirjade kolmanda ostukava rakendamise kohta (ELT L 335, 22.11.2014, lk 22, muudatustega).

18 EKP 19. novembri 2014. a otsus (EKP/2014/45) varaga tagatud väärtpaberite ostukava rakendamise kohta (ELT L 1, 6.1.2015, lk 4, muudatustega).

19 EKP 1. juuni 2016. a otsus (EKP/2016/16) ettevõtlussektori väärtpaberite ostukava rakendamise kohta (ELT L 1, 6.1.2015, lk 4, muudatustega).

20 Turuväärtused on ligikaudsed ja tuletatakse turunoteeringute alusel. Kui turunoteeringud ei ole kättesaadavad, arvutatakse turuväärtused eurosüsteemi sisemudelite abil.

KIRJE 9 – MUUD VÄÄRTPABERID

Kirjel 9 kajastatakse eurodes nomineeritud investeeringud euroala residentide võlakirjadesse.

KIRJE 10 – KAPITALIOSALUS EUROOPA KESKPANGAS

Kirjel 10 kajastatakse Eesti Panga osalus EKPs. EKPSi põhikirja artikli 28 järgi on EKPSi liikmesriikide keskpangad ainsad EKP kapitali märkijad. Märgitava kapitali arvutamise alus on kapitaliosaluse määr, mis on kehtestatud EKPSi põhikirja artikli 29 kohaselt; seda korrigeeritakse iga viie aasta järel või siis, kui muutub EKPSi kuuluvate riikide keskpankade koosseis.

Eesti Panga puhul hõlmab see bilansikirje i) sissemakset EKP märgitud kapitali, ii) Eesti Panga tasutud netosummat tema osa suurenemise tõttu EKP omakapitali väärtuses tulenevalt kõigist eelmistest kohandustest EKP kapitali märkimise aluses ja iii) sissemakseid kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 48.2.

EKPSi ja EKP põhikirja artikli 29.3 kohaselt iga viie aasta järel toimuva kapitalivõtme korrigeerimise tulemusel muutusid 1. jaanuaril 2019 liikmesriikide keskpankade EKP märgitud kapitali osakaalud.

	Osakaalud kapitali märkimises alates 01.01.2019 %	Osakaalud kapitali märkimises seisuga 31.12.2018 %
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2,5280	2,4778
Deutsche Bundesbank	18,3670	17,9973
Eesti Pank	0,1968	0,1928
Central Bank of Ireland	1,1754	1,1607
Bank of Greece	1,7292	2,0332
Banco de España	8,3391	8,8409
Banque de France	14,2061	14,1792
Banca d'Italia	11,8023	12,3108
Central Bank of Cyprus	0,1503	0,1513
Latvijas Banka	0,2731	0,2821
Lietuvos Bankas	0,4059	0,4132
Banque centrale du Luxembourg	0,2270	0,2030
Central Bank of Malta	0,0732	0,0648
De Nederlandsche Bank	4,0677	4,0035
Oesterreichische Nationalbank	2,0325	1,9631
Banco de Portugal	1,6367	1,7434
Banka Slovenije	0,3361	0,3455
Národná banka Slovenska	0,8004	0,7725
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,2708	1,2564
Vahesumma – euroala riikide keskpangad	69,6176	70,3915
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	0,8511	0,8590
Česká národní banka	1,6172	1,6075
Danmarks Nationalbank	1,4986	1,4873
Hrvatska narodna banka	0,5673	0,6023
Magyar Nemzeti Bank	1,3348	1,3798
Narodowy Bank Polski	5,2068	5,1230
Banca Națională a României	2,4470	2,6024
Sveriges Riksbank	2,5222	2,2729
Bank of England	14,3374	13,6743
Vahesumma – euroalaväliste liikmesriikide keskpangad	30,3824	29,6085
Kokku*	100,0000	100,0000

* Tabelis esitatud vahe- ja kogusummad ei pruugi ümardamise tõttu ühtida kõikide arvude summaga.

Korrigeeritud kapitalivõtme alusel tehti ümberarvestus Euroopa Liidu riikide keskpankade EKP-le makstavate põhikapitali ja omakapitali summades. Ümberarvestuse tulemusena tasus Eesti Pank EKP-le 2. jaanuaril 2019 täiendava osa põhikapitali summas 433 tuhat eurot.

Euroopa Liidu riikide keskpankade EKP kapitali sissemakstud osad on esitatud järgnevas tabelis.

	Märgitud kapital alates	Sissemakstud kapital alates	Märgitud kapital seisuga	Sissemakstud kapital seisuga
	01.01.2019	01.01.2019	31.12.2018	31.12.2018
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	273 656 179	273 656 179	268 222 025	268 222 025
Deutsche Bundesbank	1 988 229 048	1 988 229 048	1 948 208 997	1 948 208 997
Eesti Pank	21 303 614	21 303 614	20 870 614	20 870 614
Central Bank of Ireland	127 237 133	127 237 133	125 645 857	125 645 857
Bank of Greece	187 186 022	187 186 022	220 094 044	220 094 044
Banco de España	902 708 165	902 708 165	957 028 050	957 028 050
Banque de France	1 537 811 329	1 537 811 329	1 534 899 402	1 534 899 402
Banca d'Italia	1 277 599 809	1 277 599 809	1 332 644 970	1 332 644 970
Central Bank of Cyprus	16 269 986	16 269 986	16 378 236	16 378 236
Latvijas Banka	29 563 094	29 563 094	30 537 345	30 537 345
Lietuvos Bankas	43 938 704	43 938 704	44 728 929	44 728 929
Banque centrale du Luxembourg	24 572 766	24 572 766	21 974 764	21 974 764
Central Bank of Malta	7 923 905	7 923 905	7 014 605	7 014 605
De Nederlandsche Bank	440 328 813	440 328 813	433 379 158	433 379 158
Oesterreichische Nationalbank	220 018 269	220 018 269	212 505 714	212 505 714
Banco de Portugal	177 172 891	177 172 891	188 723 173	188 723 173
Banka Slovenije	36 382 849	36 382 849	37 400 399	37 400 399
Národná banka Slovenska	86 643 357	86 643 357	83 623 180	83 623 180
Suomen Pankki – Finlands Bank	137 564 190	137 564 190	136 005 389	136 005 389
Vahesumma – euroala riikide keskpangad*	7 536 110 122	7 536 110 122	7 619 884 851	7 619 884 851
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	92 131 635	3 454 936	92 986 811	3 487 005
Česká národní banka	175 062 014	6 564 826	174 011 989	6 525 450
Danmarks Nationalbank	162 223 556	6 083 383	161 000 330	6 037 512
Hrvatska narodna banka	61 410 265	2 302 885	65 199 018	2 444 963
Magyar Nemzeti Bank	144 492 194	5 418 457	149 363 448	5 601 129
Narodowy Bank Polski	563 636 468	21 136 368	554 565 112	20 796 192
Banca Națională a României	264 887 923	9 933 297	281 709 984	10 564 124
Sveriges Riksbank	273 028 328	10 238 562	246 041 586	9 226 559
Bank of England	1 552 024 564	58 200 921	1 480 243 942	55 509 148
Vahesumma – euroalavälise liikmesriikide keskpangad*	3 288 896 948	123 333 636	3 205 122 218	120 192 083
Kokku*	10 825 007 070	7 659 443 757	10 825 007 070	7 740 076 935

* Tabelis esitatud vahe- ja kogusummad ei pruugi ümardamise tõttu ühtida kõikide arvude summaga.

Euroalaga liitumisel kohaldati Eesti Pangale EKPSi põhikirja artikli 48.2 sätet, mille järgi on keskpank kohustatud tasuma osa EKP reservidest, ümberhindluskontodest ning EKP riskieraldisest vastavalt oma kapitaliosalusele EKPs. Kirjel kajastatakse reservide, ümberhindluskontode ning EKP riskieraldise eest tasutud summa 70 843 tuhat eurot.

KIRJE 11 – VÄLISVALUUTARESERVEDE ÜLEKANDMISEGA SAMAVÄÄRSED NÕUDED

Kirjel 11 kajastatakse Eesti Panga nõuded, mis tulenevad eurosüsteemiga liitumisel EKP-le üle kantud välisvaluutareservidest. Kõnealune välisvaluutareserv koosnes 85% ulatuses Jaapani jeeni-

dest ja 15% ulatuses kullast. Nõuded on nomineeritud eurodes nende ülekandmise ajal kindlaks määratud väärtuse alusel. Välisvaluutas üle kantud nõuetelt makstav intress arvutatakse iga päev eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressi piirmäära kohaselt, arvestamata kulda, millelt intressi ei maksta.

Kapitalivõtme korrigeerimise tulemusena tasus Eesti Pank 2. jaanuaril 2019 täiendava osa EKP välisvaradesse summas 2 318 tuhat eurot.

KIRJE 12 – NETONÕUDED SEOSSES EUROPANGATÄHTEDE JAOTAMISEGA EUROSÜSTEEMIS

Kirje 12 hõlmab Eesti Panga nõudeid eurosüsteemi vastu seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis (vt „Ringluses olevad pangatähed” ja „Eurosüsteemi-sisesed saldod” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).²¹ Nõuetelt makstav intress arvutatakse iga päev eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressi piirmäära kohaselt.

KIRJE 13 – MUUD EUROSÜSTEEMI-SISESED NÕUDED (NETO)

Kirjel 13 kajastatakse netonõuded, mis tulenevad TARGET2 konto saldost, eurosüsteemi riikide keskpankadelt kogutava ja neile jaotatava monetaartulu vahest tulenevast nõudest ning EKP kasumi vahejaotuse nõudest.

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	31.12.2019	31.12.2018
TARGET2	622 182	763 962
Monetaartulu ümberjaotamine	1 576	7 642
EKP kasumi vahejaotus	4 045	3 263
Kokku	627 803	774 867

TARGET2 saldole makstav intress arvutatakse iga päev eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressi piirmäära kohaselt.

Nõue EKP vastu seoses monetaartulu ümberjaotamisega tuleneb eurosüsteemi riikide keskpankadelt kogutava ja neile jaotatava monetaartulu vahest (vt tulude-kulude aruande lisa kirje 34 „Monetaartulu puhastulem”).

Kirje hõlmab ka summasid, mida EKP peab euroala riikide keskpankadele maksma seoses kasumi vahejaotusega (vt „Euroopa Keskpanga kasumi vahejaotus” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). EKP nõukogu otsuse kohaselt jaotas EKP oma 2019. aasta tulu 1 431 miljonit eurot euroala riikide keskpankade vahel (vt tulude-kulude aruande lisa kirje 33 „Tulu aktsiatelt ja osalustelt”).

KIRJE 14 – MATERIAALNE JA IMMATERIAALNE PÕHIVARA

	<i>tuhandetes eurodes</i>					
Soetusmaksumus	Hooned	Riistvara	Tarkvara	Muu põhivara	Mootorsõidukid	Kokku
Jääk 2018. aasta lõpul	28 167	4 007	5 465	6 089	31	43 759
Soetatud	89	437	188	394	0	1 108
Maha kantud, müüdüd	0	-286	-157	-63	0	-506
Jääk 2019. aasta lõpul	28 256	4 158	5 496	6 420	31	44 361
Akumuleeritud kulum						
Jääk 2018. aasta lõpul	15 575	2 811	3 512	5 530	29	27 457

21 Eurosüsteemi europangatähtedega seoses valitud arvestusmetoodika kohaselt jaotatakse EKP-le ringluses olevate europangatähtede koguväärtusest iga kuu 8%. Ülejäänud 92% ringluses olevate europangatähtede väärtusest jaotatakse iga kuu riikide keskpankadele, kusjuures riikide keskpangad kajastavad bilansis oma europangatähtede osatähtsust EKP kapitali sissemakstud osa kohaselt. Eespool nimetatud arvestusmetoodika järgi riigi keskpangale jaotatud europangatähtede väärtuse ja ringluses lastud europangatähtede erinevus kajastatakse kirjel „Eurosüsteemi-sisesed netonõuded/netokohustused seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis”.

tuhandetes eurodes

Soetusmaksumus	Hooned	Riistvara	Tarkvara	Muu põhivara	Mootorsõidukid	Kokku
Arvestatud	997	409	330	173	2	1 911
Vähendatud	0	-280	-157	-64	0	-501
Jääk 2019. aasta lõpul	16 572	2 940	3 685	5 639	31	28 867
Jääkväärtus						
Jääk 2018. aasta lõpul	12 592	1 196	1 953	559	2	16 302
Jääk 2019. aasta lõpul	11 684	1 218	1 811	781	0	15 494
Ettemaksud põhivara eest						
Jääk 2018. aasta lõpul	0	0	68	0	0	68
Jääk 2019. aasta lõpul	9	0	208	0	0	217
Kokku põhivara						
Jääk 2018. aasta lõpul	12 592	1 196	2 021	559	2	16 370
Jääk 2019. aasta lõpul	11 693	1 218	2 019	781	0	15 711

Põhivara soetati 2019. aastal 1108 tuhande euro eest (2018. aastal 1440 tuhande euro eest). Hoonete hangetest moodustasid peamise osa hoonete renoveerimistööd. Laiendati keskserveriruumi ja renoveeriti finantsinspeksiooni pääsla. Riistvarahanked olid seotud infotehnoloogia seadmete soetamisega. Tarkvarahangetest olid suuremad andmekogumisportaali, planeerimis- ja riskihaldus-tarkvara, makse- ja arveldustarkvara ning statistikamooduli arendused ning osamakse EKPSi tarkvarasüsteemi arenduse eest. Muu põhivara hangetest moodustasid suure osa pangatähtede sorteri litsentside uuendused ning panga turvaseadmete ostud. Lisaks vahetati välja muuseumi vananenud pressitehnika.

KIRJE 15 – MUUD FINANTSVARAD

Kirjel 15 kajastatakse Rahvusvaheliste Arvelduste Panga ja SWIFTi aktsiad.

Eesti Pangal on Rahvusvaheliste Arvelduste Pangas 214 aktsiat (200 hääleõigusega aktsiat) soetusmaksumusega 217 118 eurot ja 5 SWIFTi aktsiat soetusmaksumusega 17 150 eurot.

KIRJE 16 – BILANSIVÄLISTE INSTRUMENTIDE ÜMBERHINDLUSEST TULENEVAD ERINEVUSED

Kirjel 16 kajastatakse aasta lõpuks lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite ümberhindlusest tulenevaid muutusi. Muutused tulenevad sellest, et tehingud hinnatakse ümber bilansipäeval kehtiva vahetuskursi alusel, võrreldes väärtusega eurodes, mis saadakse tehingute konverteerimisel vastava välisvääringu keskmise maksumuse alusel kõnealusel päeval. 2018. aasta lõpu summa on korrigeeritud (vt „2019. aasta raamatupidamise aastaaruandes võrdlusandmete korrigeerimine” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

KIRJE 17 – VIITLAEKUMISED JA ETTEMAKSTUD KULUD

Kirjel 17 on kajastatud finantsinstrumentide tekkepõhised intressid ning mitmesugused ettemakstud teenuste eest. Samuti kajastatakse sellel kirjel nõue finantsinspeksiooni vastu Eesti Panga osutatud teenuste ja käibevara hankimise eest.

tuhandetes eurodes

	31.12.2019	31.12.2018
Intressinõuded	57 684	44 722
Väärtpaberid	43 340	43 142
Tuletistehingud	13 951	896
Tähtajalised hoiused ja arvelduskontod	197	194

tuhandetes eurodes

	31.12.2019	31.12.2018
Rahapoliitika operatsioonid	187	480
Pöördrepotehingud	8	9
Laenud	1	1
Nõuded finantsinspektsiooni vastu	1 098	920
Ettemakstud kulud	976	919
Muud nõuded	186	324
Kokku	59 944	46 885

KIRJE 18 – MITMESUGUSED MUUD VARAD

tuhandetes eurodes

	31.12.2019	31.12.2018
Valuutavahetustehingud	9 057	12 124
Eesti Panga töötajate laenud	3 808	4 224
2018. aasta kasumi jaotuse korrigeerimine	3 176	0
Valuutaforvardtehingud	154	42
Lisatagatise nõudega laenud	98	118
Muud	61	67
Tuletistehingud	7	12
Kokku	16 361	16 587

Eesti Panga töötajatele on antud kinnisvaraga tagatud eluasemelaene maksimaalselt 30 aastaks. Enne 2012. aastat välja antud eluasemelaenude intressimäär on krediidasutustele makstav hoiustamise püsivõimaluse intressimäär, millele lisandub riskimarginaal, kuid kokku mitte üle intressimäära ülempiiri. Hoiustamise püsivõimaluse intressimäär oli võrdne EKP hoiuseintressimääraga, mis 2019. aastal oli –0,4% kuni –0,5% (2018. aastal –0,4%). Intressimäära ülempiir on kahekordne EKP põhiliste refinantseerimisoperatsioonidele kohaldatav intressimäär. Alates 2012. aastast välja antud eluasemelaenude intressimäär on kuue kuu EURIBOR, millele lisandub 0,5%, kuid kokku mitte üle intressimäära ülempiiri. Alates 2014. aasta juunikuust välja antud eluasemelaenude intressimäär on kuue kuu EURIBOR, millele lisandub 1,25%. Lisaks on töötajatele antud õppelaene tähtajaga kuni kümme aastat ja intressimääraga 5% aastas. Alates 2015. aasta 1. juulist lõpetati Eesti Panga töötajatele laenude andmine.

Lisaks kajastatakse kirjel aasta lõpuks lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite saldod. Need tulenevad sellest, et tehingud hinnatakse eurodesse ümber bilansipäeval kehtiva vastava valuuta keskmise kursi alusel, võrreldes seda euro väärtusega, millega tehingud esialgu kajastati.

Kirje sisaldab ka 2018. aasta valuutavahetustehingute korrigeeritud summat. 2018. aruandeaasta korrigeerimata kasum jaotati täies mahus Eesti Panga reservidesse ja riigieelarvesse ning 2018. aasta finantsandmetes tekkinud vea korrigeerimise tulemusena tekkis 2018. aasta kohta katmata kahjum. Euroopa Keskpankade Süsteemi raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohaselt kajastatakse eelnenud aasta kahjum enne katmist kirjel „Mitmesugused muud varad“. Korrigeerimisest tulenevalt vähendatakse 2018. aasta kasumi jaotuse korrigeerimise summa võrra 2019. aasta kasumi jaotust (vt „2019. aasta raamatupidamise aastaaruandes võrdlusandmete korrigeerimine“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

KIRJE 19 – RINGLUSES OLEVAD PANGATÄHED

Kirje 19 kajastab Eesti Panga osa ringluses olevate europangatähtede koguväärtusest (vt „Ringluses olevad pangatähed“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Eesti Panga tegelikult ringlusse lastud europangatähtede koguväärtus on väiksem kui pangatähtede jaotamise aluse kohaselt Eesti Pangale jaotatud europangatähtede väärtus. Erinevusest tulenev nõue kajastatakse bilansi kirjel 12 „Netonõuded seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis“.

tuhandetes eurodes

	31.12.2019	31.12.2018
Europangatähed	1 952 454	1 687 475
Europangatähete korrigeerimine	1 701 028	1 684 745
EKP pangatähed (8%)	-292 353	-269 762
Kokku	3 361 129	3 102 458

KIRJE 20 – ARVELDUSKONTOD (SH KOHUSTUSLIKU RESERVI KATMISEKS)

Kirjel 20 on kajastatud Eesti krediiasutuste arvelduskontod Eesti Pangas. Krediiasutuste arvelduskontodel kohustusliku reservi katmiseks hoitava raha eest makstav intress arvutatakse eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressi piirmäära kohaselt. Reservihoiuseid, mis ületavad nõutava kohustusliku reservi, tasustatakse nullprotsendilise või hoiustamise püsivõimaluse intressimääraga, sõltuvalt sellest, kumb on madalam. Alates 30. oktoobrist 2019 võttis EKP nõukogu kasutusele reservidelt makstavate intresside kaheastmelise süsteemi, milles osa krediiasutuste hoitavast ülelikviidsusest (st kohustusliku reservi nõudeid ületavad reservihoiused) vabastatakse hoiustamise püsivõimaluse suhtes kohaldatavast negatiivsest intressimäärast. Sellelt osalt võetav aastaintressimäär on 0%. Kohustusliku reservi nõudeid ületav reservihoiuste maht, mis oli aasta lõpu seisuga vabastatud hoiustamise püsivõimaluse intressimäärast – nn vabastatud osa – oli kindlaks määratud krediiasutuse kohustusliku reservi 6kordse nõudena²². Hoitavalt ülelikviidsuselt, mille suhtes vabastust ei kohaldata, tuleb ka edaspidi tasuda intressi, mille määr on 0% või võrdne hoiustamise püsivõimaluse intressimääraga, olenevalt sellest, kumb on madalam. Hoiustamise püsivõimaluse intressimäär on võrdne EKP hoiuseintressimääraga, mis 2019. aastal oli –0,4% kuni –0,5% (2018. aastal –0,4%). 2019. aastal oli krediiasutuste arvelduskontode keskmine saldo 4 552 226 653 eurot (2018. aastal 3 890 313 394 eurot).

KIRJE 21 – KOHUSTUSED EURODES TEISTE EUROALA RESIDENTIDE VASTU

Kirje 21 sisaldab peamiselt Eesti Pangas avatud finantsinspektsiooni ja tagatisefondi arvelduskonto saldote. Finantsinspektsiooni kontole arvestatakse intresse kord kuus arvelduskonto päeva jäägi alusel vastavalt EONIA (ingl *euro overnight index average*) intressimäärale, tagatisefondi kontole vastavalt hoiustamise püsivõimaluse intressimäärale.

KIRJE 22 – KOHUSTUSED EURODES EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE VASTU

Kirjel 22 kajastatakse euroalaväliste residentide hoiused eurodes ja eurodes nomineeritud repotehingud euroalaväliste residentidega.

KIRJE 23 – KOHUSTUSED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE VASTU

Kirjel 23 kajastatakse euroalaväliste residentide USA dollarites nomineeritud repotehingud euroalaväliste residentidega.

KIRJE 24 – RAHVUSVAHELISE VALUUTAFONDI ARVESTUSÜHIKUTE (SDR) VASTASKIRJE

Kirjel 24 kajastatakse kohustus IMFi vastu, mis tuleneb IMFi 2009. aasta 7. augusti otsusest suurendada kõigile liikmesriikidele suunatud SDRide emissiooni. Eesmärk oli liikmesriikide välisreserve toetades suurendada ülemaailmset likviidsust. SDRide jagamise tulemusena sai Eesti 61 965 241 SDRi (vt bilansi lisa kirje 2 „Nõuded Rahvusvahelise Valuutafondi vastu“).

²² EKP nõukogu võib aja jooksul seda kordajat hoitava ülelikviidsuse taseme muutmise järgi kohandada.

KIRJE 25 – VIITVÕLAD JA ETTEMAKSTUD TULUD

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	31.12.2019	31.12.2018
Intressikohustused	15 932	1 507
Tuletistehingud	15 819	954
SDRi emissioon	99	135
Repotehingud	10	7
Rahapoliitika operatsioonid	4	411
Maksukohustused	1 206	1 049
Tasumata arved	853	1 523
Väljamaksmata töötasu	785	729
Puhkusereserv	508	512
Muud kohustused	357	205
Kokku	19 641	5 525

Kirjel 25 kajastatakse finantsinstrumentide tekkepõhised intressid, millest suurema osa moodustavad tuletistehingute intressikohustused.

KIRJE 26 – MITMESUGUSED MUUD KOHUSTUSED

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	31.12.2019	31.12.2018
Euromündid	60 915	55 273
Muud kohustused	32	20
Tuletistehingud	16	26
Lisatagatise nõudega laenud	0	10
Kokku	60 963	55 329

Kirjel 26 kajastatakse peamiselt emiteeritud euromündid.

KIRJE 27 – ERALDISED

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	31.12.2019	31.12.2018
Eraldis finantsriskide katteks	81 600	71 800
Eesti kroonide vahetuskohustus	28 343	28 731
Rahapoliitika eesmärgil hoitavate väärtpaberite allahindlus	245	441
Kokku	110 188	100 972

Kirjel 27 kajastatakse eraldis finantsriskide katteks (riskieraldis), eraldis Eesti kroonide vahetuskohustuse täitmiseks ning eraldis ettevõtlussektori väärtpaberi väärtuse langusest.

Riskieraldise moodustamise eesmärk on katta rahapoliitiliste operatsioonide ja investeerimisvade finantsriskid eraldistega. Riskieraldise suurendamisel on lähtunud erinevatest riskihinnangutest (ingl *value at risk, expected shortfall*). Eraldise suuruse määramisel on lisaks riskihinnangutele arvesse võetud viimasel viiel aastal riskieraldisse kantud summad (keskmiselt 10,7 miljonit eurot) ning panga reservide maht. 2019. aasta 31. detsembri seisuga on täiendava riskieraldise suurus 9,8 miljonit eurot (2018. aastal 26,8 miljonit eurot) ning üldise riskieraldise suurus kasvas 81,6 miljoni euroni. Riskide suurenemine oli peamiselt tingitud varaostukava raames jätkunud väärtpaberiostudest.²³ Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 32.4 peavad eurosüsteemi riikide keskpangad väärtpaberituruprogrammi ja laiendatud varaostukava raames (v.a valitsuste võlakirjad) hoitavate väärtpaberite realiseeruvaid kahjumeid täies ulatuses jagama proportsionaalselt EKP kapitali sissemakstud osadega.

²³ Laiendatud varaostukava hõlmab pandikirjade kolmandat ostukava (CBPP3), varaga tagatud väärtpaberite ostukava (ABSPP), avaliku sektori väärtpaberite ostukava (PSPP) ja ettevõtlussektori väärtpaberite ostukava (CSPP). Lisateavet varaostukava kohta saab EKP veebilehelt <http://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html>

2016. aastal moodustati eraldi summas 29,6 miljonit eurot Eesti kroonide vahetuskohustuse täitmiseks, mis moodustas 66% vahetuskohustuse summast. Eraldise arvelt rahastatakse Eesti kroonide vahetusi eurode vastu. 2019. aastal vähendati eraldist Eesti kroonide tagastamise tõttu summas 387,8 tuhat eurot (2018. aastal 392,7 tuhat eurot). Eesti krooni pangatähti ja münte saab panga muuseumis eurodeks vahetada tähtajatult piiramatul koguses kursiga 1 EUR = 15,6466 EEK. Juhatus hindab Eesti kroonide vahetuskohustuse eraldise suurust igal aastal, võttes arvesse aasta jooksul tagasi toodud kroonide mahtu.

Kooskõlas EKP nõukogu otsusega vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 32.4 rahastavad rahapoliitilistest operatsioonidest tulenevate krediidiriskide katteks hoitava eraldist kõik osalevate liikmesriikide keskpangad proportsionaalselt oma osaga EKP märgitud kapitalist selle aasta seisuga, mil esialgne väärtuse langus toimus. Ettevõtlussektori väärtpaperite ostukava portfelli suhtes tehtud iga-aastase väärtuse languse testi tulemusena vaatas EKP nõukogu eraldise mahu üle 2018. aastal realiseerunud krediidiriskide suhtes ja otsustas eraldise kogumahtu vähendada: 2018. aasta 31. detsembri 161 074 918 eurot 2019. aasta 31. detsembriks 89 388 328 eurole. Eesti Panga osa selles eraldises on kokku 244 832 eurot (2018. aastal 441 179 eurot), mis vastab 0,2739%-le eraldise koguväärtusest.

Nimetatud muudatusi kajastatakse keskpanga tulude-kulude aruandes. Eesti Pank sai sellest 2019. aastal tulu 196 347 eurot (vt tulude-kulude aruande lisa kirje 34 „Monetaartulu puhastulem“).

KIRJE 28 – ÜMBERHINDLUSKONTOD

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	31.12.2019	31.12.2018
Aksiad	19 275	0
Väärtpaperid	7 965	5 883
Kuld	3 984	2 060
Väärtpaperite fondid	3 093	0
Tuletistehingud	344	471
Välisvaluuta	154	3 156
Kokku	34 815	11 570

Ümberhindluskontodel kajastatakse varade ja kohustuste realiseerimata tuludest tulenevad ümberhindlusreservid.

Aasta lõpu realiseerimata kulu kajastatakse tulude-kulude aruandes kuluna kirjel „Finantsvarade allahindlused“.

2018. aasta lõpu välisvaluuta ümberhindluskonto summa on korrigeeritud (vt „2019. aasta raamatupidamise aastaaruandes võrdlusandmete korrigeerimine“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

KIRJE 29 – KAPITAL JA RESERVID

Kapitali ja reserve muutused 2019. aastal on esitatud alljärgnevas tabelis.

	<i>tuhandetes eurodes</i>		
	31.12.2019	2018. aasta kasumi jaotus	31.12.2018
Põhikapital	100 000	0	100 000
Reservkapital	159 814	10 437	149 377
Erireserv	214 314	0	214 314
Kokku	474 128	10 437	463 691

Eesti Panga seaduse (EPS) paragrahvi 30 kohaselt suunatakse vähemalt 25% aastakasumist põhikapitali suurendamiseks kuni riigikogu poolt määratud summani.²⁴ Riigikogu poolt määratud summa on EPSis sätestatud põhikapitali suurus, milleks on 100 miljonit eurot.²⁵ Vähemalt 25% aastakasumist suu-

²⁴ EPS § 30 lg 2.

²⁵ EPS § 25 lg 2.

natakse Eesti Panga nõukogu otsusel reservkapitali täiendamiseks.²⁶ Eesti Panga nõukogu 28. aprilli 2015. aasta otsusega Eesti Panga 2014. aasta kasumi jaotamise kohta võrdsustus Eesti Panga reservkapital Eesti Panga põhikapitaliga. Reservkapitali võrdsustumisel põhikapitaliga otsustas riigikogu 12. aprillil 2016 jätkata Eesti Panga reservkapitali suurendamist 300 miljoni euroni. Pärast nimetatud eraldiste tegemist võidakse osa kasumist Eesti Panga nõukogu otsuse alusel eraldada sihtkapitalide ja -fondide moodustamiseks ning täiendamiseks. Kasumi ülejäänud osa kantakse riigieelarvesse. Eesti Pank kandis 2019. aastal riigieelarvesse 2018. aasta kasumist 3,5 miljonit eurot.

²⁶ EPS § 30 lg 3.

TULUDE-KULUDE ARUANDE LISA

KIRJE 30 – PUHAS INTRESSITULU

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Puhas intressitulu	29 425	28 253
Intressitulu	115 389	64 930
Tuletistehingud	62 041	25 125
Eurosüsteemi-sisesed saldod	30 360	27 170
Väärtpaberid	18 392	8 547
Väärtpaberite fond	2 828	2 741
Hoiused	920	714
Pöördrepotehingud	468	279
Arvelduskontod	333	306
Tähtajalised hoiused	40	40
Eesti Panga töötajate laenud	7	8
Intressikulu	-85 964	-36 677
Tuletistehingud	-81 046	-32 691
Väärtpaberid	-3 309	-2 848
Arvelduskontod	-841	-754
Repotehingud	-735	-181
Eurosüsteemi-sisesed saldod	-33	-203

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Eurosüsteemi-sisesed intressitulud	30 360	27 170
Rahapoliitilised operatsioonid	17 528	15 261
Rahapoliitika eesmärgil hoitavad väärtpaberid	12 832	11 909
Eurosüsteemi-sisesed intressikulud	-33	-203
Rahapoliitilised operatsioonid	-33	-203

KIRJE 31 – FINANTSTEHINGUTE, ALLAHINDLUSTE JA RISKIERALDISTE PUHASTULEM

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Finantstehingute, allahindluste ja riskieraldiste puhastulem	7 371	-14 857
Realiseeritud kasum finantstehingutest	19 928	26 770
Väärtpaberid	11 863	-722
Valuutakursi tulud/kulud	4 491	1 470
Aktsiad	2 592	24 867
Tuletistehingud	907	1 351
Väärtpaberite fond	204	-144
Finantsvarahalduse kulu	-129	-52
Finantsvarade allahindlused	-2 757	-14 827
Väärtpaberid	-2 121	-303

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Valuutakursi allahindlus	-497	-230
Tuletistehingud	-139	-326
Aksiad	0	-12 267
Väärtpaberite fond	0	-1 707
Laenuportfelli allahindluse netomuutus	0	6
Eraldised finantsriskide katmiseks	-9 800	-26 800

2018. aasta lõpu valuutakursi tulude/kulude summa on korrigeeritud (vt „2019. aasta raamatupidamise aastaaruandes võrdlusandmete korrigeerimine” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

KIRJE 32 – PUHASTULU TEHINGUTASUDEST JA MUUDEST TASUDEST

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Puhastulu tehingutasudest ja muudest tasudest	285	83
Tulu tehingutasudest ja muudest tasudest	327	225
Arveldusteeninduse tulud	326	225
Trahvid, viivised ja muud tasud	1	0
Kulu tehingutasudest ja muudest tasudest	-42	-142
Komisjonitasud	-41	-141
Muud tasud	-1	-1

KIRJE 33 – TULU AKTSIATELT JA OSALUSTELT

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Tulu aktsiatelt ja osalustelt	8 295	6 861
EKP kasumi vahejaotus	4 045	3 263
Dividendid investeringutelt	2 644	2 390
EKP kasumi jaotamine	1 052	786
Dividendid osalusest IMFis	490	361
Rahvusvaheliste Arvelduste Panga dividendid	64	61

Kirje hõlmab peamiselt Eesti Pangale jaotatud EKP tulu väärtpaberituruprogrammi, pandikirjade kolmanda ostukava, varaga tagatud väärtpaberite ostukava ja avaliku sektori väärtpaberite ostukava raames ostetud väärtpaberitelt (vt „Euroopa Keskpanga kasumi vahejaotus” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

KIRJE 34 – MONETAARTULU PUHASTULEM

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Monetaartulu puhastulem	1 772	7 389
Monetaartulu ümberjaotamine	1 620	6 914
Eesti Panga kogutud monetaartulu	-30 326	-26 519
Eesti Pangale jaotatud monetaartulu	31 946	33 433
Eelmiste aastate monetaartulu korrigeerimine	-44	728
Rahapoliitika eesmärgil hoitavate väärtpaberite allahindlus	196	-253

Eurosüsteemi riikide keskpankade 2019. aastal kogutud monetaartulu puhastulem oli kokku 11 300 936 tuhat eurot, mis sisaldab ka Eesti Panga osa. Eurosüsteemi kogutud monetaartulu jaotatakse riikide keskpankadele nende osa kohaselt EKP kapitali märkimise aluses. Eesti Panga 30 326 tuhat euro ulatuses kogutud monetaartulu ja Eesti Pangale jaotatud 31 946 tuhat euro suuruse monetaartulu erinevusest tekkis netotulemina 1 620 tuhat euro ulatuses monetaartulu.

Eurosüsteemi iga riigi keskpanga monetaartulu tekib riigi keskpanga märgitud varade tegelikust aastatulust, millest on maha arvatud kulud kohustuste baasi kuuluvatelt kohustustelt.

Märgitud varad koosnevad järgmistest kirjetest: rahapoliitiliste operatsioonidega seotud laenuid eurodes euroala krediidasutustele, rahapoliitika eesmärgil hoitavad väärtpaberid, EKP-le välisvaluutareservide ülekandmisega samaväärsed nõuded, eurosüsteemi-sisesed netonõuded seoses TARGET2 tehingutega, eurosüsteemi-sisesed netonõuded seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis, rohkem kui üheaastase tähtajaga rahapoliitiliste operatsioonide kvartali lõpus kajastatud kogutud intressinõue, piiratud kogus riikide keskpankade kullavarudest proportsionaalselt nende EKP kapitali sisse makstud osadega.

Kohustuste baas koosneb põhiliselt järgmistest kirjetest: ringluses olevad pangatähed, rahapoliitiliste operatsioonidega seotud kohustused eurodes euroala krediidasutuste vastu, eurosüsteemi-sisesed netokohustused seoses TARGET2 tehingutega, eurosüsteemi-sisesed netokohustused seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis, rohkem kui üheaastase tähtajaga rahapoliitiliste operatsioonide kvartali lõpus kajastatud kogutud intressikohustus. Kohustuste baasi kuuluvatelt kohustustelt makstav intress arvatakse kogutavast monetaartulust maha.

Kulda ei peeta arvestuses tuluallikaks. Kooskõlas EKP 2. juuli 2009. aasta otsusega (EKP/2009/16) tagatud võlakirjade ostukava rakendamise kohta, 3. novembri 2011. aasta otsusega (EKP/2011/17) teise tagatud võlakirjade ostukava rakendamise kohta ja 4. märtsi 2015. aasta otsusega (EKP/2015/10) avaliku sektori väärtpaberite ostukava kohta võetakse rahapoliitika eesmärgil hoitavatelt väärtpaberitelt saadav tulu arvesse eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressi piirmäära kohaselt. Kui riigi keskpanga märgitud varade väärtus ületab kohustuste baasi väärtust või jääb sellele alla, siis erinevuse tasakaalustamiseks korrutatakse saadud tulemus iga päev eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseima kehtiva intressi piirmääraga ning arvestatakse monetaartulu jaotamisel aasta jooksul saadud tuluna või kuluna.

Kirje sisaldab ka Eesti Panga osa rahapoliitilistest operatsioonidest tuleneva krediidiriski katteks hoitavas eraldises (vt bilansi lisa kirje 27 „Eraldised“).

KIRJE 35 – MUUD TULUD

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Muud tulud	1 470	2 744
Finantsinspektsiooni hüvitatavad kulud	752	658
Meenemüntide ning numismaatiliste toodete müügitulu	479	1 518
Tulu vara müügist	102	1
Euro meenemüntide vahetuskohustus	71	498
Varahalduse tulu	17	17
Renditulu	15	23
Muud tulud	34	29

Finantsinspektsiooni ja Eesti Panga koostööprotokolli kohaselt tasub inspektsioon Eesti Pangale osutatud tugiteenuste eest iga kuu 100% tugiteenuste maksumusest. Eesti Pank osutab finantsinspektsioonile infotehnoloogia-, raamatupidamis- ning kinnisvara- ja haldusteenust. Inspektsioon hüvitab neile soetatud põhivara amortisatsioonikulu.

Varahalduse tuludes kajastatakse Eesti Pangale makstav teenustasu tagatisfondi vahendite investeerimise eest. Rendituludes kajastatakse Eesti Panga koolituskeskuse renditulud.

KIRJE 36 – PERSONALIKULU

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Personalikulu	-10 433	-9 651
Töötasu	-7 604	-7 071
Sotsiaalmaks	-2 569	-2 374
Hüvitised ja soodustused	-203	-152
Töötuskindlustusmaks	-57	-54

Hüvitiste ja soodustuste kuludes kajastatakse pensionihüvitised ja koolituskeskuse ruumide rendi soodushinnalt arvestatava erisoodustusmaksu kulu.

Eesti Panga töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale oli 2019. aastal 223,9 töötajat (2018. aastal 226,6 töötajat).

KIRJE 37 – HALDUSKULU

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Halduskulu	-6 231	-6 148
Infotehnoloogia hoolduskulu	-2 012	-2 141
Finantsvara halduskulu	-1 483	-1 433
Kinnisvara remondi- ja halduskulu	-985	-913
Avalike suhete ja trükiste kulu	-489	-306
Lähetuskulu	-428	-428
Koolituskulu	-180	-202
Majandusuuringute kulu	-168	-112
Bürookulud	-162	-162
Side- ja transpordikulu	-42	-65
Õigusteeninduse, -ekspertiisi ja kohtukulu	-7	-3
Välisesindaja kulu	0	-115
Muud halduskulud	-275	-268

Infotehnoloogia hoolduskuludes kajastatakse tarkvara ja riistvara hoolduse, andmeside ja hangete konsultatsioonide kulud.

Finantsvara halduskuludes kajastatakse turuinfo ostukulu, välisarvelduste teenustasu ja kulu ning välisreservide haldustasu.

Avalike suhete ja trükiste kuludes kajastatakse avalike ürituste kulu, trükiste kulu, infoagentuuride, avaliku veebi ja sidusandmebaaside kulu, avalike suhete uuringute ja teabekampaaniate kulu ning panga muuseumi kulu.

Lähetuskuludes kajastatakse töölähetusi Eesti Panga esindamisel ja koostöös rahvusvaheliste organisatsioonide ning finantsasutustega. 2019. aastal toimus 619 lähetust (2018. aastal 638 lähetust).

KIRJE 38 – PANGATÄHTEDE TOOTMISE TEENUSED

Eesti Pank osaleb koostöös teiste euroala keskpankadega europangatähtede tootmises. Igal aastal tuleb toota euroala riikidele EKP nõukogu määratav sularahakogus. Eesti Pank hankis europangatähed ühishankega koostöös euroala seitsme teise keskpangaga. Tasuti eurosüsteemi teise seeria 20euroste pangatähtede tootmise eest.

KIRJE 39 – MUUD PÕHITEGEVUSKULUD

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	2019	2018
Muud põhitegevuskulud	-984	-1 023
Meenemüntide ja numismaatiliste toodete valmistamine	-378	-248
Müntide valmistamine	-312	-507
Sularaharingluse korraldamine	-87	-59
Muud kulud	-207	-209

KIRJE 40 – TULETISTEHINGUD

	<i>tuhandetes eurodes</i>	
	31.12.2019	31.12.2018
Valuutavahetus- ja forvardtehingud		
Ost	1 080 513	564 007
Müük	-1 071 301	-563 056
Intressimäära futuuride lepinguline väärtus		
Ost	38 958	328 320
Müük	-72 592	-256 403
Valuutafutuuride lepinguline väärtus		
Ost	8 602	9 738
Müük	-9 065	-9 937
Intressimäära vahetustehingute lepinguline väärtus		
Ost	23 470	68 528
Müük	-33 465	-47 569
Intressimäära optsoonide lepinguline väärtus		
Ost	6 600	0
Müük	-15 400	-14 084

KIRJE 41 – TINGIMUSLIKUD KOHUSTUSED

Rahvusvaheliste Arvelduste Pank

Alates 1930. aastast eksisteerib tinglik kohustus Rahvusvaheliste Arvelduste Panga vastu, mis tähendab 75% suurust sisse maksmata osa Šveitsi kuldfrankides nomineeritud Rahvusvaheliste Arvelduste Panga aktsiate eest, mille summa oli 2019. aasta lõpul 648 tuhat eurot (vt bilansi lisa kirje 15 „Muud finantsvarad“).

KIRJE 42 – OLULISED BILANSIPÄEVAJÄRGSED SÜNDMUSED

Seoses Ühendkuningriigi lahkumisega Euroopa Liidust ja Inglise Panga lahkumisega Euroopa Keskpankade süsteemist muutusid 1. veebruaril 2020 liikmesriikide keskpankade EKP märgitud kapitali osakaalud.

	Osakaalud kapitali märkimises alates 01.02.2020 %	Osakaalud kapitali märkimises seisuga 31.01.2020 %
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2,9630	2,5280
Deutsche Bundesbank	21,4394	18,3670
Eesti Pank	0,2291	0,1968
Central Bank of Ireland	1,3772	1,1754
Bank of Greece	2,0117	1,7292
Banco de España	9,6981	8,3391
Banque de France	16,6108	14,2061

	Osakaalud kapitali märkimises alates 01.02.2020 %	Osakaalud kapitali märkimises seisuga 31.01.2020 %
Banca d'Italia	13,8165	11,8023
Central Bank of Cyprus	0,1750	0,1503
Latvijas Banka	0,3169	0,2731
Lietuvos Bankas	0,4707	0,4059
Banque centrale du Luxembourg	0,2679	0,2270
Central Bank of Malta	0,0853	0,0732
De Nederlandsche Bank	4,7662	4,0677
Oesterreichische Nationalbank	2,3804	2,0325
Banco de Portugal	1,9035	1,6367
Banka Slovenije	0,3916	0,3361
Národná banka Slovenska	0,9314	0,8004
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,4939	1,2708
Vahesumma – euroala riikide keskpangad*	81,3286	69,6176
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	0,9832	0,8511
Česká národní banka	1,8794	1,6172
Danmarks Nationalbank	1,7591	1,4986
Hrvatska narodna banka	0,6595	0,5673
Magyar Nemzeti Bank	1,5488	1,3348
Narodowy Bank Polski	6,0335	5,2068
Banca Națională a României	2,8289	2,4470
Sveriges Riksbank	2,9790	2,5222
Bank of England	0,0000	14,3374
Vahesumma – euroalaväliste liikmesriikide keskpangad*	18,6714	30,3824
Kokku*	100,0000	100,0000

* Tabelis esitatud vahe- ja kogusummad ei pruugi ümardamise tõttu ühtida kõikide arvude summaga.

EKP märgitud kapitali maht püsib pärast Inglise keskpanga EKPSist lahkumist muutumatuna 10 825 miljoni euro tasemel. Inglise keskpanga osa (14,3%) EKP märgitud kapitalis jagati ümber euroala keskpankade ja ülejäänud euroalaväliste riikide keskpankade vahel.

EKP sisse makstud kapital püsib 2020. aastal muutumatuna 7659 miljoni euro tasemel, kuna ülejäänud riikide keskpangad katavad Inglise keskpanga sisse makstud osa (58 miljonit eurot) EKP kapitalis. Inglise keskpanga EKPSist lahkumise järel tasuvad euroala riikide keskpangad enda suurenenud osamaksed järgmise kahe aasta jooksul kahe aastamaksena. Selle tulemusel suureneb EKP sisse makstud kapital 7659 miljonilt eurolt 2020. aastal 8270 miljoni euroni 2021. aastal ja 8880 miljoni euroni 2022. aastal.

Korrigeeritud kapitalivõtme alusel tehti ümberarvestus Euroopa Liidu riikide keskpankade EKP-le makstavate põhikapitali ja euroala riikide keskpankade välisvaluutareservide osaluse summades. Eesti Pank tasus 3. veebruaril 2020 EKP-le täiendava osa põhikapitali summas 59 tuhat eurot. Ülejäänud osa EKP põhikapitali tasub Eesti Pank kahe osamaksena 2021. ja 2022. aasta lõpus kogusummas 3437 tuhat eurot. Eesti Panga osa EKP välisvaluutareservides vähenes summas 400 tuhat eurot ja EKP reservides, ümberhindluskontodes ning riskieraldises vähenes summas 391 tuhat eurot.

Koroonaviiruse (SARS-CoV-2) laialtleviku tõttu on tõusnud tõenäosus kõikide riskide avaldamiseks. Hetkel usume, et meie talitluspidevuse protsessid ja reservid on piisavad, et pandeemia periood edukalt läbida. Jälgime situatsiooni ja kohendame oma tegevusi vastavalt olukorrale.

KPMG Baltics OÜ
 Narva mnt 5
 Tallinn 10117
 Estonia

Telephone +372 6 268 700
 Fax +372 6 268 777
 Internet www.kpmg.ee

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Eesti Panga nõukogule

Arvamus

Oleme auditeerinud Eesti Panga („Pank“) raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab:

- bilansi seisuga 31. detsember 2019,
- tulude-kulude aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud aasta kohta ja
- raamatupidamise aastaaruande lisasid, mis sisaldavad oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muud selgitavat informatsiooni.

Meie arvates kajastab eespool mainitud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistest osades õiglaselt Eesti Panga finantsseisundit seisuga 31. detsember 2019 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust kooskõlas Euroopa Keskpanka nõukogu poolt 3. novembril 2016 kehtestatud suunise (EKP/2016/34) raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade süsteemis (uuesti sõnastatud) ning Eesti Panga seadusega.

Arvamuse alus

Teostasime oma auditi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meile nende standarditega pandud kohustusi on täiendavalt kirjeldatud käesoleva aruande alalõigus „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga“.

Oleme Pangast sõltumatud kooskõlas Eesti Vabariigis raamatupidamise aruande auditile kohalduvate eetikanõuetega ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt neile nõuetele. Usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane, et olla aluseks meie arvamusel.

Muu informatsioon

Juhatus vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon sisaldab Eesti Panga finantsseisundi ülevaadet, kuid ei sisalda raamatupidamise aastaaruannet ega meie vandeauditori aruannet.

Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei esita selle kohta mitte mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga on meil kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seejuures, kas see lahkneb oluliselt raamatupidamise aastaaruandest või teadmistest, mille auditi käigus omandasime, või kas see näib olevat muul viisil oluliselt väärkajastatud. Kui me teeme oma töö alusel järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, siis oleme kohustatud sellest asjaolust teavitama. Meil ei ole sellega seoses millestki teavitada.

Juhatus ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhatus vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Euroopa Keskpanka nõukogu poolt 3. novembril 2016 kehtestatud suunise (EKP/2016/34) raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade süsteemis (uuesti sõnastatud) ning Eesti Panga seadusega. Lisaks vastutab juhatus sellise sisekontrolli eest, mida juhatus peab vajalikuks, et oleks võimalik koostada pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamiseta raamatupidamise aastaaruanne.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhatus kohustatud vastavalt Euroopa Keskpanka suunise artiklile 4 järgima tegevuse jätkuvuse printsiipi (EKP/2016/34) (uuesti sõnastatud).

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad Panga finantsaruandlusprotsessi järelevalve eest.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamiseta ja anda välja vandeauditori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise esinemisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) teostatud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Rahvusvaheliste auditeerimise standardite (Eesti) kohase auditi käigus kasutame kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi vältel. Lisaks:

- teeme kindlaks raamatupidamise aastaaruande pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid ja hindame neid, kavandame riskidele vastavad auditiprotseduurid ja teostame neid ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, informatsiooni tahtlikku esitamata jätmist või väaresitust või sisekontrolli eiramist;
- omandame arusaamise auditi jaoks asjakohasest sisekontrollist, et kavandada antud tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust Panga sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhatuse raamatupidamishinnangute ja nende kohta avalikustatud informatsiooni põhjendatust;
- teeme järelduse selle kohta, kas arvestuses tegevuse jätkuvuse alusprintsipi kasutamine juhatuse poolt on asjakohane ja kas hangitud auditi tõendusmaterjali põhjal esineb sündmustest või tingimustest tulenevat olulist ebakindlust, mis võib tekitada märkimisväärset kahtlust Panga jätkuva tegutsemise suhtes. Kui järeldame, et eksisteerib oluline ebakindlus, siis oleme kohustatud juhtima vandeauditori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud informatsioonile või kui avalikustatud informatsioon on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad kuni vandeauditori aruande kuupäevani hangitud auditi tõendusmaterjalil.
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab selle aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi õiglasel viisil.

Vahetame informatsiooni nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning oluliste auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas auditi käigus tuvastatud oluliste sisekontrollisüsteemi puuduste kohta.

Tallinn, 16. märts 2020

Eero Kaup

Avaliku sektori vandeauditori number 459

KPMG Baltics OÜ

Auditiorettevõtja tegevusluba nr 17

LISAD

LISA 1. EESTI PANGA NÕUKOGU OTSUSED 2019. AASTAL

12.02.2019 otsus nr 2-1 „Kasumijaotuse strateegia“

12.02.2019 otsus nr 2-2 „Eesti Panga nõukogu 06.09.2011 otsusega nr 6-1 kinnitatud Eesti Panga presidendi kandidaadi valimise korra muutmine“

26.03.2019 otsus nr 3-1 „Eesti Panga 2018. a aastaaruanne“

26.03.2019 otsus nr 3-2 „Eesti Panga 2018. a kasumi jaotamine“

26.03.2019 otsus nr 3-3 „2euroste mälestusmüntide rahvusliku külje kujunduse kinnitamine“

26.03.2019 otsus nr 3-4 „Eelarvenõukogu liikmete nimetamine“

26.03.2019 otsus nr 3-5 „Ettepaneku tegemine Eesti Panga presidendi ametisse nimetamiseks“

16.04.2019 otsus nr 4-1 „Jüri Jaaksoni 150. sünniaastapäeva tähistamisele pühendatud hõbedast meenemündi kujunduse ja nimiväärtuse kinnitamine“

16.04.2019 otsus nr 4-2 „Tartu rahu 100. aastapäevale pühendatud 2eurose mälestusmündi rahvusliku külje kujunduse kinnitamine“

16.04.2019 otsus nr 4-3 „Asepresidentide ametitasu“

16.04.2019 otsus nr 4-4 „Siseauditi osakonna juhataja palk“

16.04.2019 otsus nr 4-5 „Eesti Panga presidendi töötasu“

26.03.2019 otsus nr 5-1 „Siseauditi tööplaani täiendamine“

28.05.2019 otsus nr 5-2 „Eesti Panga juhatuse tasustamise aluste muutmine“

28.05.2019 otsus nr 5-3 „Ardo Hanssonile preemia maksmine“

29.07.2019 otsus nr 7-1 „Eesti Panga nõukogu 26.04.2011otsuse nr 3-4 „Eesti Panga asepresidentide nimetamise korra kinnitamine“ kehtetuks tunnistamine“

17.09.2019 otsus nr 7-2 „Eesti Panga asepresidendi ametisse nimetamine“

03.12.2019 otsus nr 8-1 „Finantsinspektsiooni nõukogu liikmete nimetamine“

03.12.2019 otsus nr 10-1 „Eesti Panga siseauditi osakonna tööplaani täiendamine“

LISA 2. EESTI PANGA PRESIDENDI MÄÄRUSED 2019. AASTAL

Nr 1, 18. jaanuar 2019

Riikliku statistika programmi Eesti Panga statistikatööde loetelu
(RT I, 22.01.2019, 6)

Kinnitati riikliku statistika programmi Eesti Panga statistikatööde loetelu aastateks 2019–2023.

Nr 2, 01. märts 2019

Eesti Panga presidendi 13. juuli 2018 määruse nr 7 muutmine
(RT I, 05.03.2019, 17)

Eesti Panga presidendi 13. juuli 2018 määrusega nr 7 „Makseteenuse ja sularaharingluse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded” kehtestatud elutähtsa teenuse osutajate loetellu lisati AS LHV Pank.

Nr 3, 16. aprill 2019

Hansalinn Viljandi hõbedast meenemündi emiteerimine
(RT I, 18.04.2019, 6)

Määruse alusel lasti alates 08. juunist 2019 käibele hansalinn Viljandile pühendatud hõbedast meenemünt nimiväärtusega 8 eurot.

Nr 4, 16. aprill 2019

Johann Voldemar Jannseni 200. sünniaastapäeva tähistamisele pühendatud hõbedast meenemündi emiteerimine
(RT I, 18.04.2019, 7)

Määruse alusel lasti alates 16. maist 2019 käibele Johann Voldemar Jannseni 200. sünniaastapäeva tähistamisele pühendatud hõbedast meenemünt nimiväärtusega 12 eurot.

Nr 5, 19. juuni 2019

Eesti Panga presidendi 29. mai 2014 määruse nr 7 muutmine
(RT I, 26.06.2019, 10)

Eesti Panga presidendi 29. mai 2014 määruses nr 7 „Krediidiasutuse bilansi täiendava aruandluse kehtestamine“ muudeti aruannete esitamise tähtaegu, lisati mõisted pandikirjade ja nende tagatisvara määramiseks ning kehtestati uues sõnastuses määruse lisad 8, 9 ja 12.

Nr 6, 27. august 2019

Kinnisvaraga tagatud jaenõuete riskikaalu alampiiri kehtestamine
(RT I, 04.09.2019, 1)

Sisereitingute meetodit kasutavatele Eesti krediidiasutustele kehtestati kohustus arvestada koguriskipositsiooni arvutamisel kinnisvaraga tagatud jaenõudeid Eesti residentide vastu vähemalt 15% riskikaaluga.

Nr 7, 06. november 2019

Eesti Panga presidendi 9. mai 2008 määruse nr 4 „Target2-Eesti reeglite kinnitamine“ muutmine

(RT I, 12.11.2019, 1)

Target2-Eesti reeglid harmoniseeriti EKP 4. oktoobri 2019 suunisega EKP/2019/30, millega muudeti suunist EKP/2012/27 üleeuroopalise automatiseeritud reaalajalise brutoarvelduste kiirülekanDESüsteemi (Target2) kohta. Sisuliselt olulisim uuendus on tõhustatud eriolukorra lahenduse loomine oluliste maksete eriolukorras töötlemise sujuvuse parandamiseks. Täpsustati investeerimisühingute süsteemis osalemise tingimusi, süsteemis osalejate enesertifitseerimise korda ning nõudeid Target2 võrguteenuste osutajatele.

Nr 8, 19. detsember 2019

Jüri Jaaksoni 150. sünniaastapäeva tähistamisele pühendatud hõbedast meenemündi emiteerimine

(RT I, 20.12.2019, 28)

Määruse alusel lasti alates 10. jaanuarist 2020 käibele Jüri Jaaksoni 150. sünniaastapäeva tähistamisele pühendatud hõbedast meenemünt nimiväärtusega 15 eurot.

LISA 3. EESTI PANGA PUBLIKATSIOONID JA ARTIKLID

EESTI PANGA 2018. AASTA ARUANNE

Aastaruande põhiosas avaldatakse ülevaade keskpanga tegevusest aruandeaastal ja finantsaruanne. Aastaruande lisadena esitatakse aruandeaasta jooksul välja antud Eesti Panga presidendi määruste ja Eesti Panga nõukogu otsuste loend, aasta jooksul ilmunud üllitiste loend jms.

2019. aastal avaldati:

Eesti Panga 2018. aasta aruanne

FINANTSSTABIILSUSE ÜLEVAADE

Finantsstabiilsuse Ülevaade on Eesti Panga finantsstabiilsuse analüüsi peamine väljund. Lisaks analüüsitulemuste tutvustamisele annab keskpank selles oma hinnangu finantsstabiilsusele ja käsitleb rakendatavaid poliitikameetmeid. Finantsstabiilsuse Ülevaade ilmub kaks korda aastas.

2019. aastal avaldati:

Finantsstabiilsuse Ülevaade 1/2019

Finantsstabiilsuse Ülevaade 2/2019

RAHAPOLIITIKA JA MAJANDUS

Rahapoliitika ja Majandus on neli korda aastas ilmuv Eesti Panga ülevaade, mis võtab kokku viimase aja olulisemad sündmused maailma ja Eesti majanduses. Kahel korral, juunis ja detsembris, sisaldab ülevaade ka Eesti majanduse prognoosi jooksva ja kahe järgmise kalendriaasta kohta.

2019. aastal avaldati:

Rahapoliitika ja Majandus 1/2019

Rahapoliitika ja Majandus 2/2019

Rahapoliitika ja Majandus 3/2019

Rahapoliitika ja Majandus 4/2019

TÖÖTURU ÜLEVAADE

Tööturu Ülevaates käsitletakse Eesti tööturu olulisemaid arengusuundi, tööjõu nõudlust ja pakkumist, tööjõukulusid, tööturu institutsionaalset arengut ja muid tööturu küsimusi. Tööturu Ülevaade avaldatakse kaks korda aastas.

2019. aastal avaldati:

Tööturu Ülevaade 1/2019

Tööturu Ülevaade 2/2019

MAJANDUSE RAHASTAMISE ÜLEVAADE

Ettevõtete ja majapidamiste rahastamisvajaduse ja laenamise ülevaade hõlmab panga- ja liisingustatistika, finantskontode analüüsi ning laenuõudlust ja -pakkumist. Ilmub üks kord aastas.

2019. aastal avaldati:

Majanduse Rahastamise Ülevaade. Veebruar 2019

EESTI KONKURENTSIVÕIME ÜLEVAADE

Kord aastas ilmuvat Eesti Konkurentsivõime Ülevaadet avaldab Eesti Pank alates 2013. aastast. Konkurentsivõimet saab analüüsida mitmel erineval viisil. Seetõttu on eesmärk igas väljaandes vaadelda mitmeid laiemalt kasutatud konkurentsivõimenäitajate grupe. Konkurentsivõime hindamiseks analüüsitakse Eesti ekspordivõimet (suhtelise tootlikkuse kasvu, ekspordinäitajate muutusi jms) ning suhteliste hindade ja kulude konkurentsinäitajaid.

2019. aastal avaldati:

Konkurentsivõime Ülevaade

TOIMETISED

Eesti Panga Toimetistes avaldatakse Eesti Pangas tehtud teadusuuringute aruandeid. Toimetiste sihtgrupina nähakse ennekõike majandusteadlasi ja majandusajakirjanikke. Paljudel juhtudel avaldatakse toimetised ainult inglise keeles.

2019. aastal avaldati:

Eesti Panga Toimetised 1/2019

Jacopo Bonchi. Madalad intressimäärad ja varade hinnamullid: kõik hinnamullid ei ole ühesugused (Asset Price Bubbles with Low Interest Rates: Not All Bubbles are Alike)

Eesti Panga Toimetised 2/2019

Thomas Y. Mathä, Stephen Millard, Tairi Rõõm, Ladislav Wintr, Robert Wyszzyński. Šokid ja tööjõukulude kohandumine: Euroopa ettevõtete küsitluse tulemused (Shocks and labour cost adjustment: evidence from a survey of European firms)

Eesti Panga Toimetised 3/2019

Juan Carlos Cuestas, Yannick Lucotte, Nicolas Reigl. Laenugevuse pärisüklilisuse areng ja riikidevahelised erinevused Kesk- ja Ida-Euroopas (The evolution and heterogeneity of credit procyclicality in Central and Eastern Europe)

Eesti Panga Toimetised 4/2019

Jaanika Meriküll, Merike Kukk, Tairi Rõõm. Millega selgitada naiste ja meeste varalist ebavõrdsust? Administratiivandmetel põhinev analüüs (What explains the gender gap in wealth? Evidence from administrative data)

Eesti Panga Toimetised 5/2019

Jaanika Meriküll, Tairi Rõõm. Kas küsitlusandmed alahindavad varalist ebavõrdsust? (Are survey data underestimating the inequality of wealth?)

Eesti Panga Toimetised 6/2019

Merike Kukk, Natalia Levenko. Makronäitajate tasakaalustamatuse ja laenukvaliteedi seos Euroopa riikides (Macroeconomic imbalances and loan quality in panels of European countries)

Eesti Panga Toimetised 7/2019

Juan Carlos Cuestas. Konkurentsivõime areng Kesk- ja Ida-Euroopas: kas kõik on nii nagu peab? (On the evolution of competitiveness in Central and Eastern Europe: is it broken?)

Eesti Panga Toimetised 8/2019

Dmitry Kulikov, Nicolas Reigl. Inflatsiooniootused Phillipsi kõverate euroala mudelites (Inflation Expectations in Phillips Curve Models for the Euro Area)

Eesti Panga Toimetised 9/2019

Cécile Couharde, Olivier Damette, Rémi Generoso, Kamiar Mohaddes. El Niño ja La Niña mõju majanduskasvule – kohalike ilmaolude tähtsus (The Effects on Growth of El Niño and La Niña: Local Weather Conditions Matter)

TEEMAPABERID

Sarja raames avaldatakse pangas tehtud analüüside ja uuringute ülevaateid. Nende teemadering on lai ja võib seetõttu huvi pakkuda kõigile majandusajandajatele: teadlastele, poliitikakujundajatele, ettevõtjatele, aga ka majandushuvilistele teadmiste täiendamiseks. 2018. aastal avaldati

Eesti Panga Teemapaberid 1/2019

Jaanika Meriküll, Tairi Rõõm. Eesti leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste uuring: 2017. aasta küsitluse tulemused (Estonian Household Finance and Consumption Survey: Results from the 2017 wave)

Eesti Panga Teemapaberid 2/2019

Juha Kilponen, Massimiliano Pisani, Sebastian Schmidt, Vesna Corbo, Tibor Hledik, Josef Hollmayr, Samuel Hurtado, Paulo Júlio, Dmitry Kulikov, Matthieu Lemoine, Matija Lozej, Henrik Lundvall, José R. Maria, Brian Micallef, Dimitris Papageorgiou, Jakub Rysanek, Dimitrios Sideris, Carlos Thomas, and Gregory de Walque. Euroopa Keskpankade Süsteemi mudelites sisalduvate eelarve konsolideerimise multiplikaatorite võrdlus (Comparing Fiscal Consolidation Multipliers across Models in Europe)

MUUD PUBLIKATSIOONID

Villu Zirnask. **Eesti Panga lugu**. Eesti Pank, 2019.

Euro sularaha. Eesti Pank, 2019. Eesti ja inglise keeles.

Margast kroonini. Eesti Pank, 2019. Eesti ja inglise keeles keeles.

BLOGI

Kaspar Oja. Kuhu liigub Eesti tööjõud?

Katri Urke. Väiksem investeerimisaktiivsus kammitseb majanduskasvu

Jaak Tõrs. Kas Tamm tahab vähem kasumit kui Svensson?

Jaanika Meriküll. Kas inimesed koguksid pensionieaks vabatahtlikult sama palju kui kohustusliku kogumispensioniga?

Rasmus Kattai. Kiire hinnakasvu taga on olnud poliitilised valikud ja suurenev jõukus

Rasmus Kattai. Eestlane ei ole kriisiks valmis

Ardo Hansson. Uus valitsus peaks pakkuma kindlust tuleviku ees

Lenno Uusküla. Rahapoliitika jäljed meie rahakotis

Ardo Hansson. Valitsus, ärge tehke majanduse tervist hullemaks

Madis Müller. Rahapesukahtlustuste mõju ja mida sellest õppida?

Eesti Panga presidendi Madis Mülleri intervjuu Harju Elule

Madis Müller. Mida oodata Eesti majanduselt ja Eesti Pangalt?

Kaspar Oja. Mis teeks Eesti veel edukamaks?

Merike Kukk. Kas eluasemehinnad on Eestis üle hinnatud?

Jaanika Meriküll. Teise sambaga liitunutel on kogunenud märksa rohkem vara kui mitteliitunutel

Tairi Rõõm. Eesti perede kalleim vara on kodu

Katri Urke. Kuidas mõjutab sisseränne tööturgu?

Karsten Staehr. Nobeli majanduspreemia läks globaalse vaesuse uurimistöole

Kaspar Oja. Murrame ühe pensionimüüdi

Eva Branten. Majapidamiste võlg on jaotunud väga ebaühtlaselt

Natalja Viilmann. Järsema Brexiti puhul võib mõju Eesti majandusele ulatuda isegi 1%ni SKPst

Liina Kulu. OECD uusim majandusülevaade soovitab Eestil loobuda teise pensionisamba reformist

VALIK EESTI PANGA TÖÖTAJATE POOLT AVALDAMISEKS
AKTSEPTTEERITUD JA/VÕI AVALDATUD ARTIKLITEST

Autor(id)	Artikli pealkiri	Avaldamisinfo
Jaanika Meriküll, Tairi Rõõm	Stress tests of the household sector using microdata from survey and administrative sources	International Journal of Central Banking (avaldamisel)
Karin Sakowski, Maaja Vadi, Jaanika Meriküll	Patterns of Organisational Innovation: Comparison of Western and Eastern Countries in Europe	Innovation: The European Journal of Social Science Research, 2019, Vol 32, Issue 2, pp. 270-290.
Merike Kukk, Alari Paulus, Karsten Staehr	Cheating in Europe: underreporting of self-employment income in comparative perspective	International Tax and Public Finance (avaldamisel)
Merike Kukk	Debt repayment problems: short-term and long-term implications for spending	Review of Economics of the Household, 2019, Vol. 17, No. 2, pp 715-740.
Juan Carlos Cuestas Olivares, Merike Kukk	The Spanish housing market: is it fundamentally broken?	Applied Economics Letters (avaldamisel)
Juan Carlos Cuestas Olivares, Yannick Lucotte, Nicolas Reigl	Banking sector concentration, competition and financial stability: the case of the Baltic countries	Post-Communist Economies, 2019, Vol 32:2, pp 215-249.
Juan Carlos Cuestas, Estefanía Mourelle, Paulo José Regis	Real exchange rate misalignments in CEECs: Have they hindered growth?	Empirica, 2019, pp 1-24.
Juan Carlos Cuestas Olivares	Changes in sovereign debt dynamics in Central and Eastern Europe	International Journal of Finance and Economics (avaldamisel)
Javier Ordóñez, Mercedes Monfort, Juan Carlos Cuestas Olivares	Oil prices, unemployment and the financial crisis in oil-importing countries: the case of Spain	Energy, 2019, Volume 181, pp. 625-634.
Juan Carlos Cuestas Olivares, Javier Ordóñez, Karsten Staehr	Unit labour costs and the dynamics of output and unemployment in the southern European crisis countries	Empirica, 2019, Vol. 46, pp. 597-616.
Karsten Staehr, Lenno Uusküla	Macroeconomic and macro-financial factors as leading indicators of non-performing loans. Evidence from the EU countries	Journal of Economic Studies (avaldamisel)
Moritz Degler, Karsten Staehr	Price and income convergence and the dynamic Penn effect in Central and Eastern Europe	Economic Change and Restructuring (avaldamisel)
Karsten Staehr, Robert Vermeulen	Heterogeneous effects of competitiveness shocks on macroeconomic performance across euro area countries	The World Economy, 2019, Vol. 42, Issue 1, pp 68-86.
Natalia Levenko, Kaspar Oja, Karsten Staehr	Total factor productivity growth in Central and Eastern Europe before, during and after the global financial crisis	Post-Communist Economies, 2019, Vol. 31, No. 2, pp. 137-160.
Nicolas Reigl, Lenno Uusküla	Alternative frameworks for measuring credit gaps and setting countercyclical capital buffers	Journal of Financial Economic Policy (avaldamisel)
Punnoose Jacob, Lenno Uusküla	Deep habits and exchange rate pass-through	Journal of Economic Dynamics and Control, 2019, Vol. 105, pp. 67-89.
Juha Kilponen, Massimiliano Pisani, Sebastian Schmidt, Vesna Corbo, Tibor Hledik, Josef Hollmayr, Samuel Hurtado, Paulo Júlio, Dmitry Kulikov, Matthieu Lemoine, Matija Lozej, Henrik Lundvall, José R. María, Brian Micallef, Dimitris Papageorgiou, Jakub Rysanek, Dimitrios Sideris, Carlos Thomas, and Gregory de Walque	Comparing Fiscal Consolidation Multipliers across Models in Europe	International Journal of Central Banking, 2019, September, pp. 285-320.
Natalia Levenko	Perceived uncertainty as a key driver of household saving. International Review of Economics and Finance	International Review of Economics and Finance (avaldamisel)

LISA 4. MÕISTESELGITUSI

Alusinflatsioon (ingl *core inflation*)

Inflatsioonimäär, mille arvestamisel on välja jäetud väga kõikuvate hindadega kaupade nagu toidu, alkoholi, tubaka ja energia hinnamuutused. Näitab hinnataseme püsivamaid muutusi.

Anacredit (ingl *analytical credit datasets, Anacredit*)

Üleeuroopaline ühtlustatud andmebaas, mis sisaldab pangalaenude kildandmeid, andes piltlikult vastuse küsimusele, kes, kellele ja kui palju võlgu on ning kuidas need võlad on tagatud.

Avaliku sektori võlakirjade ostukava (ingl *public sector purchase programme, PSPP*)

Varaostukava osa; meede hõlmab nominaalseid ja inflatsiooniga seotud keskvalitsuse võlakirju ning võlakirju, mis on emiteeritud euroalal asuvate tunnustatud asutuste, piirkondlike omavalitsuste, kohalike omavalitsuste, rahvusvaheliste organisatsioonide ja mitmepoolsete arengupankade poolt. Euroala liikmesriikide võlakirju ostetakse valitsuse rahastamise keelu tõttu ainult järelturul.

Avatud pangandus (ingl *open banking*)

Avatud pangandus tähendab, et pangandusteenuseid nagu maksete algatamine või kontoinfo kuvamine saavad edaspidi lisaks pankadele pakkuda ka teised teenuseosutajad, nt finantstehnoloogia ettevõtted, ja maksevahendajad.

Baasiefekt (ingl *base effect*)

Baasiefekt tekib siis, kui hindade aastakasvu näitajat mõjutab mingil ajahetkel tugevasti mõni eelmise aasta ebatavaliselt järsk hinnamuutus. Hinnakasvu võivad kiirendada näiteks ühekordsed maksumuudatused või energiahindade järsk tõus. Kaksteist kuud hiljem, kui kõrge baasiefekt enam mõju ei avalda, võib inflatsioon seetõttu järsult aeglustuda. Vastupidine seos kehtib ühekordse suure hinnalanguse korral.

Digitaalne raha (ingl *digital currency*)

Raha, millega toimetatakse vaid elektroonselt.

Eelkommunikatsioon (ingl *forward guidance*)

Teataval määral siduvate kommentaaride andmine võimalike tulevaste rahapoliitiliste otsuste kohta.

Ennakiindikaator (ingl *leading indicator*)

Näitaja, mille muutumisele järgneb tavaliselt majanduse üldine muutus.

EONIA (ingl *Euro OverNight Index Average*)

Euroala pankadevahelisel eurohoiuste üleõoturul kehtiv intressimäär, mida arvutatakse iga päev.

Ettevõtete võlakirjade ostukava (ingl *corporate sector purchase programme, CSPP*)

Varaostukava osa, mis hõlmab euroala ettevõtete (v.a pankade) investimisjärku ja eurosüsteemi varastuste positiivset mõju reaalmajanduse rahastamisele ja aidata kaasa inflatsioonieesmärgi saavutamisele.

EURIBOR (ingl *EURO InterBank Offered Rate*)

Euro pankadevaheline laenuintressimäär; keskmine intressimäär, millega esmaklassiline pank (suurimatest euroala rahaturul tegutsevatest pankadest, nn turutegijatest moodustatud paneeli kuuluv pank) on nõus hoiustama mingiks tähtajaks raha teises esmaklassilises pangas ning mida arvutatakse iga päev pankadevaheliste eurohoiuste puhul tähtajaga 1 nädal kuni 12 kuud, nt 3 kuu EURIBOR, 6 kuu EURIBOR jne; kasutatakse sageli laenuandmisel baasintressimäärana.

Euroopa Keskpanga baasintressimäärad / rahapoliitilised intressimäärad (ingl *ECB key interest rates / monetary policy interest rates*)

Kolm intressimäära, mille Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab kaheksa korda aastas toimuvatel rahapoliitika koosolekutel: põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäär, hoiustamise püsivõimaluse intressimäär ja laenamise püsivõimaluse intressimäär.

Euroopa Keskpankade Süsteem (ingl *European System of Central Banks, ESCB*)

Rühmitus, mis koosneb Euroopa Keskpanngast ja kõigi ELi liikmesriikide keskpankadest.

Eurosüsteem (ingl *Eurosystem*)

Rühmitus, mis koosneb Euroopa Keskpanngast ja kõikide euroala liikmesriikide keskpankadest.

Finantsstabiilsus (ingl *financial stability*)

Finantsvahenduse sujuv toimimine nii tavaolukorras kui ka ootamatute ebasoodsate olude korral. Finantsstabiilsust mõjutab näiteks üldine majanduskeskkond, pangandussektori struktuur, pankade likviidsus ja kapitaliseeritus, laenuportfelli kvaliteet, kinnisvaraturu olukord, pangandusväliste finantsvahendajate (nt investeerimis- ja pensionifondid) tegevus ning makse- ja arveldussüsteemide toimimine.

Finantstehnoloogia (ingl *fintech*)

Pangandus- ja finantsteenuseid toetav tehnoloogia; terminit kasutatakse eelkõige tänapäevaste innovaatiliste lahenduste tähistamiseks.

Hinnastabiilsus (ingl *price stability*)

Olukord, kus hinnakasv ehk inflatsioon (euroala inflatsiooni mõõdetakse ühtlustatud tarbijahinnaindeksiga (ÜTHI)) püsib keskpanga poolt eesmärgiks seatud taseme lähedal: EKP määratluse järgi keskpika aja jooksul alla 2%, kuid selle lähedal.

Hoiustamise püsivõimalus (ingl *deposit facility*)

Eurosüsteemi püsivõimalus, mida osapooled võivad kasutada eelnevalt kindlaks määratud intressimääraga üleõhoiuste tegemiseks liikmesriikide keskpankades. Üleõhoiuste intressimäär on turuintressimäärast madalam. Seetõttu avavad osapooled eurosüsteemis üleõhoiuseid üksnes juhul, kui nad ei leia oma vabade rahaliste vahendite jaoks kõrgemat intressi muudelt turgudelt.

Kapitaliturgude liit (ingl *capital markets union*)

Euroopa Liidu tegevuskava, millega soovitakse kõrvaldada kapitaliturgude kitsaskohti ja muuta finantssüsteem tõhusamaks, edendades pangapõhise rahastamise kõrval turupõhiseid lahendusi.

Laenamise püsivõimalus (ingl *marginal lending facility*)

Pankadele pakutav eurosüsteemi püsivõimalus saada liikmesriikide keskpankadelt kõlbliku tagatise vastu eelnevalt kindlaks määratud intressimääraga üleõlaene. Kuna selliste üleõlaenude intressimäär on turuintressimäärast kõrgem, kasutavad krediitiasutused laenamise püsivõimalust rahaliste vahendite saamiseks üksnes viimase võimalusena.

Likviidsus (ingl *liquidity*)

1. Majandussubjekti võime täita olemasolevaid ja uusi kohustusi.
2. Kiire ja võimalikult väikese kahjumiga viis vahetada vara raha või muude likviidsete varade vastu.
3. Likviidsed varad, mida on võimalik kiiresti maksevahendina kasutada.

Makrofinantsjärelevalve (ingl *macroprudential policy*)

Makrofinantsjärelevalve hõlmab süsteemsete riskide määratlemist ja hindamist ning meetmete võtmist, mille eesmärk on aidata kindlustada kogu finantsüsteemi stabiilsus. Eestis kohaldatakse krediidasutuste suhtes kapitalipuhvrinõudeid ja eluasemelaenu nõudeid.

Meenemünt (ingl *collector coin*)

Väärismetallist vermitud mündid, mis on pühendatud mõnele tähtsale isikule või sündmusele. Meenemündid ei ole mõeldud ringlusse laskmiseks ja kehtivad seadusliku maksevahendina üksnes münti emiteerinud riigis. Selliste müntide müügihind on enamasti nimiväärtusest kõrgem.

Mälestusmünt (ingl *commemorative coin*)

Ringlusse lastavad käibemündid, mille liikmesriiki tähistava ehk rahvusliku külje tavakujundus on asendatud erikujundusega, et jäädvustada mõnda riikliku või üleeuroopalise tähtsusega sündmust või teemat.

Pandikirjade ostukava (ingl *covered bond purchase programme, CBPP*)

Varaostukava osa; meede aitab tõhustada rahapoliitika ülekandemehhanismi, toetab rahastamistingimusi euroalal, lihtsustab laenu andmist reaalmajandusele ning loob teistele turgudele soodsat kõrvalmõju.

Panga kapitaliseeritus (ingl *bank capitalisation*)

Panga omavahendite osakaal panga varades. Kapitaliseerituse tagamiseks on ELi pankadele kehtestatud ühtsed nõuded omavahendite suhtarvude (nt esimese taseme põhiomavahendite nõue, omavahendite miinimumnõue) kohta. Neile miinimumnõuetele lisandub kapitali säilitamise puhver. Lisaks võivad liikmesriigid nõuda makrofinantsjärelevalve raames täiendavate kapitalipuhvrite (nt vastutsükliline kapitalipuhver, süsteemselt olulise krediidasutuse puhver, süsteemse riski puhver) hoidmist. Lisaks seaduses sätestatud ja järelevalveasutuste kehtestatud kapitalinõuetele võib pank hoida vabatahtlikke kapitalipuhvreid.

Pangandusliit (ingl *banking union*)

Euroopa Liidu pangandusjärelevalve ja kriisilahenduse süsteem, mis tugineb kogu ELis kohaldatavatele ühtsetele eeskirjadele.

Põhiline refinantseerimisoperatsioon (ingl *main refinancing operation*)

Regulaarne pangandussüsteemi likviidsust lisav avaturuoperatsioon, mis toimub pöördtehinguna kord nädalas ja mille tähtaeg on tavaliselt üks nädal.

Rahapoliitika (ingl *monetary policy*)

Põhimõtted, millest lähtutakse, ja abinõud, mida rakendatakse raha emiteerimise, selle väärtuse tagatuse ja ringluse korraldamisel, sh eriti pankade ja muude rahaasutuste süsteemi kujundamisel ning nende usaldatavuse tagamisel.

Rahaturg (ingl *money market*)

Lühiajalise krediidi turg, laenuturg, kus sõlmitakse lepinguid laenu andmise ja võtmise kohta kuni üheaastase tähtajaga.

Rahaturu viitemäär (ingl *money market reference rate*)

Rahaturu intressimäär, mida kasutatakse turuosaliste vahel sõlmitavates ujuvkursiga lepingutes. Euroalal on levinumad rahaturu viitemäärad EONIA ja EURIBOR.

Süsteemne risk (ingl *systemic risk*)

Risk, et finantssüsteemis võib tekkida häire, millel võivad olla tõsised tagajärjed finantssüsteemi kui terviku toimimisele ja reaalmajandusele. Süsteemse riski puhver kehtestatakse eesmärgiga suurendada finantssektori vastupanuvõimet pikaajaliste mittetsükliliste riskide suhtes.

Süsteemselt oluline krediidasutus (ingl *systemically important financial institution*)

Krediidasutus, kelle finantsseisundi halvenemine võib ohtu seada kogu finantssüsteemi stabiilsuse. Süsteemselt olulistele krediidasutustele on kehtestatud täiendavad nõuded, nt täiendava kapitalipuhvri nõue.

TARGET2

Üleeuroopaline reaalaegne brutoarveldussüsteem, mis arveldab maksed kohe süsteemi saabudes ühekaupa keskpangarahas ehk keskpangas avatud kontodel. Eesti Pank haldab TARGET2 osasüsteemi TARGET2-Eesti.

TARGET2-Securities (T2S)

Eurosüsteemi väärtpaberiarvelduste ühisplatvorm makse vastu väärtpaberiulekannete tegemiseks keskpangarahas ehk keskpangas avatud kontodel.

Varaga tagatud väärtpaberite ostukava (ingl *asset-backed securities purchase programme*, ABSPP) Varaostukava osa; meede aitab pankadel mitmekesistada rahastamisallikaid ning soodustab uute väärtpaberite emiteerimist

Varaostukava (ingl *asset purchase programme*, APP)

Mittestandardne leevendusmeede, mida Euroopa Keskpanga nõukogu otsustas 2014. aasta sügisel euroala majanduse elavdamiseks rakendada. Ostukava koosneb neljast osast: pandikirjade (praegu kolmas kava – CBPP3), varaga tagatud väärtpaberite (ABSPP), avaliku sektori võlakirjade (PSPP) ning euroala ettevõtete võlakirjade (CSPP) ostud. Ostukava kestab seni, kuni inflatsiooni areng on Euroopa Keskpanga nõukogu hinnangul kooskõlas eurosüsteemi hinnastabiilsuse eesmärgiga.

Vastutsükliline kapitalipuhver (ingl *countercyclical capital buffer*)

Vastutsüklilise kapitalipuhvri kehtestamisega nõutakse pankadelt kiire laenukasvu perioodil lisakapitali; finantstsükli languse korral puhvri nõuet vähendatakse. Finantstsükli kasvu ajal kogutud kapitali lisapuhvri abil saavad pangad katta stressiperioodil tekkida võivaid kahjumeid ja jätkata reaalmajandusse laenude andmist.

Välmakse (ingl *instant payment*)

Makse, mis jõuab saajani mõne sekundiga 24 tundi ööpäevas, 7 päeva nädalas, 365 päeva aastas.

Ühtne pangandusjärelevalve (ingl *Single Supervisory Mechanism*, SSM)

Süsteem, millega euroala ja muude süsteemiga ühinenud riikide pädevad asutused jagavad järelevalveülesannete täitmise õigust ja vastutust Euroopa Keskpangaga.

Ülelikviidsus (ingl *excess liquidity*)

Rahalised vahendeid, mida euroala krediidasutused hoiavad euroala riikide keskpankades üle kohustusliku reservi.

